

ALUEELLISET KORKEAKOULUT
SATAKUNNAN KANSAN
UUTISOINNISSA

Merika Lanne
Tampereen yliopisto
Yhdyskuntatieteiden laitos
Pro Gradu -tutkielma
tammikuu 2007

Tampereen yliopisto
Yhdyskuntatieteiden laitos

LANNE, MERIKA: Alueelliset korkeakoulut Satakunnan
Kansan uutisoinnissa

Aluetieteen pro gradu -tutkielma, 75 sivua
tammikuu 2007

Tutkielma käsittelee Satakunnan Kansan uutisointia. Se on Porin seudun suurilevikkisin päivittäin ilmestyvä sanomalehti, joka vaikuttaa alueen ihmisten mielipiteisiin. Tutkielmassa tarkastellaan Satakunnan Kansan tapaa kirjoittaa aluekehittämisestä korkeakoulujen yhteydessä. Porissa on useita vuosia toiminut Satakunnan ammattikorkeakoulu ja 1990-luvun lopulla alkunsa saanut yliopistokeskus. Tutkielmassa pohditaan millaista on niiden näkyvyys Satakunnan Kansan sivuilla, miten ne vaikuttavat alueella ja alueen kehittämiseksi.

Tutkimusotteena on konstruktionismi: Satakunnan Kansan artikkeleista etsitään todellisuudenkuvauksia. Aineistoa käsiteltiin rajaamalla ja luokittelemalla. Aineistosta paikannettiin strategioita, hankkeita, alueen toimijoiden välisiä yhteistyösuhteita ja ennustuksia, jotka tulkittiin yrityksiksi hallita alueen nykytilaa ja tulevaisuutta. Tutkielman taustakirjallisuus muodostettiin innovaatiotutkimuksesta, kaupunkiseutujen kehittämisestä ja korkeakoulujen alueellisesta vaikuttavuudesta. Niitä hyödynnettiin aineiston tulkinnassa.

Satakunnan Kansa nostaa yliopistokeskuksen Porin seudun väestönkasvun ja menestyksen synnyttäjäksi. Satakunnan Kansa käyttää uutisointinsa pohjana paikallista kehittäjiä ja päättäjiä, joiden haastattelussa toistetaan kansainvälisen tutkimuksen tuloksia: yliopistot tuottavat menestystä ympäristöönsä. Satakunnan ammattikorkeakoulu jää Satakunnan Kansan tuottamassa todellisuudessa pelkäksi koulutusorganisaatioksi. Se uutisoidaan yritysten ja julkishallinnon yhteistyökumppaniksi, mutta se ei ole Satakunnan Kansan kirjoittelussa alueen kehittäjä.

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	4
1.1	Tutkimustehtävän asettelu	5
1.2	Tutkimuskysymykset	7
1.3	Satakunnan Kansan artikkelit aineistona	9
2	2000-LUVUN ALUEKEHITTÄMINEN	17
2.1	Keskiöön kaupunkiseudut	18
2.2	Innovaatiojärjestelmät	22
2.3	Oppiva talous nimeltä Pori	27
2.4	Toiveet Porin uudesta menestyksestä	29
3	KORKEAKOULUT 2000-LUVULLE TULTAESSA	34
3.1	Yliopistojen alueellistuminen	35
3.2	Ammattikorkeakoulut	38
3.3	Yliopistokeskukset	41
4	ALUEELLINEN VUOROVAIKUTUS	47
4.1	Kolmas tehtävä kirjallisuudessa	47
4.2	Vaikuttavuustutkimukset Porissa	52
5	TULEVAISUUDEN MUUTOSPAINHEET	58
6	SATAKUNNAN KANSA UUTISOIJANA	63
	LÄHTEET	69

1 JOHDANTO

Tutkielmani lähti käyntiin hämmentyneisyydestä, jonka maakuntalehti Satakunnan Kansan uutisointi minussa aiheutti. Varsin satunnaisella sanomalehden lukemisella mieleeni nousi kuva Porin yliopistokeskuksena paikallisen korkeakoulukeskustelun ytimenä. Kirjoitin ylioppilaaksi porilaisesta lukiosta vuonna 2002, joten kuului yliopistokeskuksen rekrytointipotentiaaliin. En pitänyt vaihtoehtoa mielekkäänä. Hakeuduin muualle mutta päädyin pakkohakujärjestelmän seurauksena Satakunnan ammattikorkeakouluun. Keräsin vuoden verran lähtöhaluja ja kiinnitin huomioni Satakunnan ammattikorkeakoulun mielestäni heikkoon vetävyYTEEN ja useiden opiskelutoverieni lähtöaikaisiin. Uskon että Satakunnan Kansan uutisointi osaltaan vaikutti ilmapiiriin.

Hautasin Satakunnan Kansaan kohdistuneen ihmetykseni. Se nousi pintaan aluetieteen syventävällä kurssilla, jossa keskusteltiin korkeakoulutuksen merkityksestä alueiden kehittämiseksi. Kansainvälinen tutkimuskenttä on ollut kiinnostunut ilmiöstä 1990-luvulta lähtien. Korkeakoulua ympäröivän alueen myönteinen kehitys on asetettu korkeakoulutuksen ansioksi. Halusin tutkielmassani havainnoida korkeakoulutuksen näkyvyyttä Porin kaupunkiseudulla. Tarkasteluni välineeksi valitsin Satakunnan Kansan.

Tutkielmassani tarkastelen maakuntalehti Satakunnan Kansan alueen korkeakouluja koskevaa uutisointia. Lehden levikkialueella toimii Satakunnan ammattikorkeakoulu ja Porin yliopistokeskus, joista jälkimmäinen on pääosin kehittynyt ja kasvanut 2000-luvulla. Satakunnan Kansa ei esitietämykseni perusteella uutisoi Satakunnan ammattikorkeakoulua ja Porin yliopistokeskusta tasapuolisesti. Tutkielmassani rajaudun vuosiin 2001-2004, jolloin varsinkin yliopistokeskus näkyi Satakunnan Kansan sivuilla. Kaikki tutkielmani päivämäärällä ja toimittajan nimellä varustetut lainaukset ovat peräisin Satakunnan Kansasta, josta käytän lyhennettä SK.

Porin kaupunki, Satakuntaliitto ja alueen Työvoima- ja Elinkeinokeskus panostivat vahvasti 1990-luvulla korkeakouluopetukseen, joka nähtiin keinona vahvistaa alueen innovaatiojärjestelmää. Innovaatiojärjestelmien tutkimuksessa etsitään keinoja, joilla erilaiset alueet kykenevät menestymään omien resurssiensa varassa. Tutkimussuuntausta on sovellettu erilaisissa asiayhteyksissä. Suomessa tärkein toteutettu päätös lienee kaupunkiseutujen aseman vahvistaminen suhteessa itsenäisiin kuntiin. Päätöstä toteutetaan esimerkiksi aluekeskusohjelman puitteissa.

Satakunnan ammattikorkeakoulu (SAMK) perustettiin kansallisen koulutusjärjestelmän uudistuksen mukaisesti. Maakunnassa ennestään toimineet opistot verkostoitiin yhteiseksi monialaiseksi koulutusorganisaatioksi. Sille on myönnetty kansallisia tunnustuksia toiminnan laadusta: mm. alueellisen vaikuttavuuden huippuyksikkö (2001) ja koulutuksen laatuyksikkö (2002).

1990-luvulla alueen kehittäjät ja päättäjät käynnistivät yliopistotasaisen tutkintoon tähtäävän opetuksen houkuttelun Poriin. Yliopistollisen koulutuksen kehitys Porissa on yhteinen usean muun yliopistokaupunkien kasvusta syrjään jääneen maakuntakeskuksen kanssa. Kuuteen kaupunkiin (Pori, Mikkeli, Lahti, Kokkola, Seinäjoki, Kajaani) perustettiin verkostomaisesti toimivat yliopistokeskukset 2000-luvulla (ks Kosonen 2005).

Poriin yritetään rakentaa omiin korkeakouluihin perustuvaa toimivaa innovaatioympäristöä. Porissa uskotaan, että valoisa tulevaisuus aukeaa, mikäli alueelle saadaan yliopistotasosta opetusta. Muutoin yliopistokeskuksen tavoitteluun ei olisi lähdetty, eikä sitä alueella olisi. Porin yliopistokeskuksen käynnistäminen rahoitettiin EU:n maakunnan kehittämiseen tarkoitettua tuista, lähinnä ESR-rahaston kautta. Porin kaupunki käytti myös omaa budjettiaan yliopistokeskuksen toiminnan rahoittamiseen aina vuoteen 2004 saakka, jolloin koulutuksen rahoittaminen siirtyi opetusministeriön vastuulle. Prosessi on tuottanut lukuisia uutisia Satakunnan Kansan täytteeksi.

1.1 Tutkimustehtävän asettelu

Satakunnan Kansan uutisoinnista oletan löytäväni julkiset uskomukset, joita alueella on esitetty to- tuuksina alueen tilasta ja tulevaisuudesta. Tutkimusotteeni perustuu konstruktionismiin. Häklin (1999: 133) mukaan konstruktionismissa todellisuus on yhteiskunnallisesti tuotettua: ihmiset pitävät omaa elämismaailmaansa normaalina ja tuottavat todellisuuden omalla ajattelullaan ja toiminnal- laan. Elämismaailmaansa eli todellisuuttaan ihmiset jäsentävät kielen välityksellä. Tästä syystä konstruktionismi on kiinnostunut kielellä suoritettavasta tyypittelystä ja erottelusta, joilla ihmiset rakentavat elämismaailmaansa. (Bärnes 1983; Bergen & Luckmann 1994 Häklin 1999: 134 mu- kaan.)

Käsitykset todellisuudesta eivät ole pysyviä ja muuttumattomia. Konstruktionismi tarttuu todellisuuden muodostamisen taustalla piilevään valtajärjestelmään. Kielellisillä erotteluilla rakennetut todellisuudet perustuvat valtaan, jota joku käyttää todellisuuksien tuottamiseen, ylläpitämiseen ja käyttämiseen. (Hirst 1987 Häklin 1999: 138 mukaan.)

Konstruktionismi pitää tiedettä poliittisesti vastuullisena. Tiede toimii todellisuuden jäsentäjänä kielen avulla. Tästä syystä tiede ei voi irrottautua elämismaailmasta vaan on osallisena todellisuuden rakentamisessa. Tieteen avulla voidaan tuottaa ja ylläpitää valtarakenteita, mutta parhaimmillaan myös kyseenalaistaa ja muuttaa niitä. (Häkli 1999: 138-39.) Omassa tutkielmassani poimin lainauksia Satakunnan Kansan uutisista osaksi kerrontaa. Lainaukset ovat sirpaleita kokonaisuuksista, joita Satakunnan Kansa on julkaissut. Sirpaleiden valinta, koostaminen ja analysointi ovat omia valintojani. Sirpaleilla tuotan todellisuutta vuosien 2001-2004 tapahtumista yhtä varmasti kuin Satakunnan Kansa kokonaisilla artikkeleillaan.

Maantieteessä konstruktionistinen tutkimusote ilmenee kahdella tavalla, jotka eivät sulje toisiaan pois vaan painottavat eri ilmiöitä. Maantieteessä todellisuus on kielen ja symbolien lisäksi sosiaalisia ei-kielellisiä suhteita ja fyysistä materiaa. Häkli (1999) määrittelee painotukset seuraavasti:

- maantieteellisten jäsennysten ja ideoiden sosiaalinen rakentuminen
- konkreettiset ja fyysiset tekijät, jotka rakentavat sosiaalista todellisuutta (Häkli 1999: 144.)

Oma tutkielmani painottaa jälkimmäistä tutkimusotetta. Häkli (1999: 147) kuvailee Jacquelin Burgessin (1992) ympäristökonfliktiin pohjautunutta tutkimusta, jonka lähtökohta on melko samankaltainen kuin omani. Burgess tutki tiedotusvälineiden roolia ympäristökonfliktin uutisoinnissa. Häkli määrittelee Burgessin tutkimusintressin kuuluvan todellisuudenkuvauksen ja tilan hallinnan analyysin piiriin.

Burgessin (1992) tutkimusasetelma perustuu tiedonvälittäjien rooliin todellisuuden jäsentäjinä. Tiedonvälityksessä tieto koodataan tekstiksi, jota luetaan ja jota luettaessa tiedon merkitykset muuttuvat. Tiedotusvälineissä tiedon tuottamisen tapa vaikuttaa tiedotusvälineen kuluttajan mahdollisuuksiin jäsentää tiedotusvälineessä esitettäväksi valittu tieto. (Häklin 1999: 147-48 mukaan.) Oma tutkimusasetelmani pureutuu samaan ilmiöön kuin Burgess, miten Satakunnan Kansa tuottaa lukijakuntansa todellisuutta ja kenen todellisuutta se oikeastaan alun perin onkaan.

Tutkimuksen tehtävänasettelu keskittyy Porissa toimivien korkeakoulujen ympärille. Niiden toivotaan tuottavan menestystä alueelle tiedon, osaamisen ja innovaatioiden muodossa kuten innovaatiojärjestelmien tutkimus on opastanut. Tämän aluekehittämiskäsitteen ilmenemistä tutkin Satakunnan Kansan sivuilta.

Aluekehittäminen merkitsee eri asioita eri yhteyksissä. Itse ajattelen aluekehittämisen perustuvan uskoon tulevaisuudesta, johon ihminen voi vaikuttaa. Käytännössä aluekehittäminen muodostuu pienistä eri tahoilta tulevista ohjauspyrkimyksistä, joilla yritetään suunnata ihmistoiminta ohjaajan haluamaan suuntaan. Aluekehittäminen ei välttämättä näy aktiivisina tekoina. Siitä ei kirjoiteta sanomalehdessä aluekehittämisenä. Sanomalehden on käytettävä yleistajuista kieltä uutisissaan, eikä aluekehittäminen ole välttämättä kovin kuvaava ilmaisu. Tästä syystä en voinut kerätä aineistoani syöttämällä tietokantaan hakusanoiksi kumpaakin korkeakoulua ja aluekehittämistä.

1.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen kysymyksenasettelu on kolmitahoinen:

- Miten aluekehittäminen näkyy Satakunnan Kansan Satakunnan ammattikorkeakouluun ja Porin yliopistokeskukseen liittyvässä uutisoinnissa?
- Millaisina alueellisina vaikuttajina Satakunnan ammattikorkeakoulu ja Porin yliopistokeskus näyttäytyvät Satakunnan Kansan uutisoinnissa?
- Uutisoiko Satakunnan Kansa tasapuolisesti molemmat korkeakoulut?

Tutkimuskysymyksistä ensimmäinen ohjaa pohtimaan porilaista aluekehittämistä ja sen tulevaisuutta. Yliopistokeskus on pitkäaikaisten ponnisteluiden, verkostoitumisen ja taloudellisten panostusten tulos. Yliopistokeskuksen tulevaisuus sitoutuu kansalliseen koulutuspolitiikkaan, joka joutuu vastaisuudessa mukautumaan nuorten ikäluokkien supistumiseen. Tämä johtaa sopeuttamistarpeeseen koko koulutusjärjestelmässä.

Toisena tutkimuskysymyksenä tarkastelen korkeakoulujen alueellista vaikuttavuutta. Tämä osuus jää teoriapainotteiseksi. Tutkin vaikuttavuuden ilmenemistä ensisijaisesti kirjallisuudessa, mutta myös Satakunnan Kansan sivuilla. Korkeakoulujen alueellista vaikuttavuutta on tutkittu Suomessa 1970-luvulta lähtien. Lähinnä tutkimukset ovat painottuneet opiskelijoiden liikkuvuuteen: mistä opiskelijat tulevat opiskelemaan ja minne he lähtevät opintojensa valmistuttua. Yliopistoille vuonna 2004 laissa säädetty aluekehitystehtävä lisäsi vaikuttavuuden tutkimustarvetta. Tähän mennessä selvityksiä on tehty neljä: yksi SAMK:sta ja kolme yliopistokeskuksesta.

Satakunnan Kansa on uutisoinut korkeakoulujen vaikuttavuustutkimusten tulokset niiden valmistuttua. Tarkastelen uutisointia suhteessa teoreettiseen kirjallisuuteen: miten SK on nostanut korkeakoulujen vaikuttavuuden esille. Korkeakouluja ei voi vertailla keskenään vaikuttavuuden osalta. Niiden lähtötilanteet eivät vastaa toisiaan, sillä SAMK on kehityshistoriallaan tunnettu toimija alueella, kun taas yliopistokeskus vasta hakee yhteistyökumppaneitaan. Satakunnan Kansan julkaisukynnyksen ylittäneiden yhteistyöhankkeiden tarkastelu antaa jotain suuntaa vaikuttavuuden ilmenemisestä.

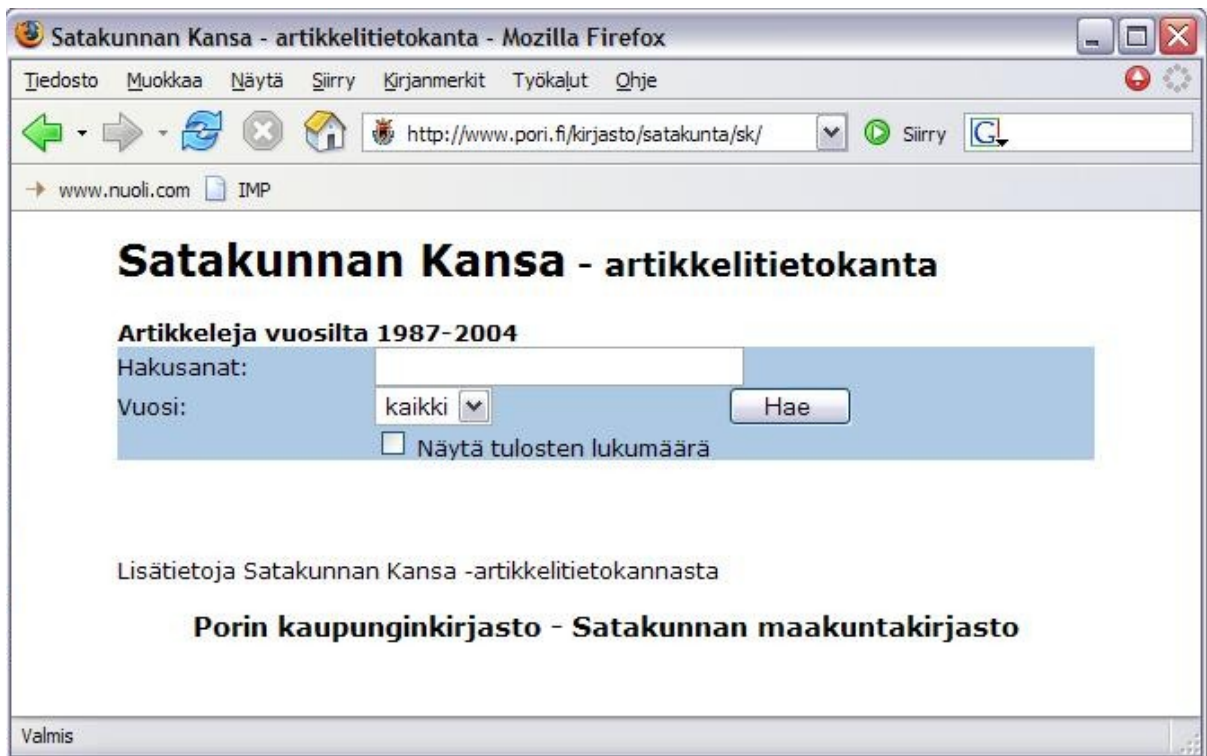
Kolmas tutkimuskysymykseni keskittyy Satakunnan Kansan tasapuolisuuteen korkeakoulujen uutisoijana. Välittääkö Satakunnan Kansa tietoa kummastakin korkeakoulusta samanarvoisesti? Periaatteessa objektiivisena tiedonvälittäjänä tasapuolisuuden tulisi toteutua, mutta eri asiat tai ilmiöt saattavat painottua uutisoinnissa eri tavoin.

Käsittelen aluekehittämistä, Satakunnan ammattikorkeakoulua ja Porin yliopistokeskusta poimintoina muun teoreettisen kirjallisuuden lomassa. Totesin lukkiutuneeni tieteellisen tekstin kaavaan, jossa ensin esitellään tieteellinen taustakirjallisuus ja sen jälkeen siirrytään oman aineiston käsittelyyn. Yritin sitä, mutta havaitsin mallin hankalaksi toteuttaa omalla aineistollani, josta löytyi osuvaa materiaalia lähes kaikkeen teoreettiseen pohdintaan tutkielmassani. Täten päädyin asettelemaan aineistopoimintoja parhaisiin mahdollisiin osioihin tarinan kerronnan kannalta. Konstruktionistisessa tutkimusotteessa painotetaan kielen maailmaa jäsentävää voimaa, mikä havainnollistui lukuisia kertoja tutkiessani aineistoa. Luotan tähän.

1.3 Satakunnan Kansan artikkelit aineistona

Tutkielmani laadullisena aineistona käytän Satakunnan ammattikorkeakoulusta ja Porin yliopistokeskuksesta kirjoitettuja Satakunnan Kansan artikkeleita vuosilta 2001-2004. Tietokanta (ks. Kuvio 1.) on vapaasti saatavilla verkossa. Se sisältää kaikki Satakunnan Kansassa julkaistut artikkelit vuosilta 1987-2004. Valitsin vuodet 2001-2004 tarkasteluni ajanjaksoksi, koska vuonna 2000 yliopistokeskus-nimi ei ollut vielä käytössä. Aiemmin puhuttiin ja kirjoitettiin Porin korkeakouluyksiköstä. Nimitys oli osittain käytössä vielä vuonna 2001, mutta yliopistokeskus-nimi vakiintui nopeasti käyttöön.

KUVIO 1. Satakunnan Kansan artikkelitietokanta

Aineistoni perustuu Satakunnan Kansan toimituksen keräämään ja tuottamaan materiaaliin. Mielipideosaston kirjoitukset ja Satakunnan Kansan ulkopuolella syntyneet kolumnit täydentäisivät kuvaa alueella käytävästä keskustelusta, mutta jätän ne tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Mielipidekirjoi-

tusten ja kolumnien luonteeseen vaikuttaa se, että ne valikoidaan julkaistaviksi Satakunnan Kansan toimituksessa. Julkaisukynnykseen vaikuttanee lehden valitsema yleinen linja, jolloin tämän tutkimuksen tehtävänasettelun kannalta julkaisemattomat kirjoitukset olisivat yhtä kiinnostavia kuin julkaistut.

Journalismin tulisi perustua objektiiviseen tiedon välittämiseen. Fairclough (1997: 58, 62) toteaa joukkoviestinnän keskeiseksi piirteeksi eri toimijoiden eriarvoisen osallistumisen viestin välittämiseen: ”tiedotusvälineissä pääsevät esille parhaiten ne, joilla jo ennestään on taloudellista, poliittista tai kulttuurista valtaa”. Valtapeliin osallistuvat joukkoviestimien omistajat ja heidän kaupalliset tavoitteensa, joiden perusteella julkaistavat viestit valitaan.

Habermasin (1989) mukaan joukkoviestinten kaupallistuminen on muuttanut tiedotusvälineiden asemaa. Ne eivät tarjoa tiloja rationaaliselle keskustelulle, vaan yleisö asemoidaan viihteen kuluttajiksi osallistujien sijaan. Mediatutkimuksessa on havaittu uutisoinnin ideologista väritymistä. Uutisissa uusinnetaan vallitsevaa yhteiskunnallista tilannetta. Ilmiöistä puhutaan itsestäänselvyyksinä tai niille haetaan vahvistusta haastatteleamalla valtaeliitin edustajaa. (Fairclough 1997: 63-64.)

Yleisesti uutistuotannossa luotetaan virallistettuihin, yhteiskunnassa vakiintuneen aseman saavuttaneisiin tietolähteisiin. Niitä ovat poliisit, hallintoviranomaiset, ammattiyhdistykset, tieteen asiantuntijat jne. Tällöin uutisissa kerrotaan valtaa pitävän järjestelmän mielikuva ilmiöistä ja maailmasta. (Tuchman 1978; Scannell 1992 Faircloughin mukaan 1997: 69.)

Satakunnan Kansa on levikkinsä perusteella Porin seudun johtava päivittäislehti ja siten vahva mielipidevaikuttaja. Levikkiseen Satakunnan Kansa ilmoittaa noin 55000 kpl (SK 3.11.2006). Se kuuluu Alma Media -konserniin, joka omistaa muitakin sanomalehtiä. Osa Satakunnan Kansan materiaalista kirjoitetaan maakunnan ulkopuolella, esimerkiksi teemasivut autoista, ruuasta ja matkailusta. Omistussuhteet vaikuttavat Habermasin (1989) mainitsemana kaupallistumisena. Taloudelliset tuottotavoitteet vaikuttanevat enemmän SK:n sisältöön kuin maakunnalliset tiedonvälityksintressit.

Poimin aineiston tietokantahaulla. Valitsin hakusanoiksi termit ammattikorkeakoul* ja yliopistokesk* . Käytin katkaisumerkkiä saadakseni esiin artikkelit, joissa ei käytetty termien perusmuotoja ammattikorkeakoulu ja yliopistokeskus. Tein haun vuosi- ja termikohtaisena (ks. Taulukko 1.). Tietokannasta löytyi runsaasti osumia, SAMK:sta vuosittain 160-258 ja yliopistokeskuksesta 34-149.

Tietokantahaun ongelmana olivat hakusanojen tuottamat SAMK:n ja PYO:n toimintaan liittymättömät artikkelit. Aineiston käsittelyssä epäolennaisten artikkelien etsiminen ja jatkokäsittelystä poistaminen oli ensimmäinen työvaiheeni. Turhia artikkeleita oli lähes puolet koko aineistosta. Hakusanoista erityisesti ammattikorkeakoul* osoittautui hankalaksi. Se oli liian laaja, mutta kokeillessani erilaisia vaihtoehtoja (SAMK, Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunnan ammattikorkeakoul*) osumalistauksesta rajautui pois olennaisia artikkeleja. Erityisesti Diakonia-ammattikorkeakoulu häiriköi. Se uutisoitiin hyvinvoinnin tutkimuksen yhteistyökumppanina tai omissa sosiaali- ja terveysalan hankkeissaan. Hakusana yliopistokesk* onnistui paremmin.

TAULUKKO 1. Aineiston vuosittaiset artikkelimäärät ja karsittujen osuus (Porin yliopistokeskus = PYO, Satakunnan ammattikorkeakoulu = SAMK).

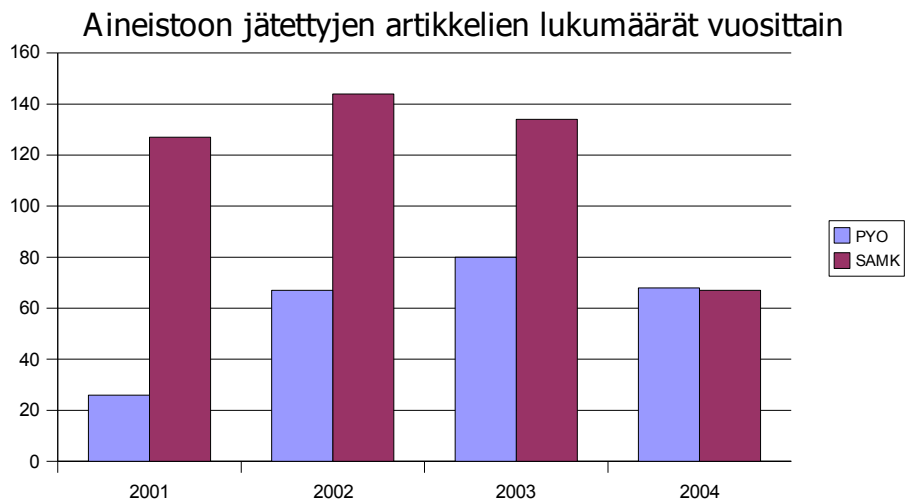
	2001		2002		2003		2004	
	PYO	SAMK	PYO	SAMK	PYO	SAMK	PYO	SAMK
Kaikki artikkelit	34	210	99	258	134	250	149	160
Poistetut	5	83	32	114	54	116	81	93
Aineistoon jätetyt	26	127	67	144	80	134	68	67

Poistamisen syyt olivat seuraavia:

- artikkelin ammattikorkeakoulu ei ollut SAMK
- artikkeli keskittyi henkilöön, jota haastateltiin esim. urheilumenestyksen ansiosta ja hakusana ilmeni täysin sivumainintana, kuten työ- tai opiskelupaikkana
- luettelomaiset virkanimitykset, joihin ei liittynyt henkilöhaastattelua
- luettelomaiset stipendit
- luettelot opintonsa päättäneistä
- hakusanat ilmenivät fyysisinä tiloina, joissa järjestettiin korkeakoulutoimintaan liittymätön tapahtuma.

Rajauksen jälkeen aineistoon jäi edelleen satoja artikkeleita. Osa niistä, vuosittain 7-23, oli molempien listauksissa. Ne liittyivät korkeakoulujen yhteistyöhankkeisiin, opiskelijoiden järjestämiin tapahtumiin, yleiseen koulutuspolitiikkaan ja aluekehittämiseen. Kuviossa 2. on esitetty aineistoon

karsinnan jälkeen jättämieni artikkelien lukumäärät vuositasolla ja kohdistettuina SAMK:n ja yliopistokeskuksen mukaan. Huomattavat lukumääräiset erot artikkeleiden määrissä tasoittuivat vuoden 2004 tultaessa.

KUVIO 2. Aineistoon rajauksen jälkeen jätetyt artikkelit vuosittain ja korkeakoulukohtaisesti (Porin yliopistokeskus = PYO, Satakunnan ammattikorkeakoulu = SAMK).

Aineistoksi jättämieni artikkeleiden lukumäärissä tapahtui muutoksia tarkastelujaksolla. Porin yliopistokeskus ylitti Satakunnan Kansan julkaisukynnyksen useammin vuosina 2002-2004 kuin 2001. Satakunnan ammattikorkeakoulu puolestaan uutisoitiin lukumääräisesti useammin kuin yliopistokeskus, mutta vuonna 2004 määrä putosi puoleen entisestä, lähes samaan kuin yliopistokeskus.

Päätin aineiston luokittelusta tutustuttuani aineistoon ja karsittuani tehtävänasetteluni kannalta epäolennaiset artikkelit pois. Tutkin artikkeleita ensin periaatteella ”mitä korkeakoulut tekivät, että tekeminen uutisoitiin, miksi ja kenen kanssa” ja ”kuka puhuu korkeakouluista ja missä asiayhteydessä”. Pyrin tätä kautta etsimään viitteitä korkeakoulujen alueellisesta vuorovaikutuksesta ja niiden herättämistä mielipiteistä. Korkeakouluja sivuavat SK:n henkilöhaastattelut antoivat paljon ajateltavaa nimenomaan alueellisen vuorovaikutuksen pohdintaan. Niitä oli kymmenisen kappaletta vuosittain. Esittelen luokitteluni Taulukossa 2.

TAULUKKO 2. Aihepiirien luokkanimitykset ja niiden määrittelyt

luokan nimi	määrittely
aluekehittäminen	artikkelit, joissa korkeakoulut mainittiin osana alueen taloutta, hyvinvointia, väestönkasvua tai tulevaisuutta
koulutus	artikkelit, jotka liittyvät kansalliseen koulutuspolitiikkaan, korkeakoulujen koulutustarjontaan, hakijoihin tai opintoihin, tai koulutusta seuraavaan työllistymiseen
rahoitus	artikkelit, joiden ydinsisältö keskittyy korkeakoulujen toiminnan rahoitukseen
tutkimus	artikkelit, joissa korkeakoulujen tutkimus ja mahdollinen kehittämistoiminta ovat pääosassa
yhteistyö	artikkelit, joissa ilmenee korkeakoulujen yhteistyötoimia ja -tahoja
opiskelijaelämä	korkeakouluopiskelijoiden vapaa-ajan toiminta, kuten organisoidut tapahtumat
tilat	korkeakoulujen opetustiloissa ja -ympäristössä tapahtuvat muutokset

Luokittelussani en ole erottanut valtakunnallista koulutuspolitiikkaa paikallisesta. Kansallinen koulutuspolitiikka paikallistui kun ammattikorkeakoulut saivat jatkotutkinnot ja sairaanhoitajia alettiin muuntokouluttaa lääkäreiksi. Yliopistokeskusten kehitysprosessi näkyi Porissa tutkintoon johtavan koulutuksen jatkuvana laajentumisena ja monipuolistumisena. Tämä puolestaan ilmeni ympärivuotisenä kirjoitteluna eri koulutusohjelmien rahoituksesta ja opiskelijamääristä.

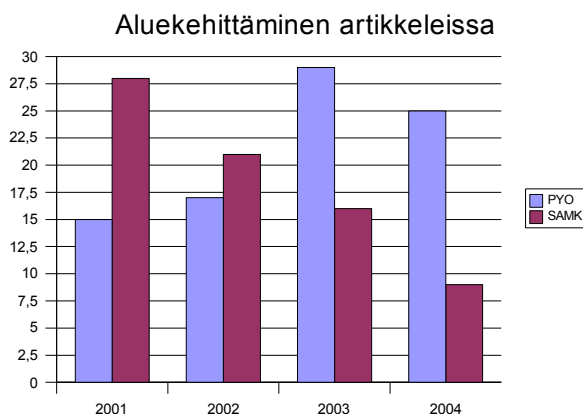
Useissa koulutuspolitiikkaan liittyvissä artikkeleissa Satakunnan Kansa oli pyytännyt paikallisen toimijan mielipiteen. Koulutuksen ja aluekehittämisen teemat ajautuivat päällekkäin varsinkin niissä artikkeleissa, joissa joku muu kuin korkeakoulun edustaja esitti mielipiteitään korkeakoulujen osuudesta alueen hyvinvointiin. Samoin tutkimusta ja yhteistyötä oli usein vaikea erottaa toisistaan. Harva tutkimushanke uutisoitiin ilman että siinä olisi ollut useita yhteistyökumppaneita korkeakoulun lisäksi.

Sijoitin saman artikkelin kaikkiin niihin luokkiin, joiden aihepiiriä se sivuaa. Tämän johdosta Taulukon 3. luvut ovat kuvauksia eri ilmiöiden yleisyydestä korkeakouluista kirjoitetussa materiaalissa. Samalla ne osoittavat Satakunnan Kansan toimituksen valintoja, kun toimittajat ovat uutisoineet korkeakoulujen toimintaa.

TAULUKKO 3. Eri aihepiirien ilmeneminen korkeakoulujen uutisoinnissa (Porin yliopistokeskus = PYO, Satakunnan ammattikorkeakoulu = SAMK).

	2001		2002		2003		2004	
	SAMK	PYO	SAMK	PYO	SAMK	PYO	SAMK	PYO
Aluekehittäminen	28	15	21	17	16	29	9	25
Koulutus	47	4	41	33	44	31	15	30
Rahoitus	10	12	14	7	9	19	0	6
Tutkimus	19	0	20	6	19	3	10	8
Yhteistyö	41	0	50	1	53	7	18	14
Opiskelijaelämä	13	4	9	6	13	5	2	3
Tilat	4	2	8	5	4	5	3	2

Taulukossa 3. kiinnostus kohdentuu lukujen vertailuun keskenään. On mielenkiintoista, että esimerkiksi yliopistokeskuksen tutkimustoiminnasta kertovien artikkelien määrä jää alle kymmeneen tarkastelujakson jokaisena vuotena. Samoin yhteistyö -teeman alle asetetuissa artikkeleissa Satakunnan ammattikorkeakoulun luvut ylittävät yliopistokeskuksen suurella erolla, kunnes 2004 tilanne muuttuu kummankin osalta: SAMK:n tekemä yhteistyö näyttäisi vähenevän ja yliopistokeskuksen merkittävästi lisääntyvän. Todellista muutosta nämä luvut eivät kerro, vain uutisnäkyvyyden muuttumisen. Tarkastelen lähemmin aluekehittämisen aihepiiriä Kuviossa 3.

KUVIO 3. Aluekehittämisuutisointi aineistossa (Porin yliopistokeskus = PYO, Satakunnan ammattikorkeakoulu = SAMK).

Aluekehittämiseen liittynyt uutisointi vaihteli vuosittain. Satakunnan ammattikorkeakoulun uutisointi laski samanaikaisesti kun yliopistokeskuksen nousi. Yliopistokeskus nostatti uutispiikin vuonna 2003. Osaltaan tähän vaikutti uutisoinnin henkilöityminen Porin pitkäaikaiseen kaupunginjohtaja Martti Sinisalmeen, joka siirtyi yliopistokeskuksen johtajaksi. Poimin seuraavat lainaukset vertailupohjaksi myöhemmille kannanotoille korkeakoulutuksesta. Molemmissa aluekehittämisen ja koulutuksen teemat näyttäytyvät yhdessä. Siitä huolimatta uutisista löytyy huomattavia keskinäisiä eroavaisuuksia. Ylempänä on koko maakunnan mielipiteenilmaisu ja sen alle asetin SK:n Pori-keskeisen yhteenvedon vuodesta 2001:

Satakunta pitää tärkeänä, että yliopistotasoinen koulutuksen ja tutkimuksen rahoitus siirtyy valtiolle, yliopistotasosta koulutusta laajennetaan ja kehitetään, maakunta saa oma elintarvikealan osaamiskeskuksen ja että teknologiakeskittymiin tulee alueellista teknologiarahaa. Lisäksi pidetään tärkeänä sekä Satakunnan ammattikorkeakoulun ja Diakonia-ammattikorkeakoulun jatko-opintoja ja kehittämishankkeita. (23.4.2002 / Ståhle.)

Viime vuosi [2001] oli Porin kaupungin kannalta suotuisa paitsi tilinpäätöksen, myös muutaman valtiovallan myönteisen ratkaisun ansiosta. Niitä olivat mm. valtakunnallisen hätäkeskuksen saaminen, Karhukuntien pääsy aluekeskusohjelmaan, ammattikorkeakoulun valitseminen huippuyksiköksi, päätös yliopistotasoinen koulutuksen saamisesta yksinomaan valtion rahoitettavaksi vuodesta 2004, ensimmäisten ylioppilaiden sisäänotto Porin yliopistokeskukseen ja Suomen ilmailuopiston perustaminen. (21.3.2002 / Paavilainen.)

Lainauksesta puuttuu kokonaan termi aluekehittäminen. Kuitenkin kaikki konkreettiset toimenpiteet, tai tässä vaiheessa vielä toiveet, olisivat määriteltävissä aluekehittämiseksi. Ilmeisesti Satakunnan Kansan toimitus ei koe kyseistä termiä käyttökelpoiseksi sanomalehtikirjoittelussa. Muun muassa tästä syystä tutkielmassa aluekehittämisen piiriin poimimani artikkelit perustuvat yksin omaan arviooni niiden sisällöstä.

Seuraavassa lainauksessa SK esittelee maakunnan näkymiä vuodesta 2004 eteenpäin. Maakunnan tahto puuttuu uutisesta kokonaan. Kuitenkin uutiseen on tuotu uusi sana ”aluekehitys”, jonka alle korkeakoulut asetetaan. Aluekehittäminen ja aluekehitys perustuvat samaan kantasanaan mutta ne

eroavat merkitykseltään: aluekehittäminen viittaa toimintaan, aluekehitys on jotain mikä vain tapahtuu toimijoista riippumatta.

Miten sitten maakunta voi kiritä jatkossa? ... Aluekehityksen tulevaisuuden kannalta keskeisessä asemassa ovat esimerkiksi opiskelumahdollisuudet. Lippulaivoja ovat jo valtakunnallista tunnustusta saaneet Porin yliopistokeskus ja Satakunnan ammattikorkeakoulu: ne on kytkettävä luonteviksi linkeiksi maakunnan kehittämisessä. (31.1.2004 / Nurmi.)

Uutisissa paljastuvat puhujat mahdollistaisivat diskurssianalyysin hyödyntämisen tutkimusmetodinä. En kuitenkaan itse koe metodia riittävän kiinnostavaksi, jotta viihtyisin sen parissa tutkielman ajan. Tämän johdosta pitäydyn perinteisessä aineiston luokittelussa sisällönanalyysin menetelmänä.

Satakunnan ammattikorkeakoulua koskeva uutisointi saisi erilaisen kuvan, jos sitä tarkasteltaisiin Rauman seudun päivittäislehti Länsi-Suomen sivuilta. Rauman seudulla ammattikorkeakoulu kiinnittänee enemmän huomiota kuin Porin yliopistokeskus. Länsi-Suomen sivuilla heijastuva todellisuudenkuvaus olisi todennäköisesti yhtä omaperäistä kuin Satakunnan Kansan ilmentämä porilainen, mutta painottuisi eri ilmiöihin.

Porin ja Rauman suhteet nousevat esille maakunnallisen korkeakoulutuksen historiassa ja nykypäivässä. Rannikkokaupungit kilpailevat keskenään muuallakin kuin jääkiekossa. Poimin SK:n sivuilta osuvan kiteytyksen Porin ja Rauman nykyisistä suhteista:

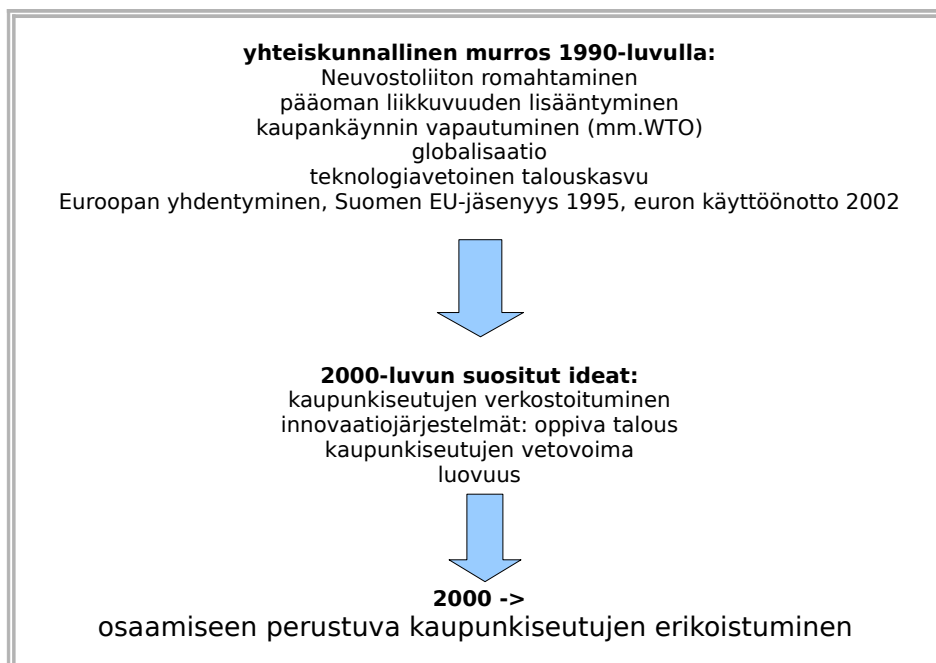
Porin ja Rauman yhteistyössä on tapahtunut paljon myönteisiä asioita, mutta silti kaupunkien suhteissa merkittävin piirre on edelleen epäluulo ja jännittisyys. Kunnollista luottamusta ei ole. Satakuntalainen jurnuttaminen ja ehdottomuus nousevat helposti pintaan. Parhaimmillaan yhteistyö sujuu vain yksittäisten projektien yhteydessä. (4.5.2004 / Jokinen.)

2 2000-LUVUN ALUEKEHITTÄMINEN

Tavoitteenani on tutkia aluekehittämistä Satakunnan Kansan kuvaamana toimintana. Kehittämiseen tähtäävät toimet saavat alkunsa alueen ihmisistä ja politiikasta, mutta jossain syntyvät ideat, jotka vaikuttavat kehittämisen suuntaan. Pohdin nykyisen aluekehittämisen tapaa ja taustalla vaikuttavia ideoita ja ajatuksia teoreettisen kirjallisuuden avulla.

Yleisesti ottaen teoreettisessa kirjallisuudessa, kuten myös vallitsevassa kansallisessa politiikanteossa, on havaittavissa yhteisymmärrys yhteiskunnissa ja maailmanpolitiikassa tapahtuneista muutoksista. Ne ovat muuttaneet alueellisen kehittämisen mahdollisuuksia 2000-luvulla suhteessa aiempaan. Kuviossa 4. on yksi tapa hahmottaa 1990-luvun yhteiskuntien rakenteita vavisuttaneita muutoksia ja 2000-luvulla suosiota saaneita ideoita, joista nykyinen aluekehittäminen ponnistaa.

KUVIO 4. Aluekehittämisen muutos: teoreettinen perusta suunnittelun apuvälineenä (ks. Kaupunki-verkko... 2006)

Nykyiselle aluekehittämisympäristölle on tyypillistä Euroopan unionin ja valtionohjauksen päällekkäisyys. Kehittämisen taustalla hämmöttävät ideat ovat syntyneet erilaisissa konteksteissa kuin suomalaisessa, joihin niitä yritetään soveltaa. Sisäministeriön julkistama tavoite suomalaiselle aluekehittämiselle on yleiseurooppalainen: 2000-luvun kaupunkiseudut erikoistuvat osaamisen avulla. Tästä tavoitteesta ja siihen liittyvistä ideoista käytännön sovelluksineen jatkan seuraavissa alaluvuissa.

2.1 Keskiöön kaupunkiseudut

Alueiden mahdollisuudet kehittyä globalisoituvassa maailmassa erilaistuvat. Kansainvälinen tiedeyhteisö käy keskustelua alueiden uudesta keskinäisestä järjestäytymisestä. Maailma muuttui 1990-luvulla poliittisten, taloudellisten ja teknologisten mullistusten myötä. Kaupunkiseuduista on tullut talouskasvun ytimiä, eikä niiden merkityksen uskota vähenevän tulevaisuudessakaan. Kaupungistuminen jatkuu kaikkialla maailmassa.

Tietoperustainen talous ja siihen liittyvät inhimilliset osaamisvirrat kiinnostavat tutkijoita. Lyytisen (2002: 14) mukaan talous muuttuu yhä enemmän tiedosta ja sen soveltamisesta riippuvaiseksi. Ihmisten ja yhteisöjen ideat muodostuvat keskeisiksi taloudellisen tuottavuuden ja kasvun lähteiksi.

Todisteita osaamisperustaisen talouden vaikutuksesta aluekehitykseen on saatu eri puolilla maailmaa. Suomessa alueet eriarvoistuivat 1990-luvulla, kun yliopistovetoiset kaupunkiseudut Helsinki, Jyväskylä, Oulu, Tampere ja Turku selviytyivät vuosikymmenen alun taantumasta informaatioteknologian kehittymisen siivittämänä. Useimmilla muilla kaupunkiseuduilla taantuma pitkittyi vuosikymmenen loppuun eikä niiden taloudellinen tilanne ole lähentynyt menestyneitä kasvukeskuksia. (ks. Kaupunkiverkko... 2006)

Haarni ja Vartiainen (1996) toteavat, että tulevaisuudessa kaupungit verkostoituvat keskenään ja tästä kehityskuvasta muodostetaan eurooppalaisten suunnittelukäytäntöjen perusta. Jatkossa aluerakenne tukeutuu kaupunkiseutuihin (ks. ESDP 1999), eli tuetaan samanaikaisesti tasapainoista aluekehitystä ja vahvistetaan kilpailukykyä. Taustalla on toive Euroopan unionin taloudellisen ja toiminnallisen yhdentymisen syvenemisestä, ilman että alueellinen eriarvoisuus kasvaa kestäättömäksi.

Suomalaisten kaupunkiseutujen kilpailukykyä rajoittaa niiden pienuus ja heikko saavutettavuus suhteessa eurooppalaiseen mittakaavaan. (Kaupunkiverkko... 2006: 11-12, 15 mukaan.) Pori jää haasteelliseen asemaan sijaintinsa vuoksi. Kaupunkiseutu kuuluu Etelä-Suomen menestyjien, Tampereen, Turun ja pääkaupunkiseudun, vaikutuspiiriin.

Euroopan unioni ohjaa alueiden kehittämistä luomalla ohjelmat, joista saadaan puitteet ja rahoitus toiminnalle. Kehitys perustuu alueiden omiin aloitteisiin, joiden ilmaisemiseksi rakennetaan strategioita. Alueen toimijat verkostoituvat tavoitteidensa saavuttamiseksi. (Antikainen 2005 Kaupunkiverkko... 2006: 13 mukaan.) Ohjelmaperustainen kehittäminen tuo mukanaan omat ongelmansa. Alueet suuntaavat kehitysstrategiansa ohjelmien tavoitteiden mukaan: mitä taloudellisesti tuetaan sitä myös toteutetaan.

Kaupunkiseutupolitiikka virallistettiin aluekeskusohjelmilla. SK kirjoittaa odotetusta aluekeskusohjelmasta alkuvuodesta 2001 Porin seudulle myönteisenä ilmiönä:

Opetusministeri Maija Rask (sd.) katsoo, että Porilla on edellytyksiä kehittyä yhdeksi nykyisten kasvukeskusten haastajista. - Hallitus käynnisti viime vuoden lopulla aluekeskusten kehittämisohjelman, jonka tavoitteena on hillitä muuttoliikettä ja tasapainottaa alueellista kehitystä... aluekeskushankkeet korostavat osaamista ja seudullista yhteistyötä. (14.1.2001 / Heikkilä.)

Kansallisen aluekeskusohjelman ensimmäinen toimintakausi aloitettiin vuonna 2002. Se perustuu eurooppalaisen kaupunkiverkon periaatteille ja sen toivotaan vahvistavan kaupunkiseutujen kykyä selviytyä toimintaympäristössä tapahtuvista muutoksista. (Kaupunkiverkko... 2006: 16-17.) Vuonna 2001 kaupunkiseudut laativat hakemuksensa aluekeskusohjelmaan. SK:n uutisointi Porin hakemuksesta nosti pintaan kuntaliitospuheet, jotka aktivoituivat uudelleen 2006 valtionhallinnon toimesta:

Ohjelmatyön päätavoite on nimenomaan Karhukuntien elinkeinopolitiikan voimistaminen, kilpailukyvyn kohentaminen, toimijoiden vuorovaikutuksen kehittäminen sekä voimavarojen kokoaminen. Varsin keskeisesti tuodaan esiin myös mm. koulutus ja erityisesti Porin yliopistokeskuksen kehittäminen. Äskettäin on tuotu esiin eräänä näkökohtana ajatus Karhukuntien yhdistymisestä yhdeksi vetovoimaiseksi kaupungiksi. (24.1.2001 / Paavilainen.)

Edellisessä lainauksessa mainituilla Karhukunnilla tarkoitetaan Porin ympäryskuntia tai toisin ilmaistuna työssäkäyntialuetta. Kyseenalaistan lainauksen käsityksen, jonka mukaan kuntia yhdistämällä luotaisiin vetovoimaa. Porin asukasluku kasvaisi näennäisesti, mutta yhdistyttyään alue ei houkuttelisi uusia ihmisiä yhtään sen enempää kuin tähänkään mennessä.

Porin (Karhukunnat) ja Rauman kaupunkiseutu saivat kumpikin omat aluekeskusohjelmansa hyväksytyiksi. Kaupunkien vastakkainasettelu näkyi asiantuntijaraadin hankkeista antamassa palautteessa. Pori ja Rauma eivät vakuuttaneet raatia yhteistyökyyvyyllään, sillä ”tiivimpien verkostojen avulla voitaisiin vahvistaa laajemmankin alueen osaamista, työpaikkakehitystä ja aluetaloutta” ja raati jäi odottamaan ”yhteistyötä Satakunnan osaamiskeskuksen ja ammattikorkeakoulun kehittämisessä” (8.8.2001 / Hammarberg). Tässä yhteydessä yliopistokeskusta ei huomioitu, vaan SAMK:n tulevaisuus nostettiin keskustelun aiheeksi.

Satakunnan Kansa kirjoitti aluekeskusohjelman hyväksynnän yhteydessä, että siinä osoitetaan eniten rahoitusta innovaatiojärjestelmän ja osaamisen kehittämiseen Karhukunnissa. Osansa saavat Porin yliopistokeskuksen ja ammattikorkeakoulun yrittäjyys- ja innovaatiotoiminnot, erityisesti O’Sata yrityskiihdyttämöineen. (12.1.2002 / Myllärniemi.)

Porin seudun aluekeskusohjelmasta kirjoitettiin myöhemmin esite Sisäministeriön käyttöön. Siinä 2001-2004 kauden saavutuksista kuvaillaan Karhukuntien palvelustrategian luominen, seudullisen elinkeinoyhtiö Posekin perustaminen ja hyvinvoinnin tuotteistus- ja laatujärjestelmien kehittämisprosessi. Alkuvuodesta 2002 tehty päätös panostaa korkeakoulujen yrittäjyys- ja innovaatiotoimintoihin toteutui: ”kehitettiin maakunnallinen [yritys]hautomokonsepti yhteistyössä elinkeinoelämän, PrizzTechin, Porin yliopistokeskuksen, Satakunnan ammattikorkeakoulun sekä muiden kehittäjäorganisaatioiden kanssa”. (Porin seutu 2006.)

Kaakkois-Satakunnassa aluekehittäminen asettui varsin erilaisille urille kuin Porissa. Huittinen ja Vammala neuvottelivat yhteistyön syventämisestä maakuntarajan yli vuonna 2001. Perusteina yhdistämiselle olivat valtion työpaikkojen säilyttäminen alueella ja muu kunnallispalvelujen yhteistyö. (24.8.2001 / Aaltonen.) Visioissa nähtiin kaksoiskaupunki. Yhteistyön lisääminen sai varovaista kannatusta mutta myös selkeää vastustusta. Huittisten suhteet Porin suuntaan keskittyivät ammattikorkeakouluyksikön ympärille:

Minun mielestäni maakunnallinen yhteistyö Satakunnassa ja seutukunnallinen yhteistyö Kaakkois-Satakunnassa on ollut tyydyttävää ja hyödyllistä. Maakunnallisen yhteistyön paras hedelmä on ammattikorkeakoulu, joka on arvonnettu valtakunnalliseksi aluekehitystyön huippuyksiköksi. (Huittisten kaupunginjohtaja Jyrki Peltomaa 28.9.2001 / Aaltosen mukaan.)

Kaupunkien yhteistyöhanke ei edennyt kivuttomasti, mutta Vammalan ja Huittisten seudut tekivät vuoden 2003 aluekeskusohjelmakerrokselle yhteisen hakemuksen. Aluekeskusohjelman kärjiksi ehdotettiin SAMK:n liiketalouden Huittisten yksikön aseman vahvistamista, Vammalan aluesairaalan kehittämistä, elinkeinopolitiikkaa, tietotekniikkaa, pelastustoimen yhteistyötä yli pelastusaluearajojen ja vapaan kansalaistoiminnan edellytysten turvaamista. (30.1.2002 / Pessi.)

Yhteistä aluekeskusohjelmaa ei hyväksytty. Hakuprosessiin liittyen SK lainasi otteen sisäministeriön aluekeskusohjelman projektijohtaja Ulla-Maija Laihon mielipidekirjoituksesta (Helsingin Sanomat 15.8.2003). Siinä Laiho kirjoitti että aluekeskukset merkitsevät enemmän kuin kuntarajat ihmisten arjessa. SK jatkoi Laihon mielipiteiden esittelyä arkea laajempaan kokonaisuuteen:

Laiho painotti seutukuntien vahvuuksia ja elinkeinopoliittista erikoistumista tukkeiden verkostojen kehittämisessä varsinkin yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, yritysten ja elinkeino-organisaatioiden merkitystä. Ne luovat uusia tuotteita, yrityksiä ja työpaikkoja. (21.9.2003 / Aaltonen.)

Arviot aluekeskusohjelmien onnistuneisuudesta vaihtelevat alueellisesti. Kuitenkin aluekeskusohjelma kasvatti kaupunkiseutujen osaamisperustaa: aluekehittäminen on seutuistunut ja verkostoitunut. (Kaupunkiverkko... 2006: 16-17.) Yhteisten tahdonilmausten varassa on ollut mahdollista edistää kaupunkiseutujen yhteistyötä, mikä todennäköisesti syvenee kuntarakenteen muutoksissa.

2.2 Innovaatiojärjestelmät

Innovaatiojärjestelmien tutkimus nousi 1990-luvulla kansainvälisessä tiedekeskustelussa suosioon. Sen piirissä syntyneitä ideoita on yritetty soveltaa käytäntöön eri puolilla maailmaa. Suomessa innovaatioiden syntyä yritetään kiihdyttää kansallisella innovaatiopolitiikalla, jonka avulla ohjataan rahoitusta yksityiseen ja julkiseen tutkimus- ja kehitystyöhön (ks. Lemola 2006). Suomi ei ole tällä toiminnallaan tyhjiössä, vaan innovaatiojärjestelmien tutkimus on vaikuttanut Euroopan unionin politiikkaan.

Euroopan unioni tukee tiedon ja osaamisen vahvistamista. 2000-luvun alun ohjelmakausi rakennettiin mahdollistamaan innovaatioiden kehittäminen. Ohjelmissa tavoiteltiin tukialueiden innovaatiokyvyn tehostumista, jotta alueiden eriarvoinen taloudellinen kehitys saataisiin pysähtymään. Innovaatiotoiminnan toivottiin kaventavan tulo- ja hyvinvointieroja heikoimpien ja parhaimpien alueiden välillä. (Virkkala 2001 Lyytisen mukaan 2002: 15.)

Lundvall (1995) määrittelee innovaatiojärjestelmän kokonaisuudeksi, jonka muodostavat ”toimijat, vuorovaikutussuhteet ja taloudellisesti käyttökelpoisen tiedon tuottamiseen, leviämiseen tai käyttöön liittyvät prosessit” (Ahmaniemi 2001: 23). Suomalaista alueellista innovaatiopolitiikkaa tutkinut Lemola (2006: 14) rakentaa oman määritelmänsä Lundvallia kontekstihakuisemmin:

Innovaatiojärjestelmällä tarkoitetaan kaikkien uuden tiedon ja osaamisen kehittämiseen, hyödyntämiseen ja leviämiseen vaikuttavien julkisen ja yksityisen sektorin toimijoiden ja instituutioiden muodostamaa verkostoa. Keskeisiä innovaatiojärjestelmän elementtejä ovat yritykset ja näiden innovaatiotoiminta, yliopistot ja tutkimuslaitokset, koulutusorganisaatiot, tiede- ja teknologiahallinto, patenttilainsäädäntö, innovaatiotoiminnan rahoittajat instrumentteineen, innovaatiopalvelujen tarjoajat sekä välittäjäorganisaatiot.

Yliopistot toimivat innovaatiojärjestelmien keskeisinä osina. Ståhle ja Sotarauta (2003: 64) korostavat yliopistojen olevan kehityksen tärkeimpiä voimavaroja tietoon, osaamiseen ja innovaatioihin perustuvassa taloudessa. Yliopistot verkostoituvat globaaleihin tieto- ja osaamisvirtoihin, houkuttele-

vat alueelle osajia ja edistävät luovaa ajattelua toimintaympäristössään. Käytännössä aluekehittäminen ohjautuu yliopistoista useimmiten tiedepuiston kautta alueen muille toimijoille (Vartiainen 1998 Vartiainen & Viirin mukaan 2002: 83-84).

Alueella toimiva yliopisto ei ole välttämättömyys innovaatioiden synnyssä. Yksi tapa mitata innovaatioiden syntyä on tutkia patenttihakemusten määrää alueittain suhteessa väkilukuun. Satakunnan tilastot vuosilta 1975-2002 viittaavat innovatiiviseen toimintaympäristöön. Alueen teollisuuden omat tutkimusyksiköt selittävät ilmiön, sillä yliopistollinen toiminta alkoi vasta vuonna täydennyskoulutuksen muodossa 1983. (Saarivirta 2004: 188-89.) Virkkala (2001) laajentaa innovaatioiden synnyn osaksi yritysten arkea. Tulevaisuudessa arkiset innovaatiot lisääntyvät ja mahdollisesti ylittävät tutkimuslaitoksissa ja yliopistoissa saavutettujen määrän. (Lyytisen mukaan 2002: 14.)

Innovaatiojärjestelmien tutkimuksen hyväksyntää seurasi muutos tieteen tekemisessä ja rahoituksessa. Tutkimusrahoituksen hankinta siirtyi aiempaa enemmän julkiselta sektorilta yksityiselle. Tutkimus- ja teknologiaohjelmista rakennettiin julkisen sektorin tärkein rahoituskanava. Yksityiset yritykset osallistuvat tutkimusrahoitukseen esimerkiksi edellä mainittujen kaltaisten ohjelmien yhteistyökumppaneina tai suorana kontaktina tutkimushankkeeseen. Yksityisen rahoituksen lisäys mahdollisti yliopistojen tutkimustoiminnan mittavan kasvun. (Kaukonen 2004: 71-72.)

Aluekehittämiselle innovaatiojärjestelmien tutkimus tarjoaa työkaluja, joiden avulla alueen nykytilaa ja mahdollisuuksia voidaan jäsentää. Tällöin innovaatiojärjestelmän toimijoita, joita Lemola (2006) kuvaili, tutkitaan ja vahvistetaan aluetasolla. Suomalaiskontekstissa aluetaso on useimmiten kaupunkiseutu. Usko alueellisen innovaatiojärjestelmän olemassaoloon on samalla uskoa alueen omiin inhimillisiin resursseihin, joiden varaan tulevaisuus halutaan rakentaa. Suomessa käynnistetyt osaamiskeskusohjelma ja aluekeskusohjelma viittaavat poliittiseen tahtoon uskoa todellisten innovaatiojärjestelmien olemassaoloon (Kaupunkiverkko... 2006:15).

Innovaatiojärjestelmien tutkimuksessa käytetään kahta toisilleen rinnakkaista konseptia alueiden kuvaamiseen: teknopolista ja oppivaa taloutta. Kasvukeskusten kehittyminen selitetään teknopolis – konseptilla. Gibsonin ja Stilesin (2000) mukaan korkeaan teknologiaan ja osaamiseen perustuvat yritykset keskittyvät alueelle ja kehittyvät synnyttäen lisää myönteistä kehitystä, mikäli keskitymässä

- saavutetaan tieteellinen etevyys teknologisesti keskeisillä tutkimusaloilla
- kyetään kehittämään uutta teknologiaa uusille toimialoille
- houkutellaan ja sitoutetaan uusia teknologisesti merkittäviä yrityksiä alueelle
- luodaan uusia yrityksiä ja kehitetään vanhoja. (Kautosen & Kolehmaisen mukaan 2001: 79.)

Harva kaupunki on teknopolis. Oppivien talouksien konseptia sovelletaan, kun tarvitaan laaja näkökulma kehittämiseen. Lundvallin (1999) mukaan oppivan talouden alueilla korkeaan teknologiaan ja osaamisen perustuvien alojen lisäksi innovaatioita pyritään synnyttämään myös perinteisille aloille. Tavoitteena on pitää perinteisten alojen yritykset elinvoimaisina, jotta niiden varassa toimivat alueet eivät jäisi teknopoliksia heikompaan asemaan. (Kautosen & Kolehmaisen mukaan 2001: 79.)

Lundvall määritteli vuonna 1988 oppivan talouden seuraavasti:

yksilöiden, yritysten ja alueiden menestys heijastaa niiden kykyä oppia uutta ja unohtaa vanhaa; jossa muutos on nopeaa ja vanhat tiedot jäävä vaille käyttöä ja uusia tarvitaan; jossa oppiminen merkitsee kilpailukyvyn eikä vain tiedon kasvua; jossa oppimista tapahtuu koko yhteiskunnassa eikä vain korkean teknologian sektorilla ja jossa uusia työpaikkoja syntyy tietovaltaisille sektoreille (Lyytisen mukaan 2002: 14)

Oppivan talouden konsepti näkee innovoinnin vuorovaikutteisena, monensuuntaisena ja sosiaalisena prosessina. Tästä syystä oppivien talouksien kehittämisessä pyritään vahvistamaan kyseisiä piirteitä: kasvatetaan inhimillisiä resursseja ja rakennetaan verkostoja ihmisten ja organisaatioiden välille. (Kautonen & Kolehmainen 2001: 79-80.)

Teknopolis- konseptin mukaiset alueet ovat innovatiivisia. Niillä on käytettävissään vahvat toimijat sekä riittävät materiaaliset, taloudelliset ja inhimilliset resurssit. Oppivan talouden konsepti toimii alueilla, joilla on puutetta joistain edellä mainituista tai yritykset toimivat perinteisillä toimialoilla eivätkä niiden mahdolliset keskittymät edistä innovaatioiden syntyä. (Kautonen & Kolehmainen 2001: 80.) Jotta aluetta voidaan kehittää jomman kumman konseptin mukaisesti, on löydettävä yh-

teisyymmärrys nykytilasta ja muutoksen tarpeellisuudesta. EU:n ohjelmaperustaisuuden ansiosta alueille on tarjolla kehittämisrahoitusta. Se ei välttämättä takaa että alueella on osaamista, jonka avulla rahoitus hyödynnetään.

Oppiva talous edellyttää toimivan alueellisen innovaatiojärjestelmän olemassaoloa. Sotaraudan (1999) mukaan se tarkoittaa alueellista ”yhteistyömallia, jossa erilaiset toimijat toimivat säännöllisesti ja tiiviissä vuorovaikutuksessa lisätäkseen yritysten innovatiivisuutta” (Lyytisen mukaan 2002: 16). Yhtä hyvin samoja piirteitä tulisi soveltaa julkisen hallinnon puolella. Vuonna 2006 käynnistynyt kuntien palvelurakenteen uudistaminen aiheuttaa tarvetta uusille innovatiivisille ratkaisuille hyvinvointi-, infrastruktuuri- ja hallintopalvelujen järjestämiseksi. Uudistus asettaa julkiset organisaatiot todellisen oppimisen eteen.

Innovaatiotutkimuksen kaksi mallia ovat kärjistettyjä kuvauksia todellisuudesta. Maailma ei jakaudu kahteen malliin. Epävarmuus ja paikalliset toimintaympäristöt asettavat mallit ideaaleiksi, joista voidaan valita sopivia työkaluja alueelliseen kehittämiseen. Mikäli oppiva talous ja teknopolis kuitenkin hyväksytään hyviksi todellisuudenhahmottamisen apuvälineiksi, niiden luonteen voisi ymmärtää kahtena ääripäänä, joiden välillä kulkee liukuma. Tällä tavalla ymmärrettynä muutama suomalainen 1990-luvun kasvukeskus on liukumalla lähempänä teknopolista kuin oppivaa taloutta. Suurin osa kaupunkiseuduista soveltuu oppivan talouden mukaiseen konseptiin. Siten niiden kehittämishankkeet on suunnattu teknologisen, kulttuurisen ja sosiaalisen osaamisen vahvistamiseen.

Vuonna 2001 julkaistu Satakunnan teknologiastrategia on yksi yritys monien muiden joukossa tilanteen haltuun ottamiseksi. Luonteeltaan strategia vahvistaa oppivan talouden mukaista kehittämiskonseptia, vaikka Satakunnan Kansa painottakin informaatioteknologiaa:

Maakunnallista osaamista on strategian mukaan tarkoitus kasata nykyisiin ja uusiin teknologialähtöisiin kehitys- ja innovaatio-organisaatioihin. Niitä ovat erityisesti paikalliset koulutus- ja tutkimuslaitokset sekä osaamiskeskukset... Maakunnan oman yliopistokeskuksen ja ammattikorkeakoulujen kehittäminen ovat strategiassa mukana välillisesti IT-teknologian sovellusten kautta. (3.10.2001 / Kuhna)

Innovaatioprosessien verkostomaisuus ja vuorovaikutteisuus suosivat sosiaalisesti lahjakkaita ihmisiä, joilta lisäksi edellytetään asiantuntijuutta ja halua käyttää omaa osaamistaan yhteisessä innovoinnissa. Suomessa heiksi ajatellut ihmiset palkataan määräaikaisiin tutkimus- ja kehityshankkeisiin (vrt. Poranen 2006).

Floridan (2003: 3-5) mukaan paikoilla on merkitystä vaikka osaaminen ilmiönä onkin paikkaan sitoutumaton. Osaamisperustainen talous keskittyy maantieteellisesti, jotta saman alan yritykset pysyisivät houkuttelemaan osaavaa luovaa työvoimaa. Samaa mieltä on Knight (1995), jonka mukaan tutkimus- ja kehittämistoimintaa harjoittavat yritykset sijoittuvat osaavan työvoiman luo (Raunio 2001: 132).

Osaamisperustaisen talouden pitkäaikaisvaikutukset vaikuttavat eniten alueiden kehittymiseen. Yrityksiä kiinnostavien osaajien asuttamat kaupunkiseudut menestyvät, mikäli ne kykenevät houkuttelemaan ja sitouttamaan osaajat osaksi koko seudun kehittämisprosessia (Raunio 2001: 132). Suomessa julkinen kehittämistoiminta on rakennettu projektiluonteiseksi, mikä lisää ihmisten vaihtuvuutta ja siten haittaa seutuun sitoutumista.

Florida (2003: 3, 7) taustoittaa osaamisperustaisen talouden osoittaman kiinnostuksen tiettyihin kaupunkeihin Janet Jacobsin havaintoihin. Janet Jacobsin (1961) mielestä kaupunkien ominaisuuksiin kuuluu ihmisten erilaisuuden hyväksyminen, luovuus ja innovointi. Florida väittää, että luovia ihmisiä houkuttelevat kaupunkiseudut menestyvät muita paremmin. Menestyville kaupunkiseuduille muodostuu uusi luovien ihmisten yhteiskuntaluokka.

Näkökulmaa luovuuskeskeisestä aluekehityksestä on yritetty tutkia ja hyödyntää muissa konteksteissa. Suomalaiset tutkijat ovat eri yhteyksissä nimittäneet Floridan luovia ihmisiä osaajiksi tai tietotyöläisiksi. Heidän mieltymyksiään on tutkittu asuinpaikan, työtehtävien ja liikkuvuuden suhteen (esim. Raunio & Linnamaa 2000). Floridan esittämät ideat luovuudesta ja sen vaikuttavuudesta kaupunkiseutujen kehittämiseen ovat nuoria. Eri puolilla maailmaa tutkitaan Floridan ajatusten sovellettavuutta paikallisiin ympäristöihin, mm. Sente Suomessa. Kaupungistuminen tuskin päättyy, joten kaupunkimaiset elämäntyyli säilyvät tutkijoiden mielenkiinnon kohteina.

2.3 Oppiva talous nimeltä Pori

Porin seudulla on pitkä kaupunkimaisen asutuksen perinne. Naapurikunta Ulvila oli yksi Suomen ensimmäisistä kaupungeista keskiajalla. Porin teollisuushistoria ulottuu 1800-luvulle. Porin kaupunkiseutu hyötyi toisen maailmansodan jälkeisenä aikana Neuvostoliiton uhasta. Itä-Suomesta siirrettiin Harjavaltaan turvaan valtio-omisteista metalliteollisuutta (Outokumpu Oy), joka kasvoi ja laajeni. 1960-luvulla metsä- ja paperiteollisuus kasvatti osuuttaan seudun taloudessa, mutta tekstiiliteollisuus vähensi työvoiman tarvettaan automatisoimalla työvaiheita. (Ahmaniemi 2001: 9-14.)

Pori menestyi 1960-70 -lukujen rakennemurroksessa. Porin teollisuus työllisti maaltamuuttajia ja Porin kaupungin väkiluku kasvoi. Vuonna 1960 Porissa asui hieman yli 50 000 ihmistä, mutta 1975 teollisuuden kukoistuskaudella väkiluku ylitti 80 000. Teollisuuden rakenteet muuttuivat 1980-luvulla automaatiopainotteiseksi. Tämä tyrehtytti Porin kasvun ja työttömyys kohosi. (Ahmaniemi 2001: 9-14.) 1980-luvulla alkaneen taantumien myötä Pori menetti väestöään muihin kaupunkeihin. Tästä huolimatta Pori kuuluu edelleen Suomen kymmenen suurimman kaupungin joukkoon. Tätä kirjoitettaessa (2006) asukasmäärä on vakiintunut 76 000 -77 000 välille. Työttömyysaste on Porissa muutaman prosenttiyksikön korkeampi kuin Suomessa keskimäärin. (Porin kaupungin suunnitteluosasto.)

Porin alueen taantuminen 1980-luvulla ja sen pitkittyminen seuraavalle vuosikymmenelle johtui Ahmaniemen, Kautosen ja Tulkin (2001: 17-18) mukaan valtiojohtoiseen teollistumiseen perustuneesta rajusta menestyksestä 1960-luvulla: toimintatavat ja asenteet lukkiutuivat.

Käsitteenä lukkiutuma liittyy innovaatiojärjestelmien tutkimukseen. Jos alueen sisäinen vuorovaikutus on ulkoista tiiviimpää, tilanne johtaa polkuriippuvuuteen. Tällöin toimintaympäristö asettuu vahvistamaan vallitsevaa tuotantojärjestelmää. Samanaikaisesti kyky tulkita ulkoa tulevia hiljaisia muutokseen viittaavia signaaleja heikkenee. Polkuriippuvuus etenee lukkiutumaksi, kun alueen taloudelliset ja inhimilliset resurssit sekä institutionalisoituneet toimijat sitoutuvat vallitsevaan teollisuuden alaan tai taloudelliseen tilaan. (Grabher 1993, Johnson 1992 Ahmaniemen, Kautosen & Tulkin 2001: 7-8 mukaan.)

Alueellisia innovaatiojärjestelmiä tutkinut Kosonen (2005) määrittelee Porin kaupunkiseudun olevan heikosti menestynyt. Hän perustaa näkemyksensä Porin tilanteesta vertailemalla sitä muihin samanlaisiin suomalaiskaupunkeihin, joista esimerkiksi Jyväskylä kykeni kasvamaan teknologiavetoisella 1990-luvulla. Porin kaupunkiseudulle samainen vuosikymmenen ei ollut läheskään yhtä myönteisen kehityksen aikaa.

Kososen (2005: 2,5-6) heikoksi määrittelyn taustalla on Opetusministeriön vuonna 2001 tilaama tutkimus, jossa Porin kaupunkiseudun todettiin olevan neutraali innovatiivisuuden tuottajana. Tutkimuksen mukaan Porin vallitsevan osaamisperustan pitäisi olla riittävä, jotta sillä olisi myönteisiä vaikutuksia paikalliseen ja kansalliseen talouteen. Kuitenkin Pori on tehottomampi kuin useat muut kaupunkiseudut. Neutraaleilla kaupunkiseuduilla ei yleensä ole omaa yliopistoa, vaan niiden osaamisen kehittäminen jää ammattikorkeakoulujen varaan.

Porilaiset aluekehittäjät ovat omaksuneet Kuviossa 4 esitetyjä ideoita kaupunkiseudun kehittämisen työkaluiksi. Porin alue suuntautui toimimaan ”uuden innovatiivisen ja oppivan talouden globalisointuneessa maailmassa” 1990-luvun lopulla. Tätä varten Porissa lisättiin korkeakouluopetusta ja –tutkimusta. (Ahmaniemi 2001: 17-18.) Porissa yliopistollinen koulutus perustui pitkään rajatun tarjonnan täydennyskoulutuskeskukseen ja avoimeen yliopistoon. Tutkintoon johtavaa nuorille ikäluokille suunnattua korkeakouluopetusta tarjosi Satakunnan ammattikorkeakoulu edeltäjäineen. SAMK:n asema kehittäjäorganisaationa ei ollut vielä tuolloin varma. SK:n (25.8.2001 / Kolomainen) haastattelema maaherra Heikki Koski arvioi alueen korkeakoulutuksen tulevaisuuden valoisaksi:

- Viime vuosina tilanne [korkeakoulutuksen osalta] on kuitenkin oleellisesti parantunut. Porissa toimii korkeakouluyksikkö, josta on suorat yhteydet Tampereella ja Turussa toimiviin yliopistoihin ja korkeakouluihin. Ehkä tämääntapaisessa verkostoitumisessa on nähtävissä tulevaisuuden yliopiston ydin. Satakunnan ammattikorkeakoulun toiminta ja muu opetus on perinteisesti ollut monipuolista ja korkeatasoista

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen määrän kasvattaminen liittyivät keskeisesti alueen innovaatiojärjestelmän kehittämiseen. Porin kaupunkiseudun uusin talouskehitys 1990-luvulta on automaation, robottien, elektroniikan ja ohjelmistojen vetämää. Alan isoimmat yritykset ovat myös kansallisesti suurimpia, ja niiden tutkimus- ja kehitystoiminta näkyy Porin suurina patenttilukuina. (Oksanen, Lehvo & Nuutinen 2003, Kososen mukaan 2005: 10-11.)

2.4 Toiveet Porin uudesta menestyksestä

Oppivan talouden konsepti ohjasi Porin kaupungin valitsemaa uutta suuntaa, mikä ilmeni vuonna 2001 laaditussa Pori 2008 –strategiassa. Strategiassa Porin tulevaisuus nähdään valoisana. Toiveikkuutta herätti kansallisen aluepolitiikan uudistus. Se siirsi valtion rahavirtoja pois 1990-luvun kasvukeskushakuisuudesta:

Ohjelmakauden aikana aluepolitiikkaa uudistetaan niin, että valtion tukitoimin vahvistetaan tasapuolisesti maan eri puolilla sijaitsevia aluekeskuksia ja tuetaan seutukuntien vapaaehtoista yhteistyötä... Porin ja Satakunnan mittavat koulutus- ja liikenneolojen kehittämistarpeet tunnustetaan ja rahaa jaetaan aiempaa merkittävästi oikeudenmukaisemmin. (Pori 2008 –strategia.)

Porin pitkään jatkunut tappiollinen väestökehitys saadaan Pori 2008 –strategian mukaan katkaistuksi. Mahdollinen ”lisäys perustuu kaupunkiseudun hyvään työpaikkakehitykseen, uuteen aluepolitiikkaan, korkeakouluopetuksen laajenemiseen ja maahanmuuttajien määrän kasvuun”. Pori 2008 –strategian kanssa yhteneväisiä ajatuksia on esitetty vuosiksi 2001-2004 valitun kaupunginvaltuuston toimintaohjelmassa (20.4.2001 / Myllärniemi). Siinä väestönkasvu paikannetaan Poriin jääviin ja kaupunkiin muuttaviin opiskelijoihin, joita houkutellaan yliopistokeskukseen ylioppilaspohjaisen sisäänoton kasvattamisella.

Pori 2008 -strategia painottaa peruskouluja kaupunginosien monipuolisina toimintakeskuksina. Toisen asteen oppilaitokset visioidaan yhteistyöhön toistensa ja yritysten kanssa. Korkeakouluopetuksesta strategia sanoo seuraavasti:

Porin yliopistokeskuksessa monet tiedeyhteisöt harjoittavat opetusministeriön ylläpitämää ja rahoittamaa tieteellistä tutkimusta ja opetusta. Satakunnan ammattikorkeakoulu lukeutuu maan kärkeen opetuksessa ja soveltavassa tutkimuksessa. Jatkotutkintoja suoritetaan kaikilla koulutusaloilla. Korkeakoulujen yritys-elämää ja hyvinvointipalveluja elvyttävä vaikutus koko Satakunnassa on merkittävä. Ammattikorkeakoulun ja Porin yliopistokeskuksen yhteistyö on laajaa.

Satakunnan Kansa kirjoittaa Porin kaupungin strategisesta suuntautumisesta korkeakoulutuksen tukemiseen ja lisäämiseen kaupungissa myönteisesti. Kriittiset kannanotot ovat jääneet lehden sivuilla vähäisiksi, mutta Pori 2008-strategiakeskustelun yhteydessä niitäkin päästettiin julkisuuteen. Pääosin yliopistokeskuksen saaminen kaupunkiin johti strategioissa ja uutisissa suoraan taloudelliseen kasvuun, menestykseen ja väestön lisäykseen. Uutisoinnin ydin oli Porin vertailu muihin isoihin kaupunkeihin, jotka olivat menestyneet 1990-luvulla:

Yliopistokeskus ja ammattikorkeakoulu ovat Porin ja Satakunnan taloudellisen nousun kannalta ratkaisevan tärkeitä asioita. Jyväskylä, väkimäärältään Porin kokoinen keskisuuri kaupunki, nousi aikanaan lamasta kaupungin, yliopiston ja elinkeinoelämän kolmikantayhteistyöllä. (SK 13.5.2003 / Kuhna.)

– Olemme nähneet kasvukeskusten rakentuvan yliopistojen ja vahvojen ammattikorkeakoulujen läheisyyteen. Yritykset tarvitsevat kilpailussa selvitäkseen viimeisintä tietoa ja osaamista. (Tekesin kehityspäällikkö Henri Grundstén SK 10.4.2003 / Kaukisen mukaan.)

Porin kaupunki osallistui suomalaisten kaupunkiseutujen vetovoimaisuutta selvittäneeseen tutkimushankkeeseen. Se käynnistyi 1990-luvun lopulla Floridan luovuus-ajattelun siivittämänä. Raunio ja Linnamaa (2000) tutkivat korkean tason osaamiseen perustuvien yritysten rekrytoijien ja henkilöstön mielipiteitä kaupunkiseudusta. Tutkimuksessa selvitettiin millaiseen asuin- ja elinympäristöön osaajat haluavat asettua. Pori ei osoittautunut miksiäkään osajamagneetiksi, mutta seudulla asuvat olivat tyytyväisiä elämäänsä. Suurimmaksi ongelmaksi ilmeni kaupunkiseudun työmarkkinoiden pienuus. Uralla eteneminen ja työpaikan vaihto saattavat muodostua syiksi muuttaa pois seudulta. (Raunio 2001: 138-41.)

Vetovoimaisuudesta on kirjoitettu myös SK:n sivuilla. Vetovoimaisuuden mittarina on useimmiten pelkkä väestönkasvu, joka asetettiin useimmiten yliopistokeskuksen myönteiseksi vaikutukseksi. Käsitystä toistetaan Satakunnan Kansan sivuilla useasti. Seuraavassa Kuvio 5. on muutamia väestönkasvuun liittyviä kannanottoja, joita on esitetty mitä erilaisimmissa asiayhteyksissä.

Porin kaupunginjohtaja (2004 lähtien Porin yliopistokeskuksen johtaja) Martti Sini-salmi	Yksittäisenä ilmiönä on mainittava Porin väestökehityksen kääntyminen hienoiseen kasvuun. Aivan yleisesti tämän katsotaan olevan yliopistokeskuksen myönteistä vaikutusta. (30.10.2003 / Hammarberg.)
Porin kaupungin suunnittelupäällikkö Harri Peltoniemi	Porissa muuttotappio vaikuttaisi kääntyvän voitoksi yliopistokeskuksen avulla (30.6.2003 / Saari).
Porin elinkeinojohtaja Jari Iisakkala	[Väestön] kasvuluvut ovat merkki siitä, että Porissa on tehty asioita oikein. –Kaupungin vetovoimaa on saatu lisättyä. Yliopistokeskuksen kasvu on ollut kova juttu, samoin elinkeinoelämällä on mennyt hyvin. Kehitys on monen pienen tekijän summa. (26.7.2003 / Thessling.)

KUVIO 5. Porin väestönkasvu kaupungin virkamiesten puheissa

Yliopistokeskuksen opiskelijat koetaan todistukseksi vetovoimaisesta kaupungista. Porin kaupungin suunnittelupäällikkö Harri Peltoniemen haastattelussa ilmenee vahva oletus siitä, että koulutuksen vähäinen saatavuus on ainoa syy miksi nuoret haluavat muuttaa pois Porista. Toinen lainaus on Porin elinkeinojohtaja Jari Iisakkalan haastattelusta, jossa hän esittää melko ristiriitaista tietoa suhteessa Peltoniemeen. Kaupungin omien nuorten kiinnittäminen kaupunkiin ei tapahdu vain yliopistokeskuksen aloituspaikkoja lisäämällä.

...opiskelijoiden muuttotappio on riippunut ainakin Porissa opiskelupaikkojen määrästä... –Hakijoita kyllä on, mutta paikkoja ei enempää – vielä. Tilanteeseen on tulossa muutosta, kun syksyksi yliopistokeskus kasvattaa jälleen opiskelijamääräänsä... Porin opinahjoja markkinoidaan tasavertaisesti valta- ja maakunnallisesti. –Olemme mainostaneet kokosivun ilmoituksilla yliopistokeskusta Satakunnan Kansassa, Turun Sanomissa, Aamulehdessä, Pohjalaisessa ja Ilkassa. (30.6.2003 / Saari)

Vaikka yliopistokoulutus Porissa on laajentunut, muuttotappiota kaupungille aiheuttaa Iisakkalan mukaan juuri muualle yliopistoihin opiskelemaan siirtyvä ikäluokka. Akateemisen koulutuksen ulkopuolella kaupunki kuitenkin vetää ja yliopistoihin pyrkiviä nuorempi ikäluokka tuo kaupunkiin uusia asukkaita. (26.7.2003 / Thessling.)

Ensimmäisessä lainauksessa Peltoniemi kertoo porilaisia opinahjoja mainostettavan tasaveroisesti, mutta kuitenkin jatkaa kertomalla yliopistokeskuksen markkinoinnista. Kyseessä on vähintään mielenkiintoinen lipsahdus, ellei totuus. Miten Porin kaupunki on todellisuudessa markkinoinut SAMK:a ja yliopistokeskusta, jää tässä tutkielmassa kuitenkin selvittämättä. Joka tapauksessa lainaus on hyvä esimerkki siitä, miten korkeakouluja alueella arvostetaan ja millaiseen sävyyn niitä uutisoidaan.

Tutkielman tarkasteluajankohtaan osui opiskelija-asuntojen uudisrakentaminen Porin keskustaan. Taustalla oli vuonna 2000 valmistunut valtakunnallinen opiskelija-asuntojen tuotantarvelaskelma, jonka mukaan Poriin tarvitaan uusia opiskelija-asuntoja vuosina 2000–2009 yhteensä 1 313 (9.5.2002 / Varjonen). Uudisrakentamisesta kirjoitettiin opiskelija-asuntotalon valmistuttua. Silloin uudesta oli jo tehty aloituspäätös:

Suuri asuntojen tarve johtuu suurimmaksi osaksi siitä, että uusia opiskelijoita on otettu esimerkiksi yliopistokeskukseen jatkuvasti lisää, mutta yhtään ei ole vielä ehtinyt valmistua. Pori siis vetää puoleensa koko ajan uusia opiskelijoita ja asunnot täyttyvät. (27.6.2003 / Repo.)

Edellisessä lainauksessa SK vetää varsin suoran yhteyden opiskelupaikkojen määrän ja vetovoimaisen kaupungin välille. Kuitenkin vain vuotta aiemmin, 2002, uutisoitiin opiskelupaikkojen täyttövaikeuksista, nimenomaan yliopistokeskuksessa. Opiskelijoille tarjottavat keskusta-asunnot toki täyttyvät, mutta se ei kerro kaupungin vetovoimaisuudesta vaan keskusta-asumisen houkuttelevuudesta suhteessa muihin Porin asuinalueisiin.

Vetovoimaisuuskeskusteluihin liittyen SK julkaisi henkilöhaastattelun, jossa pohdittiin IT-sektorin työllisyyttä ja Porin asemaa IT-tekniikan työvoiman saatavuudessa. Kirjoitusajankohtana IT-ala oli vielä muodissa. Haastattelussa pohdittiin miten osaajia houkuteltaisiin alueelle työn perässä:

- Toki pääkaupunkialueella tapahtuva kalastelu tuottaa jonkin verran tulosta, mutta minusta on olennaisempaa se, että Porissa voidaan kouluttaa alueen tarvitsemat osaajat ja luoda alan työmahdollisuuksia. Siten tänne kehittyy se brändi, joka synnyttää kaivatun positiivisen kierteen... Satakunnan ammattikorkeakoululla on keskeinen rooli alueen osaajakannan kasvattamisessa. (ohjelmistoyritys Iteconin tuotekehitysjohtaja Kari-Erik Bergin haastattelu 10.1.2002 / Kuhna)

Edellä olleet lainaukset liittyvät kaupunkiseutujen keskinäisen kilpailun kasvamiseen Suomessa. Porissa kaupunkiseudun kehittäminen perustuu oppivan talouden konseptiin, jota tosin laajennetaan SK:n julkaisemissa puheissa teknopoliksen suuntaan. Innovaatiojärjestelmien tutkimuksessa oppivan talouden kehittäminen on monipuolista alueen talouden vahvistamista. SK:n uutisoinnissa näkemys kehityksestä on perustunut pääosin teknologiaan, sisällöllisesti määrittelemättömään korkeakoulutukseen ja sen määrälliseen kasvattamiseen. Uutisointi on ristiriitaista suhteessa Lundvallin (1999) esittämään näkemykseen, jonka mukaan perinteisten alojen yritysten innovointia tulisi vahvistaa. Porin kaupunkiseudun taloudesta, työvoimasta ja osaamisesta suuri osa on kiinni nimenomaan perinteisillä aloilla, ei huipputeknologiassa.

3 KORKEAKOULUT 2000-LUVULLE TULTAESSA

Suomen ensimmäinen yliopisto perustettiin Turkuun 1600-luvulla. Sieltä se siirrettiin Helsinkiin 1800-luvun alussa, kun Turku menetti pääkaupungin asemansa Suomen siirryttyä Venäjän hallintaan. Näistä varhaisista, suurvaltapolitiikan johdattelamista askelista on edetty massojen koulutuksen aikakaudelle. Korkeakoulujärjestelmä kasvoi toisen maailmansodan jälkeen:

- Yliopistoja ja erillisiä teknillisiä korkeakouluja perustettiin maakuntakeskuksiin 1950-70 –luvulla, aluepoliittisista syistä.
- Täydennyskoulutuskeskuksia perustettiin 1980-luvulla ilman yliopistoa jääneisiin kaupunkeihin.
- Käytännönläheinen ammatillinen opetus uudistettiin 1990-luvulla, kun perustettiin ammattikorkeakoulujärjestelmä.
- Korkeakouluopetus laajeni vuosituhaten vaihteessa verkostomaisesti toimiviin yliopistokeskuksiin. (vrt. Saarivirta 2003; Välimaa 2004; Asplund & Maliranta 2006)

Kaiken kehityksen takana piilee korkeakoulutuksen kansainvälinen eteneminen ja suomalaisen hyvinvointivaltion rakentaminen, mutta en puutu niihin enempää kuin asiayhteyden kannalta on välttämätöntä. Yleiseurooppalainen toiminta on vaikuttanut Suomen koulutuspolitiikkaan erityisesti vuodesta 1995 lähtien, kun Suomi liittyi Euroopan unioniin. Sitä ennen mallia ja vaikutteita on otettu, mutta EU-jäsenyys sinetöi eurooppalaisen yhteistyön koulutuksen kehittämässä. Seuraavissa kappaleissa käsitellän Suomen korkeakoulujärjestelmän kehittymisen 1900-luvulla Porin kaupunkiseutuun sijoitettuna.

3.1 Yliopistojen alueellistuminen

Saarivirran (2003: 60) mukaan korkeakoulutuksen tarve kasvoi toisen maailmansodan jälkeen, kun Suomessa tapahtui nopea teollistuminen osittain sotakorvausten pakottamana. Teollisuus tarvitsi koulutettua työvoimaa tuotantoon, tutkimukseen ja kehittämiseen. Kansainvälistyminen lisäsi osaamisen kysyntää, ja myös koulutuksen yksilöllinen kysyntä kasvoi. Kysyntään vaikutti 1945-49 syntyneiden suurten ikäluokkien koulutustarve: olemassa olleet koulutuspaikat eivät riittäneet. Suurten ikäluokkien vanhemmilla oli sekä taloudellisia resursseja että halua panostaa lastensa koulutukseen.

Yksilöllisen koulutushalukkuuden ohella poliittinen mielipideilmasto vaikutti yliopistojen määrän lisäämiseen. Vartiainen ja Viiri (2002: 83-85) mukaan 1900-luvun puolivälissä haluttiin turvata tasa-arvoinen aluekehitys. Yhdeksi keinoksi tavoitteen saavuttamiseksi valittiin yliopistojen alueellistaminen. Useimmat uusista yliopistoista perustettiin maaseudulle, erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomeen.

Hyvinvointivaltion kehittyminen 1960-luvulta eteenpäin edellytti uusia ammattilaisia mm. opetukseen ja terveydenhuoltoon. Heitä koulutettiin uusissa alueellisissa yliopistoissa. Myös hallinnon hajauttaminen eri aluetasolle lisäsi korkeakoulutettujen kysyntää ja työllisyyttä yliopistopaikkakunnilla. (Vartiainen & Viiri 2002: 84.)

1990-luvulla tiedon ja osaamisen suhteellinen rooli tuotannontekijänä kasvoi. Teoriat innovaatiojärjestelmistä otettiin alueellisen kehittämisen työkaluiksi. (Vartiainen 1998 Vartiainen & Viiri mukaan 2002: 83-84.) Teorioilla perusteltiin useiden kaupunkiseutujen omia kehittämishankkeita. Kan-

sallisesti mahdollisesti vaikuttavin prosessi oli korkeakoulujärjestelmän muutos. Suomessa luotiin uusi käytännönläheisen korkeakoulutuksen järjestelmä, ammattikorkeakoulut, johon mallia haettiin muualta Euroopasta.

Innovaatiojärjestelmien tutkimuksesta hyväksyttiin uskomus, jonka mukaan tiedosta ja osaamisesta voi rakentaa kilpailukykyä alueellisella ja kansallisella tasolla. Alueen menestymisen edellytyksenä uskottiin olevan alueen oma kehittäjäverkosto ja osaaminen. (vrt. Vartiainen 1998.) Useat suuret ilman yliopistoa kehittyneet kaupungit hyödynsivät EU-tukia ja paikallista rahoitustaan ja verkostoituivat yliopistojen kanssa. Yhteistyöstä syntyivät yliopistokeskukset kuuteen kaupunkiin 2000-luvun alkupuolella.

Vuonna 2003 Porin korkeakouluhistoriasta julkaistiin Porin kaupungin rahoittama tutkimus, jonka teki Toni Saarivirta. Tutkimuksessa selvitettiin mm. eri toimijoiden aktiivisuutta korkeakoulun saamisessa Poriin, ja tapahtumaketjuja, jotka tuottivat Poriin varsin erilaisen yliopistollisen koulutuksen kuin mitä aikanaan uskottiin. Sama tutkija julkaisi väitöskirjansa ”Koulutuksen ja tutkimuksen taloudellinen merkitys” vuotta myöhemmin. Porin kaupunki osallistui myös kyseisen tutkimuksen kustannuksiin.

Saarivirran (2003: 75, 111-12) mukaan Porissa aloitettiin keskustelu korkeakoulun perustamisesta 1950-luvulla. Samaan aikaan korkeakoulusta puhuttiin myös Raumalla. Keskustelujen tuloksena päädyttiin perustamaan Länsi-Suomen kesäyliopisto vuonna 1964, minkä toivottiin kehittyvän ympärivuotiseksi vuosien kuluessa. Pori ja Rauma tekivät 1960-luvulla herrasmiessopimuksen korkeakouluopetuksen jaosta: Poriin tavoiteltiin teknillistä koulutusta ja Raumalle humanistista.

Raumalle oli vuonna 1896 perustettu opettajaseminaari, jonka asema muuttui peruskoulu-uudistuksen yhteydessä 1960-70 vaihteessa. Opettajaseminaarista tuli 1974 Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan alainen laitos. Samana vuonna aloitettiin lastentarhanopettajien koulutus. (Saarivirta 2003: 117-19.)

1993 opetusministeriö supisti kansallisella tasolla liialliseksi osoittautunutta opettajien koulutuspaikkatarjontaa. Turun yliopisto toteutti saamansa vähennysvelvoitteet supistamalla aloituspaikkoja. 1994 Turun yliopiston hallitus päätti että luokanopettajia koulutetaan tasamäärät Turussa ja Raumalla, sekä lastentarhanopettajat 1995 lähtien ainoastaan Raumalla. Päätös turvasi Rauman yliopistollisen koulutuksen. (SK 4.3.1994 Saarivirran 2003: 117-19 mukaan.)

Porin teknillinen koulutushanke ei edennyt toivotulla tavalla. Kansallisella tasolla sovellettiin hierarkiseen vaikutusaluejärjestelmään perustavaa aluepolitiikkaa, jonka mukaan vain valtakunnanosa- ja maakuntakeskuksissa olisi korkeakouluja. Satakunnasta puuttui selkeä maakuntakeskus, mikä haittasi korkeakouluhanketta. Toisaalta vastikään perustetut Tampereen (1965) ja Lappeenrannan (1966) teknilliset korkeakoulut vastustivat koulutuksen lisäystä. (Saarivirta 2003: 111-13.)

Oman yliopiston perustamista Poriin esitettiin vielä vuonna 1972, mutta hanke ei edennyt. Vuosikymmen myöhemmin korkeakoulut levittyivät muihin kaupunkeihin. Ne perustivat täydennyskoulutuskeskuksia. Porissa sellainen aloitti 1983, toimien Tampereen teknillisen korkeakoulun alaisuudessa. Turun kauppakorkeakoulu tuli muutamaa vuotta myöhemmin mukaan. Teknillinen tutkintokoulutus alkoi 1987, jolloin insinöörejä muuntokoulutettiin diplomi-insinööreiksi. (Saarivirta 2003: 179-82.)

Saarivirran (2003: 199-203) mukaan Satakunta ei tavoitellut omaa yliopistoa 1960-luvulla aivan tosissaan. Alueelta ilmaistiin kiinnostus yliopistoa kohtaan, mutta sitä ei asetettu toiveiden kärkeen, koska Porissa oli 1960-70 lukujen vaihteessa kukoistava teollisuus ja lähes täystyöllisyys. Saarivirran tutkimuksen julkaisun yhteydessä Satakunnan Kansa tiivisti tutkimuksen sisällön seuraavasti:

Jos Porissa olisi tosissaan vaadittu omaa yliopistoa 1960-luvulla, kaupungilla voisi nyt olla jo vuosikymmenten akateeminen historia, aivan kuten esimerkiksi Joensuulla, Rovaniemellä tai Vaasalla... takavuosina valtakunnan päättäjät eivät pitäneet Poria korkeakoulun arvoisena aluekeskuksena. Porin putoamista 1960-luvun kiihtyvällä vauhdilla leviävästä yliopistobuumista on nykyisessä opiskelua korkealle arvostavassa kaupungissa pidetty jopa häpeällisenä tappiona. (9.2.2003 / Partanen.)

Pori menetti hyvän taloudellisen asemansa 1980-luvulla. Heikko taloudellinen kehitys jatkui 1990-luvulle, mikä näkyi muuttotappiona. Saarivirran (2003: 201) mukaan Pori muutti korkeakoulustrategiaansa 1990-luvulla. Oman yliopiston sijaan tavoiteltiin yliopistollista koulutusta ja tutkimusta alueelle. Tässä onnistuttiin, koska kansallinen koulutuspolitiikka mahdollisti yliopistojen toimintojen laajenemisen.

Nykyään Satakunnassa on neljä opetusorganisaatiota, jotka tarjoavat tutkintoon johtavaa korkeakoulutusta:

- Diakonia-ammattikorkeakoulun Porin yksikkö kouluttaa sairaanhoitajia ja sosionomeja. Tutkinnoissa voi pätevoityä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon diakonian virkoihin.
- Porin yliopistokeskus on viiden yliopiston muodostama tiede- ja taideyhteisö. Siihen kuuluvat Tampereen teknillisen yliopiston, Turun kauppakorkeakoulun ja Tampereen yliopiston Porin yksiköt, Taideteollisen korkeakoulun Visuaalisen kulttuurin Porin erillinen laitos sekä Turun yliopiston kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitos ja Merenkulkualan koulutus ja tutkimuskeskuksen Porin yksikkö. Turun yliopiston lääkärikoulutuksen kliininen opetus alkoi Porin opetusterveyskeskuksessa elokuussa 2005.
- Satakunnan ammattikorkeakoulu (SAMK) toimii toistaiseksi Harjavallassa, Huittisissa, Kankaanpäässä, Porissa ja Raumalla. SAMK:ssa on oma yrityskiihdyttämö, jonka suojissa on syntynyt 120 yrittäjää, 70 yritystä ja 170 työpaikkaa. SAMK:n täydennyskoulutuskeskus vastaa avoimen ammattikorkeakoulun toiminnasta. SAMK:n tutkimus- ja kehittämistoiminnan painopistealueita ovat johtaminen ja yrittäjäyys, automaatio, elektroniikka, tietoliikenne sekä energia ja ympäristö, hyvinvointiosaamisen kehittäminen ja PK-yritysten liiketoimintaosaamisen kehittäminen.
- Turun yliopiston alainen Rauman opettajankoulutuslaitos. (Satakunnan korkeakoululaitos 2008.)

3.2 Ammattikorkeakoulut

Tarve ammattikorkeakouluille syntyi peruskoulu-uudistuksen (1970-l) seurauksena. Nuorten koulutustaso nousi, yhä useammat olivat ylioppilaita. Heille haluttiin luoda jatko-opintomahdollisuuksia. Muualla Euroopassa oli kehitelty erilaisia ammatillisia jatko-opintoväyliä, joista saatiin vaikutteita. 1989 opetusministeriö esitti suunnitelman ammattikorkeakoulututkintojen sisällöstä. Ne kehitettiin nostamalla silloisten opistojen ja ammatillisen korkea-asteen opintojen ammatillista ja teoreettista tasoa. (Jääskeläinen 2000 Poijärvi-Miikkulaisen mukaan 2004: 12.)

Ammattikorkeakoulut käynnistyivät kokeilun kautta. Vuonna 1991 säädettiin kokeilua koskeva laki, jonka perusteluissa ammattikorkeakoulujärjestelmän päätavoitteiksi asetettiin koulutuksellinen tasa-arvoisuus ja ammatillisen osaamistason kohottaminen. Vuonna 2002 kokeilu lopetettiin ja kaikki ammattikorkeakoulutasoiseksi suunniteltu koulutus sisällytettiin järjestelmään. Opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen koulutus jäi historiaan. (Rask 2002 Poijärvi-Miikkulaisen mukaan 2004: 6-7.)

Luopajärven (2002) mukaan ammattikorkeakoulujen taso ei ollut mitenkään yhdenmukainen kokeiluvaiheessa ja toiminnan organisointi aiheutti paikallispoliittisia kiistoja. Tämän lisäksi Jääskeläinen (2002) toteaa yliopistojen kokeneen uudistuksen vähättelevän niiden omaa asemaa ja uusien ammattikorkeakoulujen kilpailevan taloudellisista resursseista. (Pojärvi-Miikkulaisen mukaan 2004: 13-14.) Näistä lähtöasetelmista johtuen ammattikorkeakoulujen kehittymismahdollisuudet vaihtelevat eri toimintaympäristöissä.

Satakunnan ammattikorkeakoulu muodostettiin vanhojen opetusorganisaatioiden varaan. Niiden sijaintipaikkakunnat Pori, Rauma, Kankaanpää, Huittinen ja Harjavalta jatkoivat opetuksen toimipaikkoina. Porin kaupunki hallinnoi SAMK:a. SAMK on monialainen ammattikorkeakoulu ja osa koulutusohjelmista järjestetään englanninkielisenä. SAMK perusti O'Sata-organisaation tarjoamaan tutkimus- ja kehittämispalveluja alueen yrityksille ja yhteisöille. SAMK vakinaistettiin 1997. (Pojärvi-Miikkulainen 2004: 28-29.)

SAMK:n koulutuksen tasoa ja kiinnostavuutta tutkitaan organisaation sisällä. Päivi Jaatisen seuranta-tutkimuksen uutisoinnissa SK otti myönteisen sävyn kertoessaan SAMK:sta ja paikkakuntien vetovoimaisuudesta.

76 prosenttia vastanneista olisi valmis suosittelemaan SAMK:ia opiskelupaikaksi muillekin. Halukkaimmat suosittelijat olivat opiskelleet Raumalla ja Harjavallassa. Opiskelupaikkaan liittyviä myönteisiä seikkoja olivat helppo asunto-tilanne, halvemmat asumiskustannukset, hyvät liikenneyhteydet, aktiivinen opiskelijatoiminta ja paikkakunnan idyllisyys. (2.4.2002 /Varjonen.)

Satakunnan Kansan Satakunnan ammattikorkeakouluun liittyvä yksittäistapahtumien uutisointi painottui erilaisiin hankkeisiin, joissa erityisesti sosiaali- ja terveysala sai toimintaansa esiin. Useat niistä toteutettiin yhteistyössä Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa. Satakunnan Kansa seurasi

myös valtakunnallista koulutusuudistusta, jossa ammattikorkeakouluihin tuli jatkotutkinnot. SAMK kehitti omat jatkotutkinto-ohjelmansa heti sen tultua mahdolliseksi.

SAMK on saanut osaamisestaan tunnustusta kansallisten ja kansainvälisten koordinaatiotehtävien muodossa. SAMK on aktiivisesti verkostoitunut muiden toimijoiden kanssa. Näistä yhteistyön tuloksista SK uutisoi melko aktiivisesti, etenkin verrattaessa yliopistokeskuksen yhteistyöhankkeisiin. Muutamia SAMK:n hankkeita vuodelta 2002:

- Länsi-Suomeen opiskelijoiden yrittäjyyttä kannustavat yrityskiihdyttämöt verkostoi-
tiin Turun, Satakunnan ja Seinäjoen ammattikorkeakoulujen yhteistyönä (26.4.2002 /
Kuhna)
- ammattikorkeakoulujen tutkimus- ja kehitystoimintaan liittyvän yhteistyön tiivistä-
mishanke, jonka opetusministeriö rahoitti (27.9.2002 / Lehtojoki)
- SAMK osallistui teknologian yhteistyöhankkeeseen, jossa muina toimijoina oli mu-
kana Pietarin ja Kaliningradin korkeakouluja. Kyseessä oli osaamiskeskusohjelmaan
liittyvä hanke, jossa Satakunnassa hyviksi testattuja verkkosovellusmenetelmiä hyö-
dynnettiin yhteistyökumppaneiden toimintaympäristöissä. Samalla SAMK teki opis-
kelijayrittäjyyden toimintamalliaan tunnetuksi. (12.11.2002 / Avela.)

Vuosituhanen vaihteessa SAMK kokosi pitkäaikaisen yhteistyönsä alueen automaatioteollisuuden kanssa. Teollisuudenala on yksi Porin kaupunkiseudun suurimmista työllistäjistä. Kososen (2005: 19) mukaan automaatiota on kehitetty perustamalla oma tutkimuskeskus ja lisäämällä epävirallisia yhteyksiä yritysten välille. SK uutisoi automaation kehityskaarta useasti. Osansa saivat SAMK:n oma kehittämistoiminta sekä alueen yritysten johtohahmot, joiden henkilöhaastatteluissa osaavan työvoiman tarve korostui.

... tavoitteena on nostaa Satakunta merkittäväksi automaatioalan keskittymäksi ja lisätä opettajien, opiskelijoiden sekä yritysten asiantuntemusta. Muodostettava verkosto resursoi teollisuuden ja korkeakoulujen kanssa kehityshankkeita, kehittää verkostossa mukana olevia teknologiaosaajiksi ja tarjoaa toimintaympäristön alan koulutuksen tarpeisiin. (10.2.2001 / Varjonen.)

Automaatiotekniikka ja etäteknologia ovat Satakunnan ammattikorkeakoulussa olleet jo pidempään vahvoja painopistealueita. SAMK:in tekninen osaaminen vahvistuu entisestään hiljattain käynnistyneen Automaatiotekniikan tutkimus-

keskuksen myötä, joka tarjoaa erinomaisen toimintaympäristön yritysten ja yritysryhmien yhteisten kehityshankkeiden toteutukselle. (8.6.2001 / Nikka)

- Erityisesti ns. Karhukuntien alueella on [automaatio]alalle syntynyt jo riittävän suuri yritys keskittymä, joka on houkutteleva sekä uusien yritysten perustamiseen että alan yritysten uudelleensijoittumiseen. Merkittävä rooli on myös alueelle syntyneellä alihankkijaverkostolla, joka on yksi tukipylväs uutta liiketoimintaa kasvatettaessa... Hyvä yhteistyö alueen oppilaitosten ja automaatioalan yritysten kanssa takaa sen, että koulutuksen sisällölliset ja määrälliset tavoitteet vastaavat alan tarpeita. (Swisslog Cimcorp Oy:n Kari Ollilan haastattelu 15.2.2001 / Nurmi)

3.3 Yliopistokeskukset

Yliopistojen toiminnot ovat levittäytyneet noin 35 paikkakunnalle. Vakiintuneet monitieteiset yliopistot ovat perustaneet sivutoimipisteitä yhdessä toisten yliopistojen ja paikallistoimijoiden kanssa. Opetusministeriö määrittelee yliopistokeskuksen seuraavasti:

”Yliopistokeskus on saman paikkakunnan yliopistollisten toimintojen muodostama osaamiskeskittymä, jossa yliopistot tekevät yhteistyötä yhteisen sateenvarjo-organisaation alla.” (Opetusministeriö 2003; Porin yliopistokeskus)

Yliopistokeskukset on perustettu pieniin tai keskikokoisiin kaupunkeihin, jotka eivät ole nousseet kasvukeskusten joukkoon. Yliopistokeskukset muodostuvat usean eri yliopiston yksiköistä, jotka sijoitetaan muiden osaamisperustaisten toimijoiden, kuten ammattikorkeakoulujen tai tiedepuistojen, läheisyyteen. Yliopistokeskusten määrä vakiinnutettiin kuuteen vuonna 2004. Niiden alueellisia ja kansallisia vaikutuksia tarkkaillaan toistaiseksi. (Kosonen 2005: 6-7.)

Yliopistokeskukset ja yliopistot perustuvat yhteiseen lainsäädäntöön, mutta ne painottavat toiminnassaan eri asioita. Yliopistokeskukset keskittyvät yliopistoja enemmän täydennyskoulutukseen, ja ne harjoittavat soveltavaa tutkimusta ja selvitystyötä. Yliopistokeskukset verkostoituvat sijaintialueensa toimijoihin, emoyliopistoihinsa, ja yksikköjen välillä. Lyhyt toiminta-aika, toiminnan pie-

nuus suhteessa yliopistoihin sekä rahoituksen moninaisuus ja sopimusluonteisuus rajoittavat yliopistokeskusten toimintaa. Yliopistokeskuksia rahoitetaan emoyliopistojen kautta opetusministeriön rahoituksella, EU-tuilla ja alueellisella julkisen hallinnon tuella. (Vähäsantanen ym. 2006: 33.)

Loppuvuodesta 2001 Satakunnan Kansa (15.12.2001 / Paavilainen) uutisoi Korkeakoulujen alueellisen kehittämisen työryhmän muistiosta, jossa Porin yliopistokeskuksen verkostomainen toimintamalli sai kiitosta. Muutama vuosi myöhemmin verkostomaisuus vakiinnutettiin yliopistokeskusten toimintaperiaatteeksi.

Toiveikkaimmat ovat muistioon tutustuttuaan veikkailleet, että Porin oma yliopistokaan ei olisi enää mahdottomuus esimerkiksi kymmenen vuoden aikajännteellä. Toisaalta työryhmä kuitenkin painottaa, ettei korkeakouluverkon kehittämisen painopiste ole tulevaisuudessa enää uusissa yksiköissä, vaan yhteistyön ja korkeakoulujen aluevaikutusten vahvistamisessa. Eli Porin vahvuudet nousevat esille siinäkin mielessä, että tulevaisuudessa on keskeistä yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyön ja luontevan työnjaon lisääminen.

Muutamaa vuotta myöhemmin opetusministeriön ylijohtaja Arvo Jäppinen jarrutteli kasvuintoa: ”Uusia yliopistokeskuksia ei maahan enää ole tarkoitus perustaa. On toki mahdollista, että nykyiset yliopistokeskukset levittäytyvät nykyistä laajemmalle alueelle” (25.9.2003 / Kolomainen). Into korkeakoulutuksen määrän lisäämiseen on ollut näkyvää Satakunnan Kansan uutisoinnissa. Mitä ilmeisimmin oman yliopiston odottajat kokivat yliopistokeskuksen tulon Poriin palkitsevana, mutta sen status jäi ”toiveikkaimpien” mielestä liian riippuvaiseksi emoyliopistoista. Yliopistokeskuksen myönteisestä vastaanotosta huolimatta SK on julkaissut kasvuun epäillen suhtautuvien henkilöiden haastatteluja, joissa suuri osa argumenteista perustui nuorten ikäluokkien pienenemiseen.

Yliopistokeskusten keskeinen ongelma on rahoituksen lyhytjännitteisyys. Toimintaa on hankala kehittää kun rahoituksesta käydään jatkuvia neuvotteluja. Rahoitusongelmat ilmenevät esimerkiksi rekrytointivaikeuksina, kun asiantuntijat eivät halua sitoutua epävarmoihin työsuhteisiin. Porin yliopistokeskuksen työntekijöistä 69% oli määräaikaaisessa työsuhteessa vuoden 2005 lopussa. (Poranen 2006 Vähäsantasen ym. Mukaan 2006: 36.) Rahoitusongelmat hankaloittavat tutkimusta, koska niihin anotaan tukea projektikohtaisesti. Porin yliopistokeskuksen yksiköt ovat toimineet joko pitkään tai ovat vastatulleita. Uusimpien yksikköjen tutkimuspainotukset ovat vasta muodostumassa, tai etenevät henkilöstön omien keskeneräisten projektien tahdissa.

Tutkimustoiminta yksiköittäin:

- Tampereen teknillisen yliopiston Porin yksikön tutkimus painottuu oppiainerakenteeseen: tietotekniikka, elektroniikka, liiketoiminnan konseptit ja johtaminen. Hankkeissa työskentelee lähes puolet yksikön henkilökunnasta. Tutkimushankkeita on tehty yhteistyössä yritysten kanssa ja yhä enemmän yliopistokeskuksen muiden yksiköiden, alueen ammattikorkeakoulujen sekä muiden yliopistojen kanssa.
- Vuonna 2004 käynnistyneen Tampereen yliopiston sosiaalitieteisiin painottuvan Porin yksikön tutkimustoiminta on yksikön painopisteitä vastaavaa hyvinvointipalvelujen ja työelämän tutkimusta. Toiminta saattaa laajeta aluekehityksen ja muiden yhteiskunnallisten aluetason ilmiöiden tutkimiseen.
- Turun kauppakorkeakoulun Porin yksikön opetushenkilökunnan tutkimus painottui kolmeen teemakokonaisuuteen: laskentatoimi, markkinointi ja tietojärjestelmätiede yritysjohdon apuna, laskentatoimen tietotekniset ratkaisut ja taloushallinnon tietojärjestelmät sekä tietoresurssien johtamisstrategiat. Laitokseen liittyy Liiketaloustieteellinen kehityskeskus (LTT), joka on alueellisen tutkimuksen ja kehittämistoiminnan asiantuntijayksikkö.
- Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen laitoksella on käynnistynyt kansainvälisiä, kansallisia ja alueellisia projekteja, joihin on saatu ulkopuolista rahoitusta. (Porin yliopistokeskuksen toimintakertomus 2004.)

Porin yliopistokeskuksen rahoituksesta käytiin keskustelua vuosina 2001-2004 säännönmukaisesti. Luokittelumerkinnän ”rahoitus” sai yhteensä 44 artikkelia, jotka jakautuivat tasaisesti kaikille vuosille. Samalla ajanjaksolla SAMK keräsi kyseisiä mainintoja kymmenen vähemmän. Satakunnan Kansa ei kyseenalaistanut rahoitusta, vaan avaukset tulivat esimerkiksi kaupunginvaltuuston keskusteluista. Puheenvuoroja julkaistiin sekä puolesta että vastaan. Puolustus korosti yliopistokeskuksen myönteisiä vaikutuksia alueelle:

Taloudellisiin panostuksiin nähden Sinisalmi pitää yliopistokeskusta erittäin kannattavana sijoituksena. –Yliopistokeskus on tuonut kaupunkiin noin 150 asiantuntijaa ja määrä kasvaa edelleen. Myös oppilasmäärä kasvaa, mikä tarkoittaa ostovoiman kasvua. Opiskelijat vaikuttavat asuntotuotantoon saakka. Sitten on vielä psykologinen vaikutus, yliopisto vaikuttaa kaupungin ilmapiiriin. (15.8.2003 / Lähdeniemi.)

Porin yliopistokeskukseen puuhattiin lääketieteellistä koulutusta. Yo-keskus oli pitkin vuotta [2002] tapetilla, ja muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta myönteisessä valossa. Sitä ei unohdettu mainita, että ahjo pääsee valtion budjettiin vuoden 2004 alusta. Vuoden 2003 budjetti jätti Satakunnan kylmäksi. (1.1.2003 / Ståhle.)

Edeltävistä lainauksista ensimmäinen kuvaa yliopistokeskuksen myönteisiä lyhyen aikavälin vaikutuksia. Niissä korostetaan kaupungin vetovoimaan ja imagoon liittyviä tekijöitä, joita on vaikea kiistää. Psykologisen vaikutuksen todentaminen on lähes mahdotonta. Kuitenkin luottamus kaupungin vetovoiman parantumiseen yliopistokeskuksen avulla näyttäytyy itsestäänselvyuden kaltaisena ilmiönä.

Toinen lainattu uutinen on kirjoitettu uuden vuoden aloittajaisiksi. Siinä paljastuu Satakunnan Kansan toimittajan tunnustama yliopistokeskuksen uutisarvo. Samalla yliopistokeskuksen rahoitus liitetään osaksi kuntien ja valtion välistä kamppailua rahavirroista. Satakunnalle arvioidaan jonkinlaiseksi voitoksi rahoituksen päätyminen valtion vastuulle. Onko voitto kuitenkin Satakunnan vai putoaako se todellisuudessa Porin kaupungin syliin? Rahoituksen suhteen Satakunta on ollut alisteisessa asemassa, sillä Pori on ottanut päävastuun yliopistokeskuksen rahoittajana.

SAMK sai taloudellisia tukipaketteja yksityisiltä ja julkisilta tutkimusrahoittajilta esimerkiksi tekniikan ja sosiaalipuolen yhteistyöhankkeisiin. Hankerahoitus ilmeni SK:n sivuilla luonnollisena, myönteisenä asiana. Normaaliin korkeakoulun toimintaan tarvittava rahoitus ei herättänyt uutisointia. SAMK:n tilalajennukset edellyttivät julkista rahoitusta, mutta ne eivät näkyneet SK:n sivuilla muina kuin rakennushankkeina, joiden etenemistä seurattiin. SK ei kyseenalaistanut tilalajennusten tarpeellisuutta tai kustannuksia.

Rahoituskeskustelun ydin oli koko tarkastelujakson ajan siinä, miten yliopistokeskuksen toimintaan käytettiin paikallistason julkista rahoitusta. Pori rahoitti alkuvaiheen toiminnan julkisista kehitysrahoista, erityisesti Euroopan sosiaalirahastosta. Näin toimivat muutkin yliopistokeskuksen saaneet kaupungit. Pori ei selviytynyt EU-tukien käytöstä huomautuksetta. Valtion tarkastusvirasto kritisoi tuen käyttöä yliopistotasoisien koulutuksen käynnistämiseksi:

... projekti ei ollut ohjelman mukainen, opiskelijat eivät pääsääntöisesti olleet ohjelma-alueelta, eikä kustannusten yhteys projektiin ollut ilmeinen... Projektille kirjatut kustannukset ovat aiheutuneet pääsääntöisesti normaalista [korkeakoulu-] toiminnasta, eivät projektista, tarkastusraportissa todetaan. (18.1.2003 / Aalto.)

Porin yliopistokeskuksen olemassaolo on poliittisen päätöksen seuraus. Useimmiten SK on asettunut kannattamaan päätöstä rakentaessaan uutisiaan. Opetuksen laatu ja sisältö eivät ole kiinnostaneet SK:n toimittajia. Kuitenkin yliopistokeskuksen opetuksen ja opiskelijoiden laatu ylittää määrän tärkeydessä. Vuorineuvos Tauno Matomäki nostaa haastattelussaan esille korkeakoulutuksen määrän ja laadun välisen ristiriidan:

- Yhteistyö neljän nimekkään ja imagoltaan kovatasoisen korkeakoulutahon kanssa tuo parempaa tulosta kuin jos yksikkö olisi itsenäinen, mutta heikkotasoinen. Jos joidenkin asettama tavoite on kouluttaa väestä 80 prosenttia korkeakouluissa, meidän on pidettävä kiinni siitä, että täällä saatava korkeakoulutus on kovaa tasoa. Huonosti suoritettu korkeakoulututkinto johtaa suoraan kortistoon. (16.3.2002 / Ville Hammarberg.)

Opiskelemaan hakeutuva ikäluokka on jo kyseenalaistanut yliopistokeskuksen kiinnostavana opiskelupaikkana. Yliopistokeskuksen diplomi-insinöörikoulutus täydensi syksyn 2002 sisäänottoa, koska ei saanut aloituspaikkoja täytettyä kevään haulla. Syinä saattoivat olla mm. opiskelijoiksi hakeutuneiden heikko taso sekä kiinnostuksen puute koulutusohjelmaa tai paikkakuntaa kohtaan. Ammatikorkeakoululle käytäntö on lähes jokavuotinen.

-Kyse ei ole yksittäisten paikkojen täytöstä, vaan ylioppilaita voidaan ottaa vielä parikymmentä ja insinöörejäkin 10–20... Ihanne on tietenkin saada paikat täyteen kevään haulla. Jatkossa meidän on panostettava koulutusohjelmiamme markkinointiin entistä tiiviimmin, jotta tavoittaisimme heti oikean kohderyhmän. Porin koulutuksen vetovoimasta kertoo hyvää kuitenkin se, että poikkeuksetta kaikki kevään haussa hyväksytyt uudet opiskelijat ovat myös ottaneet paikkansa vastaan. (Porin yliopistokeskuksen johtaja professori Hannu Jaakkolan haastattelu 13.8.2002 / Holstikko-Ojanen.)

– Ei yliopistosta ole Rovaniemellekään iloa. Se suorastaan vauhdittaa poismuuttoa. Porissa korkeakoulutus on sitä paitsi suunnattu väärin. Ei siellä ole iteollisuutta. Insinöörit Espoosta ovat käyneet Porissa kahden vuoden koulutuksen, ja porilaiset veronmaksajat ovat sen maksaneet... Porin korkeakouluyksikössä oli järkyttävää, että tänä syksynä tarvittiin lisähaku. Se lienee ainutkertaista korkeakoulujen historiassa. (dosentti valtiotieteiden tohtori Pasi Tulkin haastattelu 15.9.2002 / Ståhle.)

Satakunnan Kansasta löytämäni artikkelit olivat sävyiltään myönteisiä, vaikka niissä olisi otettu kantaa opiskelumahdollisuuksiin tai rekrytoitavien opiskelijoiden tasoon. Mielenkiintoisena poikkeuksena oli edeltävä Tulkin haastattelu, jossa hän kyseenalaisti yliopistokeskukseen asetetut toiveet ja Porin kaupungin strategisen päätöksen lisätä korkeakoulutusta. Kaupungin kehittyminen ja väestönkasvuodotus heijastuu opetusta painavampana arvona kannanotoissa. Seuraava lainaus osoittaa yhteiskuntatieteellisen yksikön johtajan odotukset opiskelemaan hakeutuvien tasosta Porissa.

... Ilmari Rostila odottaa jo innolla uusia opiskelijoita. Hän toivoo, että erityisesti Porin seudun nuoret löytäisivät tiensä oman paikkakunnan yliopistoon ja sitä kautta jäisivät paikkakunnalle... Tärpiksi nuorille Rostila heittää ilmaan mahdollisuuden, että Poriin voi päästä lukemaan yhteiskuntatiedettä helpommin kuin Tampereelle. (30.1.2004 /Nikka.)

Mielipiteen myönteisyyteen vaikuttanee seuraavassa lainauksessa haastateltavana olleen Juha Sandbergin asema kunnallispolitiikassa. Vasemmistolainen valtuustoedustaja sekä kevään 2007 eduskuntavaaliehdokas ei välttämättä kokenut poliittisesti järkeväksi antaa kriittistä lausuntoa, vaan siirtyi haastattelussa sujuvasti opetuksen sisällöstä kaupungin vetovoimaan. SK puolestaan käytti omaa toimituksellista valtaansa määritellesään Sandbergin opiskelijoiden edustajaksi eikä kunnallispolitiikan harrastajaksi.

Myöskään opiskelijajyhdistys Pointerin opiskelijasihteeri Juha Sandberg ei näe suppeaa ainevalikoimaa suurena ongelmana. – Vaikka sivuainevalikoima ei ole paras mahdollinen, muuten puitteet opiskelulle Porissa ovat erinomaiset. Opetus on yksilöllistä, tilat ovat hienot ja esimerkiksi asuntojen vuokrat ovat reilusti halvempia kuin isoilla paikkakunnilla, hän kehuu. (15.8.2003 /Lähdeniemi.)

Satakunnan Kansa haastatteli tutkija Timo Aroa, joka on Tulkin ohella yksi harvoista yliopistokeskuksen kyseenalaistajista. Aro kiinnittää huomion emoyliopistojen motivaatioon levittää toimintonsa maakuntiin. Tämä näkemys on jäänyt kadoksiin muista julkaistuista keskusteluista, vaikka yliopistokeskuksen taloudellinen perusta on päässyt useasti otsikoihin.

– Korkeakoulutoimintaa ei saa luonnollisesti tippaakaan kritisoida, mutta on pakko kysyä ristiinnaulitsemisen uhallakin, miksi Turun, Tampereen ja Helsingin yliopistot ja korkeakoulut ovat tulleet tänne takamaalle. Tieteen kutsumuksen palossa ja huolissaan Satakunnan kehityksestä, vai onko kysymys puhtaasta bisneksestä ja lisämarkkinoiden valtaamisesta pienellä vaivalla? Mikä on tullessa, kun tukisubventio on sata prosenttia ja koko maakunta ei voi puun ja kuoressa välissä muuta kuin tukea kaikin käytettävissä olevin keinoin. (26.20.2002 / Stähle.)

Kosonen (2005: 16) on samaa mieltä Aron kanssa. Kososen mukaan yliopistokeskusten tärkeimmät tehtävät ovat 1) emoyliopistoon hakeutuvien opiskelijoiden tavoittaminen uusilta alueilta ja 2) verkostoituminen paikallisiin toimijoihin rahoituksen saamiseksi tutkimushankkeisiin. Kumpikin tutkija korostaa vanhojen yliopistojen valtaa yliopistokeskusten yli ja niiden hyötymistä paikallistoimijoista. Satakuntalainen maakuntavaltuutettu käänsi asetelman toisin päin kuin tutkijat: Porin on oltava yliopistojen kannalta vetovoimainen, jotta Porissa kannattaa tarjota koulutusta:

Vesa Heino (kok.) totesi, että maakunnan yliopistotasoinen koulutus ei saa jäädä nykyisiin määriin vaan uusia avauksia on tehtävä myös jatkossa ja nykyisiä yksikköjä vahvistettava. - Olemme täysin yliopistojen ja korkeakoulujen armolla. Meidän on luotava mahdollisimman hyvät edellytykset, jotta nämä olisivat meistä jatkossakin kiinnostuneita. (1.2.2002 / Varjonen.)

4 ALUEELLINEN VUOROVAIKUTUS

Yliopistoille annettiin kolmas tehtävä tutkimuksen ja opetuksen rinnalle tuoreimmassa korkeakoulujen toimintaa säätelevässä laissa: ”tehtäviään hoitaessaan yliopistojen tulee toimia vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta” (1. luku 4§). Laki päivitettiin edellä olleeseen sanamuotoon vasta vuonna 2004, eli lain toteuttaminen arjessa ja sen mitattavuus ovat kiinnostuksen kohteena lähitulevaisuudessa.

Kolmannella tehtävällä on historiallinen taustansa yhteiskuntien taloudellisissa, poliittisissa ja kulttuurisissa muutoksissa. Tarve yliopistojen roolin kohottamiselle aluekehityksessä syntyi, kun globalisaatio, tietoyhteiskunta ja tietoperusteinen talous pakottivat yhteiskunnat uudistumaan. (Nieminen 2004: 16, 21.) Seuraavaksi tarkastelen kolmannesta tehtävästä kirjoitettua suomalaiskirjallisuutta ja sen jälkeen vaikuttavuustutkimuksia, joita on tehty SAMK:sta ja Porin yliopistokeskuksesta.

4.1 Kolmas tehtävä kirjallisuudessa

Yliopistojen kolmannen tehtävän määrittely ja soveltaminen käytäntöön vaihtelevat eri tahoilla. Suomalaiset yliopistot ovat kehittyneet erilaisista lähtökohdista, koulutustarpeen ja aluepolitiikan seurauksena. Yliopistojen nykyiset tieteenalat, koulutustraditiot ja toimintaympäristöt eroavat toisistaan. Vaikutusalueen talous ja tuotannon rakenne vaikuttavat paljon yliopiston kolmannen tehtävän luonteeseen. (Välimaa 2004: 44-45.)

Kaukonen (2004: 70) jäsentää yliopistojen kolmannen tehtävän seuraavasti:

...yliopistojen ja tutkimuksen yhteiskunnallinen tehtävä ja vaikuttavuus ei ole uusi tai perustehtävistä irrallinen asia, vaan koko yliopistoinstituution syntyyn ja kehitykseen sisäänrakennettu tekijä. Kysymys on vain siitä, miten ja missä laajuudessa se kulloinkin on toteutunut ja toteutuu.

Kolmannen tehtävän toteutumista on tutkittu erilaisin painotuksin. Osa tutkimuksesta on perustunut yleisen teoreettisen perustan vahvistamiseen, osa yksittäisten korkeakoulujen vaikuttavuuteen alueellaan. Toistaiseksi suomalaistutkijat ovat painottaneet yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen erillisyyttä. Mahdollisesti kansainvälinen kirjallisuus on ohjannut tutkijoita yksin yliopistojen suuntaan, tai kirjallisuuden konteksti on ollut soveltamisen suhteen haasteellinen. Joka tapauksessa, Suomen korkeakoulujen alueellista vuorovaikutusta ja vaikuttavuutta on tutkittu erikseen ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen osalta.

Viittaamissani tutkimuksissa käytän samaa sanaa kuin kirjoittaja on käyttänyt. Osa tutkijoista puhuu yliopistoista, ammattikorkeakouluista ja korkeakouluista huolellisesti erottaen ne toisistaan, mutta korkeakoulu-termiä ei ole läheskään aina selvennetty. Seuraavissa kappaleissa esittelen eri tutkimuksissa esitettyjä päätelmiä yliopistojen rooleista ja vaikuttavuudesta.

Kolehmainen, Kautosen ja Kosken (2003) mukaan yliopisto voi toimia alueensa ankkurina, dynamona tai magneettina. Ankkuri kiinnittää ympärilleen koulutus- ja tutkimusyhteistyöstä hyötyviä yrityksiä. Dynamo synnyttää alueelle uutta yritystoimintaa. Magneetti houkuttelee alueelle uusia yrityksiä. Sotara (2003) painottaa yliopistojen osallistuvan merkittävimmin alueensa kehittämiseen kouluttamalla uusia osaajia. (Välimaa 2004: 49.)

Kolehmainen ym. (2003) ideoimat yliopistojen roolit jäävät Porin kohdalla pohdittaviksi pitkälle tulevaisuuteen. Toistaiseksi ei ole näyttöä yliopistokeskuksen toimimisesta aktiivisena kontaktipintana korkeakoulu- ja yritysmaailman välillä. Käytännössä Porin kohdalla valmistuneiden työllistyminen alueelle on osoittautunut ongelmalliseksi. Korkeakoulutettujen kysyntä alueen työmarkkinoilla ei ole yhtä suuri kuin valmistuvien määrä. Sotara (2003) painottama osaamisen kasvu alueella ei toteudu mikäli korkeakoulutetut työllistyvät muualle ja asettuvat sinne pysyvästi.

SAMK on osana oman toimintansa arviointia selvittänyt opiskelijoidensa rekrytointi- ja työllistymisalueita. Yliopistokeskuksen kohdalla työllistyminen alueelle on ollut SK:n kirjoituksissa esillä, mutta sitä ei ole tieteellisesti tutkittu Poijärvi-Miikkulaista (2004) lukuun ottamatta. Päivi Jaatisen seurantatutkimus uutisoitiin SAMK:n ja Satakunnan kannalta positiivisena.

Alun perin satakuntalaisista, mutta valmistumisen jälkeen muualle muuttaneista lähes 56 prosenttia olisi valmis palaamaan, jos työtä olisi tarjolla. Vastaavasti alun perin ulkosatakuntalaisista ja nyt Satakunnan ulkopuolelle sijoittuneista kolmannes olisi halukas muuttamaan Satakuntaan, jos töitä olisi tarjolla. (2.4.2002 /Varjonen)

Salter ja Martin (2001) puolestaan ovat todenneet yliopistojen alueellisen vaikuttavuuden olevan usein epäsuoraa ja ilmenevän vasta pitkällä aikavälillä. Heidän mukaansa vaikutukset ilmenevät kuudella eri tavalla:

- julkinen tutkimustoiminta luo tietopankin
- tutkimus lisää tieteellistä ja teknologista ongelmanratkaisukapasiteettia
- yliopistot kouluttavat ongelmanratkaisuun ja tutkimukseen kykenevää työvoimaa
- tutkimuksessa syntyy uusia välineitä, joita yritykset voivat hyödyntää
- julkinen tutkimus voi innostaa laajempaan vuorovaikutukseen ja verkostoitumiseen
- uusi yliopistosta käsin syntyvä yritystoiminta. (Niemisen 2004: 29-30 mukaan.)

Vartiainen ja Viiri (2002: 89) korostavat yliopistojen alueellisen tehtävän sitoutuvan opetukseen ja tutkimukseen. Yliopistojen on oltava samanaikaisesti sekä alueellisia että kansainvälisiä toimijoita. Yliopisto vaikuttaa alueeseensa kaikkein parhaiten, kun sen oma opetus ja tutkimus ovat kansainvälisesti kilpailukykyisiä ja se kehittyy valitsemillaan ydinaloilla. Mikäli nämä seikat eivät toimi, yliopiston vaikuttavuus jää lyhytaikaiseksi ja riippuvaiseksi paikallisen talouden ja politiikan mielialoista.

Yliopistokeskukset ovat mahdollisesti jäämässä Vartiaisen ja Viirin (2002) kuvaamaan menestyskuoppaan. Yliopistokeskusten rahoitus riippuu paikallispolitiikan ja -talouden mielenliikkeistä. Samaa ongelmaan viittaa Kosonen (2005) todetessaan yliopistokeskusten toimivan emoyliopistojen taloudellisten ja inhimillisten resurssien imureina. Mikäli yliopistokeskukset eivät kykene vetämään omalta alueeltaan ja kansainvälisistä yhteyksistään rahoitusta, niiden tutkimustoiminta rappeutuu. Syöksykierre jatkuu, jos pätevän henkilökunnan saaminen vaikeutuu ja työsuhteiden jatkuvuus

heikkenee. Tätä kautta yliopistokeskuksista saattaa kehittyä nimellisiä yliopisto-opetusta antavia yksiköitä, joiden tarjonnan laatutaso ei kuitenkaan houkuttele tutkijoita, opiskelijoita, tutkimusyhteistyötä ja -rahoitusta.

Ammattikorkeakoulujen aluekehitystehtävä on yhtä haasteellinen mutta lähtökohdiltaan erilainen kuin yliopistokeskuksilla. Parhaimmillaan ammattikorkeakoulut hyödyntävät ajallista etumatkaansa, tai ne ovat ainoita korkeakoulupalvelujen tarjoajia alueella. Useat ammattikorkeakoulujen yksiköt olivat toimineet useita vuosia ennen nykyisiä puitteitaan.

Paasivuoren (2002) mielestä nykykehityksellään ammattikorkeakoulut suuntautuvat yhteiskunnalliseksi toimijoiksi. Niiden aikaisempi olemassaolo perustui opetuksen toteuttamiseen, nyt ne ovat yhä enemmän aluekehittäjiä. (Pojärvi-Miikkulaisen mukaan 2004: 11.) Ammattikorkeakoulujen aluekehittämistä on tutkittu ammattikorkeakoululähtöisesti, eikä vain sovelluksena yliopiston rinnalla. Seuraavassa kaksi jäsenystä siitä miten ammattikorkeakoulut voivat kolmatta tehtävää suorittaa.

Tammilehto (1999) tyypitteli väitöskirjassaan ammattikorkeakoulut niiden toiminnallisuuden perusteella. Tyypit eivät useinkaan esiinny puhtaina, vaan ammattikorkeakoulut toteuttavat useampaa roolia, joista

- *elinkeinoelämän kehittäjät* toimivat kumppaneina, ne näkevät koulutuksen vain yhteinä kehittämistoiminnan muotona esim. SAMK
- *elinkeinoelämän kouluttajat* tuottavat koulutuspalveluja alueen yrityksille
- *osaamisen kehittäjät ja siirtäjät* toimivat erilaisten yhteiskumppanien kanssa, eivätkä keskity vain yhteen kohderyhmään
- *koulutuspalvelujen tuottajat* rakentavat toimintansa oman organisaationsa puitteista käsin, eivätkä erittele eri asiakasryhmien tarpeita. (Pojärvi-Miikkulaisen 2004: 9 mukaan.)

Tammilehdon ohella Riekkinen (2002: 9-10) on yrittänyt hahmottaa ammattikorkeakoulujen alueellista toimijuutta. Hän jaottelee ne kolmea eri toimintamallia noudattaviin:

- *maakuntakeskuksen korkeakoulu*, joka on vuorovaikutuksessa ensisijaisesti ylläpitäjän kanssa, eli suuntautuu kaupunkiseudun tarpeisiin

- *koko maakunnan korkeakoulu* vaikuttaa myönteisesti myös maaseutualueille ja sillä on ympäri maakuntaa ”yhteistyökykyisiä ja erikoistuneita” yksiköitä esim. SAMK (ks. Poijärvi-Miikkulainen 2004: 85)
- *korkeakoulu osana korkeakoulukeskittymää* kilpailee kaikesta muiden ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen kanssa: esim. pk-seutu, Tampere.

Katajamäki (2002) korostaa toimintaympäristön vaikuttavuutta ammattikorkeakoulun kolmannen tehtävän muotoutumisessa. Mikäli seudulla ei ole yliopistoa, ammattikorkeakoulut ottavat muualla yliopistojen hallinnoimia tehtäviä. Maakuntien ammattikorkeakoulut toimivat aktiivisina aluekehittäjinä: ne luovat kehittämisstrategioita sekä –ohjelmia ja toteuttavat niitä. Joskus ammattikorkeakoulu käynnistää alueensa toimijoita palvelevaa perustutkimusta. (Pojärvi-Miikkulaisen 2004: 8 mukaan.) SK:n haastatteleman SAMK:n liiketalouden ja kuvataiteen Kankaanpään toimipisteen johtaja Kimmo Kallaman mielestä

...ammattikorkeakoulu voi toimia yhtenä alueen identiteetin vahvistajana, osajien keskittymänä ja porttina alueen ulkopuoliseen osaamiseen sekä alueen osaamisen välillä. - Ammattikorkeakoulu voi toimia merkittävänä tukena alueen organisaatioiden tuotekehittelyssä, toimintaprosessien laadun parantamisessa sekä tehdä yrityksille tutkimus- ja selvitystoimeksiantoja. Ammattikorkeakoulu ei voi kehittää aluetta kuitenkaan yksinään. (6.9.2004 / Leppilahti.)

Kaikki edellä mainitut tutkijat korostavat pitkää aikaväliä vaikuttavuuden todentamiseksi. Kuitenkin toiminnan rahoittajille olisi eduksi, mikäli saatavilla olisi nopeita tuloksia. Myönteisillä tuloksilla voitaisiin oikeuttaa käytetyt taloudelliset panostukset, esimerkiksi yliopistokeskusten käynnistämiseksi. Erityisesti paikallistason politiikassa tuloksilla on merkitystä, jopa siinä määrin että on suotavaa julkistaa tyytyväisyyttä hehkuttavia näkemyksiä ennen konkreettisten aluekehitysvaikutusten näkymistä:

– Porin kaupungin päättäjiä yliopistoille kaavailtu uusi [aluekehitys]tehtävä ei yllättänyt. Yliopistojen hedelmällinen vaikutus alueensa hyvinvointiin on ollut jo pitkään tiedossa. Juuri siksi Porissa päädyttiin elinkeinopoliittisena toimenä ohjaamaan merkittävä määrä veromarkkoja korkeakoulutoiminnan käynnistämiseen. Liikkeelle lähdettiin teknisestä ja kauppatieteellisestä koulutuksesta, koska niiden arveltiin nopeimmin tuottavan paikallisesti konkreettista hyötyä.

Kaupungin omaa rahaa laitettiin hankkeeseen sellaiset määrät, että jos homma ei onnistukaan toivotulla tavalla, lienevät eräät päättäjät harkinneet poliittisen turvapaikan hakua... (Porin Korkeakouluyksikön, tulevan yliopistokeskuksen, johtokunnan puheenjohtaja Timo Koiviston haastattelu 6.9.2002 / Holstikko-Ojanen.)

Edellinen lainaus antaa olettaa, että Porin kaupungin päättäjillä olisi ollut erityisen viisas tulevaisuuden visio, kun yliopistokeskusta käynnistettiin. Kuitenkin samaan ratkaisuun päädyttiin kuudessa eri kaupungissa, hieman erilaisia reittejä pitkin. Strategiassaan eri yliopistokeskukset ovat päätyneet tarjoamaan erilaisia koulutuspalveluja. Esimerkiksi Lahden yliopistokeskus panostaa muunto- ja täydennyskoulutukseen tutkimus- ja kehittämistoiminnan ohella (Poijärvi-Miikkulainen 2004b: 55-56).

Ammattikorkeakoulujen rahoitus on usein vakaampi kuin uusien yliopistokeskusten. Siitä huolimatta niiltä odotetaan tuloksia. Ammattikorkeakoulujen aluekehittäjän asemaa on selvitetty mm. opetusministeriön vaatimuksesta ja niille on jaettu palkintoja onnistuneiden aluekehitysvaikutusten johdosta.

Aluekehitystehtävässään ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteistyö on tärkeä alueen menestystekijä. Yhteistyön laatua voi haitata kilpailutilanne rahoituksesta, opiskelijoista ja erilaisista muista kehittämiseen liittyvistä kunniatehtävistä. Yhteistyön lisäämisen tulisi olla tavoitteena, mutta korkeakoulujärjestelmän rahoitustapa ja siihen liittyvät taloudelliset kannustimet eivät välttämättä ohjaa yhteistyön suuntaan.

4.2 Vaikuttavuustutkimukset Porissa

Satakunnan ammattikorkeakoulu valittiin aluekehitysvaikutusten huippuyksiköksi vuonna 2001. Korkeakoulujen aluekehitystehtävän todentumista alueilla haluttiin palkita. SK uutisoi (9.5.2001 / Myllärniemi) valintaan johtaneet arviointiperusteet, jotka liittyivät ammattikorkeakoulun toimintaympäristön määrittelyyn, aluekehitysstrategiaan, alueen koulutustarpeisiin vastaamiseen, ammatti-

korkeakoulun ja sen vaikutusalueen yhteistyömuotoihin ja vuorovaikutussuhteisiin, valmistuneiden sijoittumiseen työelämään ja ammattikorkeakoulun arviointiin aluekehitystoiminnan nykytilasta ja tulevaisuudesta. Ammattikorkeakouluja arvioineen ryhmän puheenjohtaja tutkimusjohtaja Hannu Katajamäki perusteli SAMK:n valintaa seuraavasti:

Ammattikorkeakoulu on osannut hyvin yhdistää oman osaamisensa seutukunnittaisiin osaamistarpeisiin... On uutta suuntaa, on perinteisten toimintojen vahvistamista, on laaja tarttumapinta omaan alueeseen. On selkeästi kiinteävaikutus omaan alueeseen, joka on ollut hiukan jännitteinen. Pori-Raumasuhdehan on tunnetusti ollut hiukan hankala, mutta ammattikorkeakoulussa on löydetty yhteinen tekijä, jonka kautta toimia.

SAMK:n saaman palkinnon jälkeen tutkijoita ja heidän rahoittajiaan on kiinnostanut yliopistokeskuksen kehittyminen. Sitä on tutkittu ehkä suhteettoman paljon toiminta-aikaan verrattuna. Luulisi että yksi selvitys olisi riittänyt, varsinkin kun tarkastelu kohdennetaan tutkimusten tuloksiin. Joka tapauksessa, SAMK:sta on tehty yksi ja yliopistokeskuksesta kolme selvitystä:

- Jytta Poijärvi-Miikkulainen tutki Porin yliopistokeskuksen ja Satakunnan ammattikorkeakoulun vaikuttavuutta vuonna 2004, kun valtion tilintarkastaja kyseiset selvitykset tilasi.
- Toni Saarivirta selvitti 2003 satakuntalaisen korkeakoulutuksen taustoja ja 2004 hän vertaili Porin yliopistokeskusta vakiintuneen aseman saavuttaneisiin yliopistoihin.
- 2006 yliopistokeskuksen toiminnan kehittymisestä ja aluetaloudellisista vaikutuksista julkaistiin Turun kauppakorkeakoulun Porin yksikön Liiketaloustieteellisen kehityskeskukseen tutkijaryhmän selvitys, jonka näkökulma oli aluetaloudellinen

Pojärvi-Miikkulaisen (2004a: 70-74) tekemä Satakunnan ammattikorkeakoulun vaikuttavuustutkimus perustui kyselylomakkeeseen, joka lähetettiin alueen yrityksiin ja julkisen sektorin toimijoille. Vastaajat tunsivat SAMK:n toiminnan ja osa oli tehnyt yhteistyötä jonkun yksikön kanssa. SAMK herätti myönteisiä mielikuvia tasokkaana toimijana, mutta toisaalta se arvioitiin hajanaiseksi. SAMK:n tarjoamien palvelujen hinta-laatu –suhde oli vastaajien mielestä kunnossa. Valtaosa vastaajista arvioi SAMK:n vaikuttavuuden ympäristöönsä olevan todellista. Vaikuttavuus kohdentui eniten maakuntaan, toissijaisesti Poriin ja sen lähialueelle. Ammattikorkeakoulu toimii vastaajien mielestä alueen vetovoimatekijänä.

Poijärvi-Miikkulainen (2004a: 74-77) lähetti kyselylomakkeen myös henkilökunnalle, mutta kukaan ei vastannut. Hän kävi henkilökohtaisesti haastattelemassa henkilökunnan edustajia, muttei ilmaise lukumäärää eikä edustajien asemia organisaatiossa. Henkilökunnan mukaan SAMK kilpailee muiden korkeakoulutusta tarjoavien opetusorganisaatioiden kanssa opiskelijoista. Porin yliopistokeskusta pidettiin pahimpana kilpailijana. SAMK:n henkilökunta pelkää yliopistokeskuksen aseman korostuvan liikaa maakunnan päättäjien keskuudessa.

Henkilökunnan käsityksen mukaan SAMK vastaa hyvin alueen elinkeinoelämän tarpeisiin. Tutkintoon tähtäävien koulutusohjelmien lisäksi tarjotaan projektimaisia koulutuspaketteja yrityksille. Henkilökunta pitää SAMK:n tunnettavuutta alueella syynä valmistuneiden hyvään työllistymiseen. Yrityskiihdyttämö sai myös kiitosta. (Poijärvi-Miikkulainen 2004a: 74-77.)

Jytta Poijärvi-Miikkulainen (2004b) tutki myös Porin yliopistokeskuksen alueellista vaikuttavuutta. Suurin osa yliopistokeskuksen yksiköistä oli toiminut vain muutaman vuoden. Poijärvi-Miikkulainen (2004b: 19) lähetti kysymyslomakkeet Porin seudun yrityksiin (145) ja julkisille toimijoille (225), sekä erilaiset lomakkeet yliopistokeskuksen henkilökunnalle (136) ja opiskelijoille. Suluissa on lähetettyjen lomakkeiden määrät, paitsi opiskelijoiden osalta. Opiskelijoille lomake lähetettiin sähköisesti postituslistojen avulla, joten vastaanottaneiden lukumäärä on epäselvä. Vastauksia kuitenkin tuli 46. Lomakkeissa oli sekä vaihtoehtoja että avokysymyksiä. Vastausprosentit vaihtelivat muiden kuin opiskelijoiden kohdalla 20-26% välillä.

Porin yliopistokeskuksen vaikuttavuutta tutkittiin suhteuttamalla saatuja vastauksia ja niistä tehtyjä päätelmiä Lahden, Mikkelin ja Kokkolan yliopistokeskusten toimintaan. Vertailuyliopistokeskuksissa vierailtiin, edustajia haastateltiin ja niistä kirjoitettua materiaalia tutkittiin. (Poijärvi-Miikkulainen 2004b: 55.) Kerätyn aineiston perusteella vaikuttavuusarvioinnissa esitettiin seuraavat päätelmät:

- yliopistokeskuksella on myönteinen vaikutus Porin kaupungin imagoon ja ilmapiiriin
- julkinen hallinto tuntee yliopistokeskuksen paremmin kuin yrittäjät: kummankin tahon mielestä yliopistokeskusta leimaa tuntemattomuus, etäisyys ja hajanaisuus
- yliopistokeskuksen kehittymistä haittaa yksiköiden keskinäinen kilpailuasetelma (Poijärvi-Miikkulainen 2004b: 67-69.)

SK otti myönteisen asenteen Poijärvi-Miikkulaisen (2004b) tekemään vaikuttavuustutkimukseen. Uutisen siteeraukset ovat tutkijan puheista. Yliopistokeskuksen esitetään tuottavan paljon hyvää ja kaunista alueelle, mutta vaikutuksen arvioidaan jäävän psykologiseksi imagoeduksi. Minkäänlaista konkreettista tulosta SK ei kykene uutisoimaan, vain toiveita:

Porin Yliopistokeskuksen alueellisesta vaikuttavuudesta tehty tutkimus mairittelee Satakuntaa. Liki 60 prosenttia yliopistokeskuksen opiskelijoista on ajatellut jäävänsä maakuntaan, julkinen sektori ja yritys-elämä puolestaan näkevät yliopistollisen koulutuksen keskittymän olevan mahtava imagoetu. - Kaikissa mielipiteissä muutos Porin kohdalla on selvä. Kaupunki on muuttunut taantuvasta teollisuuskaupungista yliopistokaupungiksi. (10.2.2004 / Hammarberg.)

Toni Saarivirta (2004) vertaili väitöskirjassaan koulutuksen ja tutkimuksen taloudellista merkitystä suomalaisille yliopistoseuduille. Hän valitsi vertailukaupungeikseen Joensuun, Kuopion, Lappeenrannan, Porin, Rauman, Rovaniemen ja Vaasan. Vertailukohteet eroavat toisistaan yliopistojen iän, koulutusalojen ja toimintaympäristöjen suhteen. Pori ja Rauma erityisesti erottautuivat joukosta. Niiden pääseminen vertailtavien kaupunkien joukkoon johtui todennäköisesti kaupunkien taloudellisesta tuesta tutkimuksen tekijälle.

Saarivirran (2004: 134-38) tutkimuksen tilastoaineistot päättyvät vuoteen 2002. Tällöin Porin yliopistokeskuksen toiminta oli varsin nuorta ja suppeaa. Yliopistokeskuksen toiminta kasvoi 1990-luvun puolivälistä lähtien henkilökunnan lukumäärällä mitattuna mutta opiskelijoiden sisäänottoa lisättiin vasta 2000-luvulla. Porin yliopistokeskuksen toiminta rahoitettiin pitkälti EU-rahastoista ja Porin kaupungin tuella, mikä hankaloitti yliopistojen rahoituslähteiden vertailua. Samoin valmistuneiden työttömyysasteiden vertailu jäi suppeaksi, koska Porin yliopistokeskuksesta valmistuneiden määrä oli pieni suhteessa pitkään toimineisiin yliopistoihin.

Yliopistojen hajasijoittamisella on ollut vaikutusta yliopistoseutujen taloudelliseen kehitykseen 1960-luvulta lähtien. Kuitenkin Vaasan, Porin ja Rauman kohdalla Saarivirta (2004: 174-75) pohtii paikkakunnilla pitkään toimineen teollisuuden vaikuttavuutta seutujen kehitykseen. Kyseisillä seuduilla keskiasteen koulutuksella oli myönteisempi vaikutus kuin korkeakoulutetuilla alueiden kehittymiseen. Pitkään toimineet teknilliset oppilaitokset (1990-l. ammattikorkeakoulut) ovat tuottaneet suorittavan tason tekijöitä nimenomaan teollisuuteen.

Saarivirta (2004: 175) esitti väitöskirjansa päätelmissä kysymyksen, että muokkaako alueen elinkeinoelämä koulutusta, vai koulutus elinkeinoelämää. Mikäli koulutus muokkaaa elinkeinorakennetta, niin alueen vakiintunut toisen asteen koulutus tuottaa vähäistä muuttohalukkuutta omaavaa työvoimaa alueelle. Toisaalta jos elinkeinoelämä muokkaakin koulutusta, korkeakouluja ei tarvittaisi alueilla joilla korkeakoulutetuilla ei ole myönteistä vaikutusta taloudelliseen kehitykseen.

Saarivirran edellä esittämä pohdinta haastaa valtion aluepoliittiset kehityslinjaukset. Valtio on tähän mennessä vaikuttanut eri alueiden koulutustarjontaan hajauttamalla yliopistoja useisiin eri kaupunkeihin. Alueellistamisella on tavoiteltu aluetaloudellista hyötyä. Jos korkeakoulutettujen olemassaolo vaikuttaa siihen vähemmän kuin elinkeinoelämän tuottama tuotantorakenne, totutut perustelut korkeakoulutuksen laajentamiselle menettävät merkityksensä. Satakunnan Kansa ei uutisoinut Saarivirran edellä viittaamani ajatusketjua tiedottaessaan tutkimuksen valmistumisesta. Pitkään odotetun ja toivotun yliopistokeskuksen hyödyn kyseenalaistaminen ei olisi sopinut SK:n valitsemaan myönteiseen linjaan.

Vuonna 2006 yliopistokeskuksesta tehtiin kvantitatiivinen aluetaloudellisten vaikutusten selvitys. Vähäsantanen, Karppinen, Laamanen, Pernell ja Aalto-Setälä (2006: 20) tutkivat tilastoja sekä raportteja Porin yliopistokeskuksen toiminnasta vuosien 1987-2004 ajalta. Heidän näkökulmansa oli taloudellisesti painottunut: he tutkivat mitä vaikutusta yliopistokeskuksella on alueensa talouteen ja osaamisperustaan. He selvittivät myös toiminnan kehittymistä tutkimuksen, koulutuksen ja kolmannen tehtävän suhteen, sekä yliopistokeskuksen ja sen yksiköiden verkostoitumista muihin aluekehittäjiin.

Vähäsantasen ym (2006: 21) keräämän tilastoaineiston perusteella ei voida tutkia toiminnan laatua. Tutkimusryhmä rajasi pois tarkastelut yliopistokeskuksen kehittymisen aiheuttamista kielteisistä vaikutuksista muissa koulutuspalvelutarjoajissa ja Satakunnan sisällä. Tarkastelu voisi olla aiheellinen, sillä esimerkiksi Poijärvi-Miikkulainen (2004a) totesi, että SAMK:n henkilökunta pitää yliopistokeskusta uhkana SAMK:n toiminnalle.

Yliopistokeskuksen kielteisiin vaikutuksiin puuttui myös SK:n haastattelema tutkija Timo Aro. Hän kyseenalaisti yliopistokeskuksen toiminnan rahoituksen maakunnan yhteisistä kehitysrahoista: ”Aro muistuttaa, että yliopistokeskuksen kehittäminen on ollut kuin nollasummapeliä – Muu maakunta menettää samalla kun yliopistokeskusta tuetaan maakunnan kehittämisrahoilla.” (26.10.2002 / Ståhle.) En ole löytänyt pohdintoja siitä, mihin muuhun tarkoitukseen yliopistokeskuksen käynnistämi-

seksi käytetyt EU:n tuet ja paikalliset julkiset avustukset olisi voitu käyttää. Sama rahamäärä olisi kuitenkin käytetty, ja niistä syntynyt kehittämisen suunta voisi olla varsin erilainen kuin nyt toteutettava.

Vähäsantasen ym (2006: 26-28) tutkimustulokset osoittivat yliopistokeskuksen toiminnan olevan toistaiseksi vaikutuksiltaan neutraalia:

- Yliopistokeskuksen toiminta on määrällisillä mittareilla (rahoitus, opiskelijat, henkilökunta, tutkinnot, tutkimusprojektit jne) havainnoituna kasvanut erityisesti 2000-luvun alkuvuosina.
- Opiskelijoiden ja henkilökunnan tuottama kulutuskysyntä on lisääntynyt ja siten kasvattanut aluetaloutta.
- Korkeakoulutetun väestön osuus Porin seudulla on kasvanut hitaasti: korkeakoulutettujen työllisten määrä on lisääntynyt.
- Yritysten innovaatiokyvykkyyden lisääntymistä ei havaittu, vaikka kansainvälinen tutkimus näin väittääkin käyvän.
- Elinkeinorakenteen muutoksia ei havaittu.

Vähäsantasen ym. (2006) tutkimuksessa ei kyetty osoittamaan pitkän aikavälin vaikutuksia, joihin Salter & Martin (2001) viittaavat. Lyhyellä aikavälillä yliopistokeskus on vaikuttanut lähinnä siihen suorassa yhteydessä toimiviin opiskelijoihin ja tutkijoihin sekä muuhun henkilökuntaan. Vähäsantainen ym. kuitenkin päätyvät varovaisesti toteamaan, että ”Porin yliopistokeskukselle asetettujen aluetalouden kehitykseen liittyvien tavoitteiden toteutuminen on tähänastinen kehitys ja muita yliopistoyksiköitä koskeva suomalainen ja kansainvälinen kokemus huomioon ottaen mahdollista”.

Satakunnan ammattikorkeakoulusta ja Porin yliopistokeskuksesta tehdyt vaikuttavuustutkimukset ovat antaneet kahdenlaista tulosta. SAMK esiintyy alueen elinkeinoelämän mielikuvissa palvelutarjoajana sekä yhteistyökumppanina, mikä saa vahvistusta aineistosta. SAMK uutisoitiin nimenomaan yhteistyönsä kautta SK:n sivuilla. Porin yliopistokeskus puolestaan vaikuttaa haavetehtaalta. Vaikuttavuuden osalta tutkijat eivät kykene todentamaan poimimassani teoreettisessa kirjallisuudessa esitettyjä alueellisia vaikutuksia. Suurin syy tähän on todennäköisesti yliopistokeskuksen toiminnan nuoruus. Uuden lain myötä rahoitusta on ehkä saatu helposti vaikuttavuustutkimuksiin, ja toisaalta paikallistason rahoittajilla on ollut kiinnostusta selvittää sijoituksensa kannattavuutta.

Tutkijat eivät ole kyenneet vahvistamaan paikallistason aluekehittäjien toivetta, jonka mukaan yliopistokeskuksen myötä alue menestyisi entistä paremmin. Tutkimuksessa on myös jäänyt kyseenalaiseksi, että minkä alueen menestymisen yliopistokeskus takaisi. Useimmiten odotukset kohdentuvat Poriin, Porin seutuun ja mahdollisesti, mutta vasta viimeisenä, maakuntaan.

Suurin yhdenmielisyys vaikuttavuustutkimusten ja aineistoni välillä vallitsee kun esille nostetaan vetovoima. Sekä vaikuttavuustutkimuksien kyselyaineistot että tutkielmassa käyttämäni sanomalehtiaineisto osoittavat yliopistokeskuksen nostaneen alueen vetovoimaa ja parantaneen imagoa. On kuitenkin kysyttävä, että liittyykö yhtenäisyyteen pohjimmiltaan Satakunnan Kansan myönteinen uutisointi kaikesta mikä liittyy yliopistokeskukseen.

Vaikuttavuustutkimusten kyselyihin vastanneet ihmiset ovat todennäköisesti lukeneet Satakunnan Kansasta valtaeliitin esittämiä näkemyksiä yliopistokeskuksesta. Niissä on esitetty yliopistokeskuksen myönteisiä vaikutuksia alueelle. On mahdollista, että kyselyaineistojen vastaajat uusinsivat sanomalehdestä todeksi uskomansa väitteen yliopistokeskuksen vaikutuksesta alueen kehittämiseen ja vetovoimaisuuteen. Tällöin Satakunnan Kansan luomasta todellisuudesta riippumaton tietoisuus yliopistokeskuksen vaikuttavuudesta jää arvoitukseksi.

5 TULEVAISUUDEN MUUTOSPAINHEET

Mikään ei ole niin varmaa kuin muutos. Tämä on vanha sanonta, joka pätee korkeakoulutuksenkin kohdalla. Poimin pari julkisuudessa heräteltyä keskustelun juonetta, joista tulevaisuuden korkeakoulupolitiikkaa todennäköisesti luodaan:

- nuorten ikäluokkien pieneneminen ja korkeakoulutuksen laajeneminen asettuvat vastakkain: mitä koulutusta julkisella rahoituksella tuetaan ja mitä ei?
- korkeakoulutuksen määrä vs laatu
- alueellinen vuorovaikutus korkeakoulujen perustehtävänä. (vrt. Saarivirta 2003; Välimaa 2004; Asplund & Maliranta 2006)

Yksi eniten Suomen korkeakoulupolitiikkaan vaikuttaneista ja edelleen käynnissä olevista toimista on vuonna 1998 aloitettu Bolognan prosessi. Se on Euroopan unionin tasolla sovittu toimintaohjelma eurooppalaisen kilpailukyvyn ylläpitämiseksi osaamisen avulla. Sen perimmäisenä tavoitteena on rakentaa yhteinen eurooppalainen korkeakoulutusalue vuoteen 2010 mennessä. Tällöin eurooppalaisista korkeakoulututkinnoista tulisi muodostua vertailtava kokonaisuus. (ks. Opetusministeriön verkkosivut.)

Prosessiin liittyen Suomessa uudistettiin yliopistojen tutkintorakenne kaksiportaiseksi vuodesta 2005 lähtien. Samalla kansallisesti päätettiin ottaa käyttöön opintoaikojen rajaus, minkä toivotaan parantavan opiskelun kansantaloudellista kustannustehokkuutta. Vaikutukset jäävät nähtäviksi, mutta uudistuksessa on kuitenkin puututtu korkeakouluopintojen tottumuksiin ja perinteisiin mullistavalla tavalla. Mahdollisesti kyseisillä uudistuksilla avataan tie muillekin muutoksille.

Tätä kirjoitettaessa vuonna 2006 korkeakoulutuksen kehitys on ollut nousujohteista: lisää korkeakouluja, lisää opiskelijoita, lisää tutkintoja. Mielestäni julkisuudessa käytävässä keskustelussa on tapahtumassa vähittäinen suunnanmuutos. Korkeakoulutuksen määrällisestä arvostuksesta ollaan siirtymässä laadun vaatimiseen.

Suomalaisen koulujärjestelmän tärkeä piirre on opetuksen maksuttomuus. Tästä syystä valtio mittaa koulutusinvestointiensa tuottavuutta ja laatua. Korkeakoulutuksen määrää on lisätty 1990-luvulta lähtien, mutta tulevaisuuden suunta lienee supistuva. Korkeakoulutukselle on asetettu kansantaloudellista kustannustehokkuutta lisääviä vaatimuksia, joista yhtenä rajattiin yliopisto-opiskelijoiden opinto-oikeuden kesto.

Asplund ja Maliranta (2006: 47-49) toteavat, että suomalaistutkimuksissa on kyetty empiirisesti osoittamaan koulutuksen hyöty yksilötasolla sekä yrityksissä, mutta kansantalouden osalta vaikutus on toistaiseksi epäselvä. Heidän mukaansa olisi olennaista tietää miten koulutusinvestoinneista syntyy talouskasvua, ja mikä on nimenomaan koulutuksen osuus muiden tekijöiden rinnalla. Koulutuksen tutkimuskentällä laatu on jäänyt määrää vähemmälle huomiolle. Todisteita samantasoisien koulutuksen laadullisesta hajonnasta antaa koulutusryhmien sisäinen palkka- ja tuloerojen kasvu.

Suomalaisen korkeakoulupolitiikan tavoitteena on, että Suomessa on kaksi samantasoista mutta erillistä järjestelmää: ammattikorkeakoulut ja yliopistot. Ammattikorkeakouluissa opetuksen lähtökohdaksi on työelämä ja siellä vaadittavat taidot. Yliopistot keskittyvät tutkimukseen ja siihen perustuvaan opetukseen. Tavoitellun rinnakkaisuuden sijaan ammattikorkeakoulut ja yliopistot nähdään usein toistensa vastakohtina. Opetuksessa raja ei ole selvä: esimerkiksi tekniikan ja kaupan alan samankaltaista koulutusta annetaan molemmissa. (Välimaa 2004: 59-61.)

Kyläheikon (1999: 40) mukaan ammattikorkeakoulut haastavat erityisesti ne yliopistojen tiedekunnat, jotka ovat suuntautuneet teollisuuteen. Mikäli tiedekunnat eivät kykene tuottamaan riittävän korkeatasoista tutkimusta, ero ammattikorkeakoulun osaamistarjontaan häviää. Porin yliopistokeskuksen ja SAMK:n koulutusalat menevät osittain päällekkäin, lähinnä kaupallisen ja teknisen koulutuksen aloilla. Ne kilpailevat keskenään ainakin opiskelijoista ja tutkimusrahoituksesta, sekä kummankin opiskelijat vielä keskenään harjoittelu- ja työpaikoista.

Kososen (2005: 19-20) mukaan Porin yliopistokeskus on välillisesti mukana satakuntalaisen teollisuuden toiminnan kehittämässä. Yliopistokeskuksen koulutus ja osaamispainotukset eivät palvele teollisuuden tarpeita yhtä hyvin kuin SAMK. Perinteiset yhteistyösuhteet saattavat tiivistyä teollisuuden ja SAMK:n välillä, jolloin yliopistokeskukselle jää tilaa suuntautua muun liike-elämän kehittämiseen. Porin automaatioteollisuus saa myös tukea Tampereen teknillisen yliopiston osaamisesta Hervannasta.

Vähäsantanen ym. (2006: 143) määrittelevät Porin yliopistokeskuksen aseman Satakunnan aluetaloudellisena voimavarana sen kykyä verkostoitua. Porin yliopistokeskuksen verkostojen tulisi menestyksekkäästi kattaa kaikki sen toiminta-alueet: tutkimuksen koulutuksen ja kolmannen tehtävän. Verkostojen tulisi ulottua yli alueen kansainväliselle tasolle ja tehokkaasti alueen sisälle, jotta yliopistokeskus kykenisi parhaalla mahdollisella tavalla siirtämään tietoa alueen toimijoille.

Edellä mainitut tutkijat Kyläheikko, Kosonen ja Vähäsantanen ym. ottavat kantaa kiristyvään kilpailuun korkeakoulujen välillä. Kilpailua ei käydä vain opiskelijoista, vaan yhä lisääntyvässä määrin yhteistyökumppaneista, tutkimusrahoituksesta ja mahdollisesti myös maineesta. Korkeakouluilla ei ole varaa jäädä oman osaamisensa ja alueensa varaan, vaan muualle verkostoitumisesta tulee niiden ehto.

Nuorten ikäluokkien pieneneminen ajaa korkeakoulut kilpailuun opiskelijoista. Välimaan (2001) mielestä Suomen koulutusjärjestelmässä on ylikapasiteettia. Hänen vuonna 2001 tekemänsä laskelman mukaan korkeakoulupaikka on tarjolla 83% koulutukseen hakeutuvasta ikäluokasta. Tämä näkyy joillain koulutusaloilla vaikeuksina täyttää tarjottuja opiskelupaikkoja, sekä ammattikorkeakouluissa että yliopistoissa. Mikäli tarjonta pysyy samana ikäluokkien pienenemisestä huolimatta, Suomessa tulee olemaan enemmän aloituspaikkoja kuin niihin hakeutuvia. (Välimaa 2004: 53.)

Välimaan laskelmia vastaavaa tietoa on esitetty SK:n uutisissa mm. yliopistokeskuksen yhteydessä. Korkeakouluopetuksen supistamisesta on kirjoitettu eri henkilöiden mielipiteinä, mutta koska vuosina 2001-2004 –tarkastelukaudella ei tehty valtakunnallisesti vaikuttavia päätöksiä, SK:n kirjoittelu aiheesta jäi vähiin. Vuosi 2006 olisi ehkä uutisoitu eri tavalla, silloin erilaiset valtion kulujen leikkaussuunnitelmat saivat uutisnäkyvyyttä.

Opetusministeriön ylijohtaja Arvo Jäppistä haastateltiin korkeakoulutuksen kehityssuunnitelmista pariin otteeseen. Ensimmäisellä kerralla vuonna 2003 keskustelun alla oli yliopistokeskusten toiminta, jolloin Jäppinen tyrmäsi odotukset uusista yliopistokeskuksista: ”syynä tähän on muun muassa kilpailu uusista oppilaista... tulevaisuudessa kilpailu oppilaista käy yhä kiivaammaksi” (25.9.2003 / Kolomainen). Vuotta myöhemmin Jäppiselle annettiin enemmän tilaa perustella näkemyksensä supistuvasta korkeakoulutarjonnasta. Hän käytti Välimaan (2004) tapaan perusteena korkeakoulupaikkojen ylitarjontaa tulevaisuuden uhkakuvana.

Jäppisen mukaan yliopistojen aloitusmäärät laskevat pakostakin tulevaisuudessa. Tänä vuonna 16-vuotiaita on Suomessa 65 000, kymmenen vuoden päästä 58 000. Jäppisen mukaan yhtälö on paha, mitä korostaa suurten ikäluokkien siirtyminen eläkkeelle. Suomi tarvitsee ammattimiehiä ja -naisia, siksi yliopisto-oppilaiden määrä laskee pakostakin. (7.9.2004 / Varjonen.)

Porissa yliopistokeskuksesta luopuminen olisi vaikeaa pitkän panostamisen, uskomisen ja toivomisen jälkeen. Strateginen valinta lisätä alueen osaamistasoa joutuisi tällöin romutetuksi ja tulevaisuus pitäisi hahmottaa uudella tavalla. Toisaalta SK uutisoi Porin kannalta myönteisen näkemyksen korkeakoulutuksen supistamisesta, jossa Toni Saarivirran (2003, 2004) kanssa yhteistyötä tehnyt Tampereen yliopiston kasvatustieteiden emeritusprofessori Reijo Raivola arvioi, että:

–Tällä hetkellä yli sata paikkakuntaa Suomessa tarjoaa korkeakouluopetusta, ja voi olla, että pian tarjontaa joudutaan pakon edessä vähentämään. Porille on ehkä käynyt hyvin, kun täällä ei ole itsenäistä yksikköä, jonka toimintaa pitäisi nyt ryhtyä ajamaan alas. (9.2.2003 / Partanen.)

Koulutustarjonnan sopeuttamista pohdittiin vuonna 2004. Uutisointi säilyi varovaisena ja uhkakuvat siirrettiin pois Porin tilanteesta: ”Erityisesti suuret suomalaiset yliopistot vastustavat opetusministeriön kaavailua jakaa Suomen koulutustarjonta uusiksi. Suunnitelmat koskevat yliopistoja, ammattikorkeakouluja ja ammatillista koulutusta” (7.9.2004 / Varjonen). Keskustelu ei herättänyt pelkoja Porin yliopistokeskuksen puolesta. Päälimmäisin riemunaihe oli yliopisto-opetuksen saaminen yli-päättään ja rahoituksen siirtyminen valtiolle. Vaihtoehtoiset tulevaisuudenkuvat piilotettiin pinnan alle, vaikka niitä oli jo esitetty. Esimerkiksi Mikkelin seudulla yliopistokeskus sai aivan toisen vastaanoton kuin Porissa.

Mikkeliin yliopistokeskus perustettiin vuoden 2004 alusta. Siellä kehittämistä on haitannut ammattikorkeakoulua rahoittavien kuntien halukkuus panostaa omaan ammattikorkeakouluun enemmän kuin yliopistokeskukseen. Usko yliopistokeskuksen toiminnan jatkuvuuteen on heikko: yksikköjen arvellaan poistuvan yliopistokeskuksesta koska tahansa emokorkeakoulujen mielialan muutoksen seurauksena. (Pojärvi-Miikkulainen 2004b: 60-61.)

Onko mikkeliläisten varovaisuus viisautta vai tyhmyyttä, jää nähtäväksi. Porilainen asennoituminen yliopistokeskukseen ei ole omien aineistohavaintojeni perusteella yhtä epäuskoista kuin mikkeliläisten omaansa. Aiemmassa Raivolan kommentissa alasajon tuska liittyy pelkästään pysyviin vakiintuneisiin yliopistoihin. Epäilen että Porissa yliopistokeskuksen menettäminen koettaisiin samanlaisena romahduksena kuin teollisuuden alasajo 1980-luvulla. Toiveet kohdennettiin vuosiksi yliopisto-opetuksen saamiseen ja se toteutui. Yliopistokeskukseen 2000-luvulla juurrutettu tulevaisuudenusko on porilaisen aluekehittämisen kulmakivi.

Satakunnan Kansa uutisoi epäilyt yliopistokeskuksen rahoituksen oikeutuksesta. Paikallisen tuen suuruutta pohdittiin ja sitä myös puolusteltiin. Mikäli korkeakoulutuksen supistamissuunnitelmat toteutuisivat siten että yliopistokeskuksen rahoitusta leikattaisiin, toiminnan ylläpito jäisi jälleen paikallisrahoituksen varaan. Olisiko tähän halukkuutta vai koettaisiinko yliopistokeskus menetetyksi? Porin yliopistokeskus on toistaiseksi laajentanut sisäänottoaan tuomalla uusia koulutusyksiköjä

kaupunkiin, mutta Satakunnan ammattikorkeakoulu suuntautuu tulevaisuuteen toisin. Uusien opiskelijoiden sisäänotto Kankaanpäässä liiketalouden koulutusohjelmaan ja Harjavallassa sosiaali- ja terveydenhuollon koulutukseen päättyy 2007.

Korkeakouluopetuksen lopettaminen heikentää muuttotappioisen Pohjois-Satakunnan ydinkeskusten Kankaanpään asemaa, samoin Harjavallan teollisuuskeskittymää. Tasa-arvoisesta aluekehittämisestä on turha puhua, koska Satakunnan ammattikorkeakoulu hallinnoidaan Porista käsin. SAMK:n toimintojen supistaminen ja yliopistokeskuksen kasvu vievät maakuntaa eri suuntiin. Kehityserot kasvavat Porin kaupungin ja maakunnan muiden asutuskeskusten välillä.

Porin ja Rauman tulevaisuudennäkymät vaikuttavat parhailta muihin satakuntalaiskeskuksiin verrattuna. Ne pääsevät vahvistamaan roolejaan opiskelukaupunkeina ja saavuttavat mahdollisesti pysyvää muuttovoittoa opiskelijoiden jäädessä seudulle. Toivottu muuttovoitto näyttää kuitenkin melko epätodennäköiseltä. Rannikkokaupunkien välinen kilpailu yliopisto-opetuksesta on päätynyt toistaiseksi Porin erävoittoon: Rauma menetti Turun yliopiston koulutusohjelmia, kun Porin yliopistoyksikköön tuli uutena tutkinto-ohjelmanaisemantutkimus ja digitaalinen kulttuuri.

6 SATAKUNNAN KANSA UUTISOIJANA

Tutkielmani lähtöidea sai alkunsa hämmennyksestä mutta lopputuloksena on epäuskoinen ymmärrys. Satakunnan Kansan uutisointi osoittautui mielekkääksi tavaksi tarkastella aluekehittämistä. Aineistoa voisi kuvailla lähes viihtyisäksi työkaveriksi: sen määrällisestä runsaudesta huolimatta rajaaminen onnistui ja analyysi eteni sujuvasti. Tutkielmani lähtöasetelma on helposti toistettavissa. Se perustuu saman paikkakunnan korkeakoulujen uutisnäkyvyyden vertailuun. Paikkakunnasta muodostui napakka rajaus aineiston keräämiselle, kuten myös artikkelien poiminta-ajasta.

En pitänyt aineistosta tekemiäni havaintojani kovin myönteisinä koko Satakunnan kehittämisen kannalta. Johtoajatukseeni Satakunnan Kansasta epätasapuolisena uutisoijana sai kuitenkin vahvistusta (ks. tutkimuskysymykset s. 7), minkä ohella muutakin mielenkiintoista ilmeni.

Satakunnan Kansa uutisoi aluekehittämisen kahdella eri tasolla: maakunnan tai Porin kaupungin näkökulmasta. Maakunnalla tarkoitan koko Satakuntaa ilman Poria, eli maaseutumaista asutusta sekä Huittisten, Kankaanpään ja Rauman kaupunkikeskuksia. Maakunta jäi vähälle huomiolle korkeakouluihin yhdistetyssä uutisoinnissa. Tämä on merkillistä vähintään kahdesta eri syystä:

1. Porin yliopistokeskuksen rahoittamiseen käytettiin maakunnallista EU:n ESR-tukea, eli maakunnalla olisi ainakin pitänyt olla aktiivinen rooli yliopistotasoisien opetuksen kehittämisessä.
2. Satakunnan ammattikorkeakoulu on maakunnallinen, hajautettu opetusorganisaatio. Sen tulisi vaikuttaa ympäristöönsä myös Porin ulkopuolella ja vaikuttavuuden pitäisi heijastua Satakunnan Kansan uutisiin.

Satakunnan Kansan aluekehitykseen kiinnittyvä uutisointi peilautuu pitkälti Porin kautta. Pori on ikään kuin Satakunnan keskipiste, ja vain Pori kykenee esittämään mielipiteitä julkisuuteen. Maakuntaa ei ole olemassa kuin Karhukuntina, eli Porin työssäkäyntialueena.

Maakunnan ja Porin kaupunkiseudun vastakkaisuus tuli itselleni yllätyksenä. En ole huomannut ilmiötä aiemmin Satakunnan Kansan satunnaisena lukijana. Muitakin maakunnan sisäisiä jännitteitä löytyi, parhaimpina esimerkkeinä Porin ja Rauman kaupunkien väliset suhteet ja Huittisten yhteistyökuvio pirkanmaalaisen Vammalan kanssa. Kuitenkin tutkielmani kannalta kiinnostavimmaksi piirteeksi jäi maakunnan tahdon heikko ilmeneminen korkeakoulujen kehittämisessä ja niiden rakentamista koskevassa päätöksenteossa.

Valitsin tutkielmani tarkasteluajan tietokantahaun helppouden mukaan. Tämä valinta ehkä kostautui. Jos olisin valinnut aiemman ajanjakson, siten että mukaan olisi tullut 1990-luvun lopun artikkeleita, korkeakouluista olisi mahdollisesti uutisoitu eri tavalla. Seuraavat kysymykset herättivät minussa epä tietoisuutta:

- Oliko yliopisto-opetuksen tulo Poriin yhtä sopuisaa, kuin miltä sen eteneminen vuosina 2001-2004 vaikutti?
- Miten Satakunnan ammattikorkeakoulun vakinaistaminen 1997 sopi yhteen uusien suunnitelmien kanssa?
- Miten Satakunnan Kansa uutisoi maakunnan kehitysrahojen käytön yliopisto-opetukseen? Käytiinkö niistä riittävästi keskustelua, niin kuin olettais?

Etsin Satakunnan Kansan verkkoarkistosta tarvitsemani materiaalin. Artikkelien määrä kasvoi turhan suureksi, koska tietokantahakua oli vaikea täsmentää. Aineiston lisärajaaminen vei aikaa. Samalla massaan saattoi hukkaa osuvia kiteytyksiä, joiden lainaaminen tutkielmaan olisi ollut perusteltua ja mielekäästä. Joka tapauksessa, Satakunnan Kansa uutisoi Satakunnan ammattikorkeakoulun ja Porin yliopistokeskuksen kahtena eri ilmiönä, joille oli varattu omat roolinsa alueella. Pääosin aluekehittäminen ja Porin yliopistokeskus liitettiin yhteen. Satakunnan ammattikorkeakoulu touhusi kaikenlaista yritysten ja julkishallinnon kanssa, mutta sillä ei ole aluekehitysvaikutuksia Satakunnan Kansan sivuilla.

Satakunnan Kansan luoman mielikuvan perusteella Porin yliopistokeskus kehittää aluetta koska

- imago kohenee, vetovoima kasvaa
- oma väestö voi opiskella siellä eikä lähde pois maakunnasta
- alueelle tulee opiskelijoita ja korkeakoulutettuja
- yliopistokeskuksen osaajien ympärille ja ansiosta syntyy talouskasvua

→ *Porista voisi tulla jälleen kasvukeskus*

Kasvuodotuksille vastakkaisia viestejä on esitetty, mutta myönteiset tulevaisuudenkuvat pääsevät voitolle. Viidennen luvun alkuun kokoamani muutosvoimat vaikuttavat myös Porissa, samoin Saari-virran (2004) esittämä pohdinta alueen elinkeinorakenteen luonteesta korkeakoulutettujen kysyntä-tekijänä. Mikään korkeakoulu ei voi paeta todellisuutta siltä osin, että nuoret ikäluokat pienenevät. Kysymykseksi jää, kenelle alueen korkeakoulujen opetus tarjotaan ja mitä sen sisällön tulisi olla, jotta opiskelijoita riittäisi.

Oppivan talouden teoriaperustassa Lundvall (1988) painotti poisoppimisen tärkeyttä. Porissa tähän ei ole ryhdytty, vaan menneisyyden kaiut palaavat uudestaan ja uudestaan. Koska Pori oli 1960-70-luvuilla Suomen menestyksekkäimpiä alueita, sen tulisi olla sitä nytkin, aivan toisenlaisessa globaalissa toimintaympäristössä. Tätä uskomusta Satakunnan Kansa toistaa uskollisesti, puolueetoman ja tarpeen vaatiessa kriittisen tiedottajan tehtävänsä unohtaen.

Satakunnan ammattikorkeakoulu liittyy aluekehittämiseen yksikkösidonnaisesti, ainakin Satakunnan Kansan tuottamassa todellisuudessa. Kokonaisuutena aluekehittämistä ei oikeastaan tapahtunut. Tämä vaikuttanee pitkällä aikavälillä SAMK:n mahdollisuuksiin hakeutua yhteistyökumppanuuksiin alueen uusien toimijoiden kanssa. Mikäli SK:n välittämä uutisointi vähättelee SAMK:n kykyä toimia aluekehittäjänä, mahdolliset tulevaisuuden kumppanit eivät ota sitä tosissaan.

Aktiivisimmin SAMK:sta ja aluekehittämisestä kirjoitettiin Kankaanpäästä ja Huittisia koskevissa uutisissa. Kumpikin kaupunkikeskus arvostaa ammattikorkeakouluyksikön vaikutusta paikkakunnan elinvoimaan. Satakunnan Kansalla on muutama toimittaja kummassakin kaupunkikeskuksessa, mikä auttaneeksi yksiköiden esille pääsyä. Muutoin Satakunnan Kansan toimitus keskittyy fyysisesti Porin ydinkeskustaan, mikä näyttäisi vaikuttavan myös uutisoinnin luonteeseen.

Rauman kaupungin ja SAMK:n siellä sijaitsevan yksikön huomioarvo jäi pieneksi. Ilmeisesti Satakunnan Kansa ei kokenut tarpeelliseksi uutisoida tapahtumia, ellei niillä ollut jotain yhteyttä koko ammattikorkeakouluun tai Porin omiin hankkeisiin. Tältä kannalta olisi ollut mielenkiintoista verrata Länsi-Suomen ja Satakunnan Kansan uutisointia keskenään korkeakoulujen kehittymisen aikana.

Satakunnan ammattikorkeakoulun alueellinen vaikuttavuus kuvastui teoissa. Sen yhteistyöhankkeet maakunnallistuivat yksikköjen lähialueille. Erityisesti tutkimus- ja kehittämiskeskus O'Sata piti toimintansa julkisuudessa, samoin sosiaali- ja terveysalan hyvinvointihankkeet saivat näkyvyyttä. Satakunnan Kansa uutisoi SAMK:n hankkeet nimenomaan yhteistyönä. Aluekehittämistä ei terminä käytetty näissä uutisissa, mutta mikäli hankkeista kertynyttä runsasta uutisointia verrataan teoreettiseen kirjallisuuteen, yhteistyössä on alueellisen vaikuttavuuden ydin. Mahdollisesti SAMK:n vaikuttavuus oli niin käytännönläheistä, ettei Satakunnan Kansan toimittajakunta tunnistanut sitä aluekehittämiseksi.

Porin yliopistokeskuksen vaikuttavuus jäi puheiden ja ennustusten tasolle. Yliopistokeskuksen yhteistyöhankkeet eivät saaneet näkyvyyttä, eli oliko niitä olemassa? Satakunnan Kansa todellisuudenkuvaajana ei ainakaan uutisoinut yliopistokeskuksen vaikuttavuuden käytännönläheistä yhteyttä. Toisaalta sanomalehden varaukseton myönteisyys yliopistokeskusta kohtaan koki poikkeuksensa jotka vahvistivat säännön. Yliopistokeskuksen rahoitus nostettiin esille lukuisia kertoja ja sen oikeutukselle etsittiin puolestapuhujia.

Satakunnan Kansa uutisoi korkeakoulujen alueiden kehittämisroolin passiivisena toimintana. Harvinainen poikkeus tästä linjasta oli SAMK:n Kankaanpään yksikön johtajan haastattelu (ks. s. 50). SK:n tyypillisesti kuvailee aluekehittämisen toteutuvan yliopistokeskuksessa. Alue kehittyy ja kasvaa yksin yliopistokeskuksen olemassaoloon perustuen, ei siksi että korkeakoulut ottaisivat aktiivisen roolin ja hakeutuisivat yhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa kehittääkseen aluetta.

Satakunnan Kansa etsi ja haastatteli lukuisia valtakunnallista tai paikallista arvostusta nauttivia henkilöitä, joiden haastatteluissa kerrottiin yliopistojen myönteisistä vaikutuksista alueille. Uutisen rakentaminen auktoriteettien varaan on Faircloughin (1997) mukaan tavanomaista. SK:n uutisointi uusintaa vallitsevan valtaeliitin näkemyksen ja välittää sen massoille. Satakunnan Kansa ei huomionnut haastateltaviensa puheiden sovellettavuutta Porin tilanteeseen, vaikka syytä olisi ollut:

- Puhujat kertoivat kansainvälisen tutkimuksen havainnoista, jotka ovat peräisin usein länsimaisten suurkaupunkien pitkään toimineista yliopistoista.
- Suomen osalta puhe kääntyi pääkaupunkiseutuun, Ouluun, Jyväskylään ja Tampereelle, joissa yliopistot ovat monitieteisiä ja ne ovat toimineet kymmeniä vuosia.

Satakunnan Kansan julkaisema uutisaineisto kertoo ihmisten tekemistä valinnoista. Toimitus on käyttänyt suurilevikkisen sanomalehden valtaa valitessaan uutisoinnin kohteensa ja tavan millä niitä kerrotaan. Faircloughin (1997) mainitsema valtajärjestelmä näkyy uutisoinnissa. Aluekehittämiseen ja erityisesti koulutuksen osuuteen siinä haettiin vahvistusta useilta tahoilta. Viestinsä pääsivät välittämään Porin kaupungin johto, yliopistokeskuksen johto, Tekes, harvakseltaan yritysten johtohenkilöt ja muutama tutkija.

Aina haastateltavien sanoma ei ollut pelkästään myönteinen kannanotto korkeakoulutuksen puolesta, mutta harvat kriittiset puheet jäivät selvään vähemmistöön. Toisaalta osa puhujista suhtautui neutraalisti Porin yritykseen lisätä korkeakoulutuksella menestystä, mutta kertoi muiden onnistumisista. Tämän ohella on mahdoton tietää, kuinka paljon Satakunnan Kansan toimitus karsi valitsemansa myönteisen linjan vastaista informaatiota kirjoittaessaan uutisia.

Satakunnan ammattikorkeakoulu rakensi vahvaa kehittäjäverkostoa yhteistyössä julkisen hallinnon ja yritysten kanssa, mutta Satakunnan Kansa jätti toiminnan huomiotta. Poijärvi-Miikkulaisen (2004a) vaikuttavuustutkimuksessa kyselyaineiston vastaajat arvioivat SAMK:n olevan alueen vetoimatekijä, mutta tieto ohitti Satakunnan Kansan toimituksen. Satakunnan Kansa käytti valtaansa

määrittää lukijoidensa todellisuutta: SAMK on mukana monessa, mutta se ei Satakunnan Kansan uutisoinnissa kehittä aluetta koska Porin yliopistokeskuksesta syntyy kasvu ja Porin uusi menestys.

Satakunnan Kansan toimitus välittää tietoa eteenpäin omien arvojensa mukaisesti, mutta myös korkeakoulujen antaman materiaalin perusteella. Satakunnan ammattikorkeakoulu sai toimintaansa lukumääräisesti enemmän esille kuin Porin yliopistokeskus, mutta uutisoinnin sisällöt vaihtelivat. Korkeakoulujen uutisointiin vaikuttava, mutta tässä tutkielmassa sivuun jäänyt näkökulma on uutis-markkinointi. Miten korkeakoulut itse markkinoivat toimintaansa medialle? SAMK:n uutisointi oli varsin hankekeskeistä. Samanlaiseen kiinnostavuuden herättämiseen kykeni yliopistokeskuksen sisällä vain humanistinen maiseman tutkimuksen laitos Porin historiaa valottaneilla tutkimushankkeillaan. Muutoin yliopistokeskuksen toiminta uutisoitiin ulkoa käsin. Esimerkiksi suurin osa tutkintokoulutuksen lisäämisestä lähti Porin kaupungista ja yksikköjen emoyliopistoista. Yliopistokeskuksen sisältä ei irronnut uutisoitavaa.

Satakunnan Kansan uutisointi johdattelee pohtimaan porilaista aluekehittämistä ja sen tulevaisuutta. Menneisyys elää mukana nykyisissä ratkaisuisissa, erityisesti katkeruus hyvän kasvuvauhdin ja menestyksen katkeamisesta 1980-luvulla. Tämän vuosikymmenen suuri aluekehitysprojekti on ollut yliopistokeskus. Siihen suhtaudutaan aineistoni perusteella kovin yksipuolisesti, ikään kuin se takaisi uuden menestyksen. Uskoisin että 1960-70 -luvuilla teollisuus nostatti yhtä ihannoivan uutisoinnin kuin yliopistokeskus tänään, mikä Ahmaniemen, Kautosen ja Tulkin (2001) mukaan lukitsi seudun toimintatavat ja asenteet. Riittääkö Porin seudulla kykyä nähdä yliopistokeskusta pidemmälle kehityshankkeissa, vai uskotaanko yliopistokeskuksen toteuttavan kaikki toiveet?

Tutkielmani tarkoituksena ei ole jättäytyä pelkästään Poriin. Aineiston parissa työskennellessäni totesin yliopistokeskuksen hehkutuksen voivan olla todellisuutta myös muilla paikkakunnilla, joihin yliopistokeskus saatiin 2000-luvulla. Pysyväksi ja jatkotutkimukseen johdattelevaksi kysymykseksi nostan omien havaintojeni yleistettävyyden. Onko Mikkeliissä, Lahdessa, Kokkolassa, Seinäjoella ja Kajaanissa ammattikorkeakoulut jätetty alisteiseen asemaan uusien yliopistokeskusten tultua vai onko tämä yksin porilainen ilmiö? Toisaalta yliopistokeskusten rahoittaminen maakunnan kehitystulosta voidaan kyseenalaistaa, jos ainoa yliopistokeskuksesta hyötyjä on sijaintikaupunki. Maakunnan muut kunnat eivät välttämättä koe saavansa taloudelliselle panostukselle vastinetta. Onko tämäkin vain Satakunnan sisäistä kiistaa vai voidaanko se löytää muualtakin?

LÄHTEET

Ahmaniemi R, Kautonen M & Tulkki P (2001) Tietointensiiviset yritysverkostot Porin alueella. Työraportteja 63/2001. Työelämän tutkimuslaitos. Tampereen yliopisto.

Antikainen J. (2005) Kilpailukykyä kaupunkien kautta. Haastateltavana Rudolf Niessler ja Elisabeth Helander. AKO-katsaus 2/2005, ss. 18-19.

Barnes B (1983) On the Conventional Character of Knowledge and Cognition. Teoksessa Knorr-Cetina K & Mulkay M (toim) Science Observed: Perspectives on the Social Study of Science. s. 19-52. Sage. London.

Berger P & Luckmann T (1994) Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen: tiedonsosiologinen tutkielma. Gaudeamus. Helsinki.

Burgess J (1992) Viittaus teoksessa Häkli J (1999) Meta Hodos. Johdatus ihmismaantieteeseen. Vastapaino. Tampere. Täydellinen lähde puuttuu.

ESDP (1999) European Spatial Development Perspective. Euroopan aluesuunnittelun ja aluekehityksen suuntaviivat. Kohti Euroopan unionin alueen tasapainoista ja kestäväää kehitystä. Euroopan unionin virallisten julkaisujen toimisto. Luxemburg.

Fairclough N (1997) Miten media puhuu. Vastapaino. Tampere.

Florida R (2003) Cities and Creative Class. City & Community 2:1 March 2003.

Gibson D.V & Stiles C.E (2000) Technopolies, Technology Transfer, and Globally Networked Entrepreneurship. In Conceicao P & Gibson D & Heitor M & Shariq S (eds.) Science, Technology and Innovation Policy. Opportunities and Challenges for the Knowledge Economy. Quorum Books. London.

Grabher G (1993) The Weakness of Strong Ties: The Lock-in of Regional Development in the Ruhr area. In Grabher G (ed.) The Embedded Firm. On the Socioeconomics of Industrial Networks. Routledge. London.

Haarni T & Vartiainen P (1996) Kaupunkiverkostoituminen Suomessa. Suomen ympäristö 64.

Hirst P.Q (1987) Constructed Space and the Subject. Teoksessa Fardon R (toim) Power and Knowledge. Anthropological and Sociological Approaches. s. 171-192. Scottish Academic Press. Edinburgh.

Häkli J (1999) Meta Hodos. Johdatus ihmismaantieteeseen. Vastapaino. Tampere.

Jacobs J (1961) Death and Life of Great American Cities. Random House. New York.

Johnson B (1992) Institutional Learning. In Lundvall B-Å (ed.) National Systems of Innovation and Interactive Learning. Pinter. New York.

Jääskeläinen R (2000) Katsaus Suomen ammattikorkeakoulujärjestelmään. Snellman-instituutti. Kuopio.

Katajamäki H (2002) Ammattikorkeakoulujen alueellisen vaikuttavuuden kriteerit vaihtelevat toimintaympäristöjen mukaan. Teoksessa Katajamäki H & Huttula T (toim) Ammattikorkeakoulut alueidensa kehittäjinä – näkökulmia ammattikorkeakoulujen aluekehitystehtävän toteutukseen. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 11/2002. Edita. Helsinki.

Kaukonen E (2004) Yliopistollisen tutkimuksen yhteiskunnallinen ulottuvuus. Teoksessa Yliopistojen kolmas tehtävä? (2004) s. 69-86. Sitra 264. 2. painos. Edita. Helsinki.

Kaupunkiverkko ja kaupunkiseudut (2006) Sisäasiainministeriön julkaisuja 10/2006. Edita. Helsinki.

Kautonen M & Kolehmainen J (2001) Näkökulmia oppivan talouden alueellisen innovaatiopolitiikkaan. Teoksessa Sotarauta M & Mustikkamäki N (toim.) (2001) Alueiden kilpailukyvyn kahdeksan elementtiä. Acta 137. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.

Kolehmainen J Kautonen M & Koski P (2003) Korkeakoulut ja alueellisen innovaatiopolitiikan vi-
siot. Teoksessa Aittola H (toim.) €KG? Eurooppa, korkeakoulutus, globalisaatio? 103-125. Jyväskylä:
Koulutuksen tutkimuslaitos.

Kosonen K-J (2005) Strengthening the Research and Educational Basis for Regional Development
in Less-Favored Regions. A Local Innovation System Case Study Report. Sente.

Korkeakoulujen alueellisen kehittämisen työryhmän muistio 28:2001. Opetusministeriö. Helsinki.

Kyläheiko K (1999) Miten kehittyä alueellisesti vastaanottavaiseksi korkeakouluksi? Teoksessa Vä-
häpassi A & Moitus S (toim) Korkeakoulut alueidensa vetureina – viisi näkökulmaa vaikuttavuus-
teen. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 2:1999. Edita. Helsinki.

Lemola T (2006) Alueellisen innovaatiopolitiikan suunta. Kauppa- ja teollisuusministeriön julkaisu-
ja 10/2006. Elinkeino-osasto.

Lundvall B-Å (1988) Innovation as an Interactive Process: from User-Producer Interaction to the
National Systems of Innovation. In Dosi G (toim.) Technical Change and Economic Theory. Fran-
ces Printer. London.

Lundvall B-Å (1999) Innovation Policy in the Globalising Learning Economy. The European So-
cio-Economic Research Conference, Session A: The Globalising Learning Economy. Major Socio-
Economic Trends and European Innovation Policy. Sub-Theme 5: Innovation Policy in the New
Context. Brussels, 28.-30. April 1999.

Luopajarvi T (2002) Suomen ammattikorkeakoulujen kehittyminen tutkimusten valossa. Teoksessa
Liljander J-P (toim) Omalla tiellä. Ammattikorkeakoulut kymmenen vuotta. Edita. Helsinki.

Lyytinen H (2002) Ammattikorkeakoulut oppivien alueiden kehittäjinä. Teoksessa Katajamäki H &
Huttula T (toim) Ammattikorkeakoulut alueidensa kehittäjinä – näkökulmia ammattikorkeakoulujen
aluekehitystehtävän toteutukseen. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 11/2002. Edita.
Helsinki.

Nieminen M (2004) Lähtökohtia yliopistojen kolmannen tehtävän tarkastelulle. Teoksessa Yliopistojen kolmas tehtävä? (2004) s. 15-39. Sitra 264. 2. painos. Edita. Helsinki.

Oksanen T, Lehvo A & Nuutinen A (2003) Suomen tieteen tila ja taso. Katsaus tutkimustoimintaan ja tutkimuksen vaikutuksiin 2000-luvun alussa. Suomen Akatemian julkaisuja 9/03. Painotalo Miktor Oy. Helsinki.

Opetusministeriön verkkosivut. Bolognan prosessi. Luettu 15.1.2007.
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/bologna/index.html>

Paasivuori R (2002) Ammattikorkeakoulujen alueellisen vaikuttavuuden kriteerit vaihtelevat toimintaympäristöjen mukaan. Teoksessa Huttula T (toim) Ammattikorkeakoulut alueidensa kehittäjinä – näkökulmia ammattikorkeakoulujen aluekehitystehtävän toteutukseen. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 11:2002. Edita. Helsinki.

Pojjärvi-Miikkulainen J (2004a) Ammattikorkeakoulut alueellisena toimijana. Selvitys Hämeen, Kemi-Tornion, Keski-Pohjanmaan, Kymenlaakson, Lahden ja Satakunnan ammattikorkeakouluista. Julkaisusarja A Turun kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö nro A6/2004.

Pojjärvi-Miikkulainen J (2004b) Porin yliopistokeskuksen alueellinen vaikuttavuus. Julkaisusarja A Turun kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö nro A5/2004.

Poranen A (2006) Yliopistokeskusten rahoitus selvitys. Raporttiversio 24.2.2006. Kajaanin yliopistokeskus. Kajaani.

Pori 2008 –strategia. Hyväksytty kaupunginvaltuustossa 11.6.2001. Luettu verkossa 18.10.2006.
<http://www.pori.fi/pori2008/>

Porin kaupungin suunnitteluosasto. Luettu 17.4.2006.
<http://www.pori.fi/suunnitteluosasto/tunnusluvut.htm>

Porin kaupungin Tilastollinen vuosikirja 2005. Luettu 17.4.2006.
<http://www.pori.fi/suunnitteluosasto/tilvk2005.pdf>

Porin yliopistokeskus. Verkkosivut. Luettu 9.4.2006.

<http://www.porinyliopistokeskus.fi/>

Porin seutu. Sisäministeriön aluekeskusohjelman julkaisema esite Porin seudun aluekeskusohjelman saavutuksista. Luettu 19.10.2006. [http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/pori2/\\$file/pori2.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/aky/home.nsf/files/pori2/$file/pori2.pdf)

Porin yliopistokeskuksen toimintakertomus 2004. Luettu 9.4.2006.

<http://www.porinyliopistokeskus.fi/linkkitiedosto.aspx?taso=1&id=56&sid=167>

Pyrkijän opas tradenomeille. Luettu 17.4.2006.

<http://www.pori.tukkk.fi/Pyrkij%E4n%20opas%202006.pdf>

Rask M (2002) Suomen ammattikorkeakoulujen kehittyminen tutkimusten valossa. Teoksessa Liljander J-P (toim) Omalla tiellä. Ammattikorkeakoulut kymmenen vuotta. Edita. Helsinki.

Rauman kaupunki. Opetustoimi. Luettu 17.4.2006. Päivitetty 12.3.2004.

<http://www.rauma.fi/opetus/Hallinto/koulukaupunki.htm>

Raunio M & Linnamaa R (2000) Asuin- ja elinympäristön laatu ja kaupunkiseutujen kilpailukyky. Osaajien preferenssit ja tyytyväisyys Helsingin, Tampereen, Turun, Jyväskylän, Porin ja Seinäjoen seuduilla. Tampereen yliopisto. Alueellisen kehittämisen tutkimusyksikkö. SENTE-julkaisuja 9/2000. Tampere.

Raunio M (2001) Asuin- ja elinympäristön laatu kaupunkiseudun kilpailuetuna. Teoksessa Sotarauta M & Mustikkamäki N (toim.) (2001) Alueiden kilpailukyvyn kahdeksan elementtiä. Acta 137. Suomen Kuntaliitto. Helsinki.

Riekkinen K (2002) Ammattikorkeakoulujen erilaiset alueet. Teoksessa Katajamäki H & Huttula T (toim) Ammattikorkeakoulut alueidensa kehittäjinä – näkökulmia ammattikorkeakoulujen aluekehitystehtävän toteutukseen. Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja 11/2002. Edita. Helsinki.

Saarivirta Toni (2003) Yliopistollinen toiminta Satakunnassa – yliopistollisen koulutuksen ja tutkimuksen synty, kehittäminen ja laajentuminen 1960-luvulta 2000-luvulle. Porin kaupungin tutkimuksia 125/2003.

Saarivirta Toni (2004) Koulutuksen ja tutkimuksen taloudellinen merkitys. Acta Universitatis Tamperensis 1008. Tampereen yliopisto.

Salter A & Martin B (2001) The Economic Benefits of Publicly Funded Basic Research: a Critical Review. Research Policy 30: 509-532.

Satakunnan ammattikorkeakoulun toimintakertomus 2004. Luettu 17.4.2006.

[http://kesy01.cc.spt.fi/samk/samkdata.nsf/documentsadmin/016B4DCFA7AC0A64C2256D2B0020702C/\\$file/SAMK_TK72dpi.pdf](http://kesy01.cc.spt.fi/samk/samkdata.nsf/documentsadmin/016B4DCFA7AC0A64C2256D2B0020702C/$file/SAMK_TK72dpi.pdf)

SATAKUNNAN KORKEAKOULULAITOS 2008. Aluestrategia. Työryhmä toiminut 2004-2005. Toimittanut Outi Fingerroos. Luettu 9.4.2006. <http://www.porinyliopistokeskus.fi/linkkitiedosto.aspx?taso=1&id=58&sid=167>

Scannell P (1992) Public Service Broadcasting and Modern Public Life. Teoksessa Scannell P (toim.) Culture and Power. Sage Publications.

Sotarauta M (2003) Tutkimusmatkailua vai ongelmien ratkomista. Akatiimi 8/2003.

Tammilehto M (1999) Osaamisen spatiaalinen diffuusio ja ammatilliset koulutusorganisaatiot Kemi-Tornio –alueella. Publicationes Instituti Geographici Universitatis Helsingiensis. Helsingin yliopisto.

Tuchman G (1978) Making News: a Study in the Construction of Reality. New York. Free Press.

Vartiainen P (1998) Suomalaisen aluepolitiikan kehitysvaiheita. Sisäministeriö, Aluekehitysosaston julkaisu 6/1998.

Vartiainen P & Viiri A (2002) Universities and their local partners. The case of the University of Joensuu, Finland. Industry and Higher Education. April 2002: 83-89.

Virkkala S (2001) ”Oppiva alue” talousmaantieteellisenä teoriana ja aluekehittämisen mallina. Toistaiseksi julkaisematon artikkeli.

Virolainen M & Valkonen S (2002) Ammattikorkeakouluista ja yliopistoista työelämään. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimuselosteita 16.

Vähäsantanen S & Karppinen A & Laamanen J-P & Pernell J & Aalto-Setälä V (2006) Porin yliopistokeskuksen toiminnan kehitys ja aluetaloudelliset vaikutukset. Julkaisusarja A Turun kauppakorkeakoulu, Porin yksikkö nro A12/2006.

Välimaa J (2001) Finnish Higher Education in Transition. Perspectives on Massification and Globalisation. Jyväskylä. Tutkimuksen koulutuslaitos.

Välimaa J (2004) Kolmas tehtävä korkeakoulutuksessa: tavoitteena joustavuus ja yhteistyö. Teoksessa Yliopistojen kolmas tehtävä? (2004) s. 43-67. Sitra 264. 2. painos. Edita. Helsinki.